

Denis Diderot

JEPTIŠKA

Přeložila Věra Smetanová

Prvními řádky tohoto vyprávění bude odpověď pana markýze de Croismare, ovšem jestli mi napiše. Než jsem mu poslala svůj dopis, snažila jsem se o něm něco dovedět. Patří ke vznešené společnosti a proslavil se v armádě; je to starší ovdovělý muž a má dceru a dva syny; své děti miluje a ony ho zbožňují. Je urozený, osvícený a duchaplný i veselý, má rád výtvarné umění a především všechno, co je původní. Každý o něm říká, že má soucitné srdce, že je spravedlivý a čestný. Protože ho všichni chválili a on sám se tolik zajímal o můj případ, myslela jsem si, že by bylo moudré obrátit se právě na něho. Ale nemohu předpokládat, že by se odhodlal mi pomoci, dokud neví, kdo jsem. Proto jsem potlačila svou samolibost i svou nechuť a pustila se do téhoto pamětí, kde líčím svůj krutý osud prostě, neuměle a naivně jako mladé děvče mého věku, ale upřímně, jak je v mé povaze. Protože by si můj ochránce mohl přát, abych své paměti dopsala nebo já sama bych mohla dostat chuť dokončit je v době, kdy už bych se těžko rozpomínala na minulé události, ukončuji je zběžnými poznámkami. Mám na ty chvíle tak živé vzpomínky, že to úplně stačí.

Můj otec byl advokát. Oženil se ve věku dost pokročilém s mou matkou a měl s ní tři dcery. Byl dost bohatý, aby nás všechny tři zabezpečil; musel by nás mít však všechny stejně rád, a to bohužel neměl. Byla jsem určitě hezčí než mé sestry, upřímnější i nadanější.

Ale to, co mi příroda dala a co jsem získala svou pilí, bylo pro mne zdrojem bolesti; přála jsem si od útlého dětství, abych byla jako ony. Pak by mě snad rodiče milovali, hýčkali, chválili a ve všem omlouvali. Když někdo řekl mé matce: „Vy máte roztomilé děti...“ nikdy to nevztahovala na mne. Občas mě cizí lidé odškodnili za tu nespravedlnost, ale když odešli a zůstali jsme doma sami, přišla mi jejich chvála tak draho, že lhostejnost nebo hrubost by mi byly milejší; čím mě cizí lidé měli ráději, tím víc jsem za to doma zkoušela. Co jsem se naplakala, že jsem se nenarodila ošklivá, hloupá, nadutá, pyšná, prostě se všemi chybami, které se rodičům tak líbily! Často jsem přemýšlela, co asi zavinilo nelásku mého otce, mé matky, lidí čestných, spravedlivých a zbožných. Smím se vám svěřit, pane markýzi? Z otcových slov, která mu ve hněvu uklouzla, z narážek, které jsem tu a tam pochytila, z hovoru sousedů a z poznámk sloužících jsem vytušila důvod, který mě rodiče trochu omlouval. Snad měl můj otec pochybnosti o mém původu, snad jsem připomínala matce její poklesek a nevděk muže, jemuž příliš důvěrovala; nevím. Ale i kdyby to podezření neodpovídalo pravdě, vám je mohu svěřit. Spalte mé zápisky a slibuji vám, že spálím vaše odpovědi.

Přišly jsme na svět brzy po sobě a dospěly jsme všechny tři najednou. Začali k nám chodit nápadníci. Mé nejstarší sestře se dvořil příjemný mladý muž, ale brzy jsem si všimla, že věnuje pozornost mně a že sestra je mu jen záminkou k častým návštěvám. Představila jsem si, co trápení by mi způsobila jeho náklonnost a upozornila jsem matku. To bylo snad to jediné, co jsem jí v životě udělala vhod. A víte, jak se mi odměnila? Asi za

čtyři dny, možná ještě dřív, mi rodiče oznámili, že mi zajistili místo v klášteře a hned příští den mě tam odvezli. Doma mi bylo tak těžko, že jsem vítala každou změnu a že jsem šla do svého prvního kláštera k Marii Panně s radostí. Nápadník mé sestry mě už nevidal, zapomněl na mne a oženil se s ní. Jmenuje se M. K....; je to notář, žije v Corbeil a manželství je neštastné. Má druhá sestra se provdala za pařížského obchodníka s hedvábím, Bauchona, bydlí v ulici Quincampoix a je celkem spokojená.

Když byly obě sestry zaopatřeny, myslela jsem si, že teď přijde řada na mne a že mě rodiče vezmou z kláštera. Bylo mi tehdy šestnáct a půl. Mě sestry dostaly slušné věno a slibovala jsem si, že stejný osud čeká mě. Měla jsem plnou hlavu lákavých představ o budoucnosti, když mě jednou zavolali do hovorny. Čekal mě otec Serafín, zpovědník mé matky i můj. Vyložil mi bez okolků, proč přišel: mám vstoupit do řehole. Nesouhlasila jsem s tím nečekaným návrhem a prohlásila jsem stručně, že necítím sebemenší chuť k řeholnímu stavu. „Co naplat,“ odvětil, „vaši rodiče se zřekli všeho ve prospěch vašich sester a nevím, co by mohli pro vás udělat; sami žijí ve stísněných poměrech. Přemýšlejte o tom, slečno: budete muset navždy zůstat v tomto klášteře, nebo jít do nějakého venkovského, kde je nízká taxa a odkud se dostanete až po smrti svých rodičů, to znamená třeba za dlouho...“ Zoufale jsem naříkala a slzy mi kanuly z očí. Představená věděla, že mám návštěvu a čekala mě u hovorny. Byla jsem nesmírně rozčilená. „Copak se vám stalo, drahé dítě?“ zeptala se. (Věděla to líp než já.) „Jak to vypadáte! Naříkáte, že se až chvějí. Ztratila jste snad pana otce nebo paní matku?“

Vrhla jsem se jí do náručí a dív že jsem neodpověděla : „Kéž by...!“ Ale jen jsem zaplakala : „Běda, nemám ani otce, ani matku ; zavrhli mě a chtějí mě za živa pohřbit.“ Nechala mě vyplakat ; čekala, až se uklidním. Pak jsem jí souvisleji řekla, co jsem se dověděla. Zdálo se, že se mnou cítí ; litovala mě. Radila mi, abych nevstupovala do kláštera, když necítím chuť k řeholnímu stavu. Slíbila, že se bude za mne modlit, že bude orodovat.

Pane, nemáte tušení, jak jsou představené klášterů úskočné! Opravdu rodičům napsala. Věděla, co jí odpovědí, a dopis mi ukázala. Ještě jsem jí důvěřovala, až po dlouhé době jsem se naučila pochybovat o její upřímnosti. Končila lhůta, kterou jsem dostala na rozmyšlenou, a představená mi to oznámila s dokonale hraným zármutkem. Z počátku na mne hleděla mlčky, pak prohodila několik soucitných slov a zbytek jsem už uhodla. Zase další zoufalá scéna ; a teď budou mé paměti jen sledem podobných příhod. Ovládat se je velké umění představených kláštera. Myslím, že opravdu zavzlykala a řekla : „Drahé dítě, tak nás tedy opustíte! Už se neuvidíme, má milá...!“ Mluvila dál, ale já už nic nevnímala. Skácela jsem se na židli ; chvíli jsem mlčela, chvíli vzlykala, tu jsem seděla strnule nebo jsem zas vstala a přitiskla se čelem ke zdi nebo naříkala v jejím náručí. Představená pojednou dodala : „Poradím vám něco. Vyslechněte mě, ale nikomu to neříkejte ; spoléhám na vaši naprostou mlčelivost, protože za nic na světě nechci, aby se mi mohlo něco vyčítat. Co od vás žádají? Abyste oblékla závoj novicek. Proč ne? Oblékněte jej. K čemu vás to zavazuje? K ničemu, k tomu, že zůstanete ještě dva roky mezi námi. Nikdo neví dne ani hodiny a dva roky jsou dlouhá doba ; za

dva roky se může mnoho změnit...“ Říkala ta úskočná slova tak laskavě, tak přátelsky, předstírala tolik něžné starostlivosti – vím prý, kde jsem, ale nevím, kam by mě poslali –, že jsem se dala přesvědčit. Napsala pak mému otci. Její dopis byl skvělý, ach, to ony dovedou : neskryvala mu můj zármutek, mou bolest ani mou nechuť ; ujišťuji vás, že by to oklamalo i chytřejší dívku ; ale nakonec jsem prý přece dala svůj souhlas, psala mu představená. Jak rychle bylo všechno připraveno! Byl určen den, ušily mi roucho a vzápětí došlo k obřadu. Dnes se mi zdá, že se to všechno zběhlo naráz.

Ještě jsem vám neřekla, že jsem se setkala s otcem a s matkou, že jsem je úpěnlivě prosila, aby se nade mnou slitovali, a že zůstali neoblonní. Abbé Blin s doktorským diplomem ze Sorbonny měl při obřadu kázání a biskup d’Alep mi oblékl roucho. Ten obřad nikdy nebývá veselý ; toho dne byl snad nejsmutnější. Přestože se jeptišky kolem mne shlukly a podpíraly mě, podlomily se mi aspoň dvacetkrát nohy a dív jsem nepadla na oltářní stupně. Nic jsem neslyšela, nic neviděla, byla jsem jako tělo bez duše ; vedly mě a já šla ; dávaly mi otázky, odpovídaly za mě. Konečně ten hrozný obřad skončil ; všichni odešli a já zůstala uprostřed stáda, k němuž mě připojili. Mé družky mě obklopily ; objímaly mě a volaly jedna přes druhou : „Jen pohledte, sestro, jak je hezká! Jak vynikla v černém závoji ta její bílá plet! Ten čepec jí tak sluší! Má v něm kulatější obličeji, plnější tváře a celá její postava i paže se uplatňují v řeholním rouchu...!“ Byla jsem zdrcená a neposlouchala je ; ale když jsem zůstala sama v cele, přiznávám, že jsem si vzpomněla na jejich lichotky, nedalo mi, abych se nepodívala do zrcátka ; a nezdálo se mi,

že by jejich chvála byla úplně bezpodstatná. Tento den je spojen se zvláštními poctami; mně se jich dostalo vrchovatou měrou. Hleděla jsem na vše lhostejně, jepřtišky však dělaly, že věří v opak, a nepřestávaly mi to tvrdit.

Večer po modlitbách přišla představená do mé cely. „Opravdu nevím,“ řekla, když mě chvíli pozorovala, „proč máte takovou nechuť k tomuto rouchu; nesmírně vám sluší a vypadáte půvabně; sestro Zuzano, bude z vás krásná řeholnice a tím vás budeme mít raději. Nu, projděte se trochu. Nedržíte se dost zpříma, nesmíte se tak hrbit...“ Ukázala mi, jak mám držet hlavu, nohy, ruce, celé tělo; bylo to skoro jako hodina u Marcela (slavného mistra tance), lekce z klášterní koketérie, neboť každý stav má nějakou. Pak usedla a prohlásila: „Tak je to dobré; ale mluvme nyní trochu vážně. Vyhrála jste dva roky; vaši rodiče mohou své rozhodnutí změnit; možná že si sama budete přát tu zůstat, až vás budou chtít vzít pryč; není to vyloučeno.“ – „Velebná matko, nevěřte tomu.“ – „Byla jste dlouho mezi námi, ale neznáte ještě náš život; má jistě své stinné stránky, ale má taky své radosti...“ Snadno si domyslite, co všechno mi říkala o světě a o klášteře, všude se o tom tak píše a všude stejně. Díky Bohu daly mi přečíst ty spousty frází, jež duchovní mají vždy na jazyku na obranu svého stavu, který dobře znají a nenávidí, a na potupu světa, který milují, pomlouvají a neznají.

Nebudu vám podrobně popisovat svůj noviciát; kdyby byl tak přísný jako řehole, člověk by to nevydržel, ale je to nejpříjemnější údobí klášterního života. Představená novicek je nesmírně shovívavá. Umí skrýt před vámi všechny ostny řeholního stavu a dělá to co nej-

svůdněji a nejobratněji. Ona vás drží v husté tmě, kolébá vás, uspává, získává a okouzluje; ke mně zvlášť přílnula. Nemyslím, že by se našla mladá nezkušená duše, která by odolala tomu svědnickému umění. Svět má své propasti; ale nedovedu si představit, že by člověk mohl po jejich srázu tak snadno sklouznout. Když jsem dvakrát po sobě kýchla, byla jsem osvobozena od bohoslužeb, od práce i od modlení; směla jsem jít dřív spát a později vstávat; klášterní řád pro mne neplatil. Představte si, pane markýzi, že byly dny, kdy jsem se těšila na okamžik, až se budu obětovat. Sotva se ve světě něco nepříjemného přihodilo, hned nám to vyprávěly; pravidlé příběhy se přizpůsobovaly, jiné se vymýšlely a pak následovaly nekonečné chvaločeči a díkůvzdání Bohu za to, že nás chrání před podobným nebezpečím.

Zatím se blížila chvíle, kterou jsem si tak toužebně přála uspíšit. Upadala jsem do snění, cítila jsem, jak se moje nechuť znova probouzí a sílí. Chtěla jsem se svěřit představené nebo matce novicek. Tyto ženy se však dovedou mstít za všechny nepříjemnosti, jež jsou nuceny snášet: ať si nikdo nemyslí, že je baví pokryteká úloha, kterou hrají, a hlouposti, které vám musejí věčně opakovat; je to pro ně nudné a nepříjemné; ale přesto to dělají, protože klášteru pak připadne tisíc tolarů. Jen proto celý svůj život lžou a připravují mladým nevinným dívкам zoufalství na čtyřicet, padesát let a možná věčné zatracení; je totiž jisté, pane markýzi, že ze sta řeholnic, které umírají před padesátým rokem, je jich přesně sto zatracených nepočítaje ty, které samým čekáním ztratí naději, zešlejí nebo úplně otupějí.

Jednou se stalo, že taková pomatená utekla z cely, kde byla zavřená. Viděla jsem ji. To bylo, pane, mé štěstí

nebo neštěstí – nevím, posudte sám. Nikdy jsem nespátrila nic tak hrůzného. Byla rozcuchaná a skoro nahá; táhla za sebou železné řetězy; pohled měla nepříčetný; rvala si vlasy; bila se pěstí do prsou; utíkala a křičela; proklínala sebe i ostatní a chtěla vyskočit z okna. Byla jsem zděšená, chvěla jsem se po celém těle, viděla jsem v osudu té nebohé ženy svůj a okamžitě vzniklo v mém srdci rozhodnutí, že raději tisíckrát zemřu, než bych se vydala na pospas takové hrůze.

Jeptišky tušily, jak to asi působilo na mou duši; chtěly mi to vymluvit. Napovídaly mi o té jeptišce spoustu nesmyslných a odporujících si lží: prý nebyla při rozumu, už když vstoupila do kláštera: prožila prý něco strašného; prý ji trápily vidiny; myslela si prý, že ji navštěvují andělé; četla špatné knihy, které ji přivedly na scestí; poslouchala přemrštěně moralisující reformátory, kteří ji tak poděsili řečmi o přísnosti božského soudu, že se z toho pomátlá; prý viděla už jen ďáby, peklo a ohnivé propasti. Jeptišky jsou zoufalé; prý se v klášteře nevyskytla taková bytost; a kdo ví, co ještě vykládaly. Jejich řeči na mne nepůsobily. Myšlenkami jsem se pořád vracela k té šílené jeptišce a znovu jsem si přísahala, že nesložím slib.

Nastal okamžik, kdy bylo třeba dokázat, jestli umím držet slovo. Jednou ráno po bohoslužbách přišla za mnou do cely představená. V ruce držela dopis. Ve tváři měla smutek a sklíčenost; paže jí visely; zdálo se, že nemá ani sílu zvednout ruku a podat mi dopis; dívala se na mne; z očí jí kanuly slzy; mlčela a já také; čekala, že promluvím první; už jsem otvírala ústa, ale ovládla jsem se. Ptala se mne, jak se mi daří; prohodila, že mše byla ten den velmi dlouhá; že jsem trochu kašlala; že jí

připadám churavá. A já na všechno odpovídala: „Ne, velebná matko.“ Držela stále dopis, stále měla svěšenou ruku; když se mne vyptávala, položila jej na klín a zakrývala zčásti rukou; chvíli mluvila o mých rodičích, a když viděla, že já si papíru nevšímám, řekla: „Tady máte dopis...“

Při těch slovech jsem cítila, jak se mi rozbušilo srdce, a ptala jsem se přerývaným hlasem, chvějícími se rty: „Od mé matky?“

„Uhodla jste; tu máte, čtěte...“

Vzpamatovala jsem se trochu, vzala dopis; z počátku jsem se ovládala; ale jak jsem četla, hrůza, rozhořčení, hněv, odpor se ve mně střídaly, měnil se mi hlas, měnila se mi tvář, pohyby. Chvílemi jsem sotva udržela papír, tu zas jsem jej sevřela, jako bych ho chtěla roztrhat, nebo jsem ho chytila, jako bych měla chuť ho zmačkat a odhodit.

„Tak, dítě, co odpovíme?“

„Víte to dobře, velebná matko.“

„Ale ne, nic nevím. Doba je těžká, vaše rodina utrpěla velké ztráty; poměry vašich sester jsou neutěšené; obě mají hodně dětí; vaši rodiče se finančně vyčerpali při jejich sňatku a přivádějí se na mizinu, jak je pořád podporují. Vás nemohou nijak zabezpečit; byla jste v klášteře; to znamenalo taky výdaje; a rodiče měli naději, že tu zůstanete; všichni si myslí, že k nám vstoupíte. Jinak počítejte vždy s mou pořnocí. Nikdy jsem nikoho do kláštera nelákala, k řeholnímu stavu nás povolává Bůh a my jeho záměry neznáme. Nebudu se dovolávat vašeho srdce, jestli mu boží milost nic neříká; nechci si později vyčítat, že někdo je mou vinou nešťastný, tím méně vy, kterou mám neskonale ráda. Dobře

vím, že jste učinila první krok na můj popud; a nestrpěla bych, aby se toho zneužilo a vás nutili k něčemu, co sama nechcete. Promysleme to a dohodněme se. Chcete složit slib?"

„Ne, velebná matko.“

„Necítíte žádnou chuť k řeholnímu stavu?“

„Ne, velebná matko.“

„Neposlechnete své rodiče?“

„Ne, velebná matko.“

„Co z vás bude?“

„Všechno, jen ne jeptiška. Tou být nechci a nebudu.“

„Dobře, nebudete. Ale musíme to napsat vaší matce.“

Dohodly jsme se na několika důvodech. Napsala dopis a ukázala mi ho; připadal mi přiměřený. Přesto za mnou poslali klášterního zpovědníka; pak přišel doktor theology, který měl kázání, když mě přijímal za novicku; doporučili mě zvláštní péči představené novicek; navštívil mě biskup d'Alep; musela jsem se bránit pobožným ženám, které byly úplně cizí, ale pletly se do mých záležitostí; pak neustálé rozmluvy s mnichy a kněžími; navštívil mě otec, sestry mi psaly; matka přišla poslední; odolávala jsem všemu. Zatím stanovili den, kdy složím slib; nic neopomenuli, aby dosáhli mého souhlasu; ale když viděli, že se ho dožadují marně, rozhodli se, že se bez něj obejdou.

Pak mě zavřeli do cely; uložili mi mlčení; odloučili mě od všech a ponechali jen sobě samé; ted jsem viděla, že rozhodnou o mně beze mne. Nechtěla jsem složit slib; to bylo mé předsevzetí a nezvikkalo mě všechno skutečné nebo zdánlivé nebezpečí, které mi neustále předhazovali. Dostala jsem se do žalostného stavu; nevěděla jsem, jak dlouho ještě bude trvat

a co se stane, jestli nevydržím. V té nejistotě jsem se odhodlala k činu, který posuďte sám, pane markýzi. Nevídala jsem živou duši, neviděla jsem ani představenou, ani matku novicek, ani jeptišky. Vzkázala jsem představené, předstírala jsem, že se podvoluji přání rodičů; ale měla jsem v úmyslu ukončit pronásledování veřejným výstupem a protestovat proti chystanému násilí. Prohlásila jsem, že jsou pány mého osudu a že s ním mohou naložit podle svého soudu; přejí si, abych složila slib, složím ho. Celý klášter byl u vytržení radosti, zas mě objímaly, lichotily mi. Bůh prý promluvil k mému srdci, neboť nikdo není tak povolán k stavu dokonalosti jako já. Muselo k tomu dojít, všechny byly o tom přesvědčeny. Kdybych prý nebyla předurčena k tomuto stavu, nemohla bych plnit své povinnosti tak příkladně a houževnatě. Matka novicek prý nikdy nepozorovala u žádné své žákyně tak výrazný sklon ke klášternímu životu; byla velmi překvapena mým nečekaným odporem, ale pořád říkala matce představené, že je třeba mít strpení, že všechno dobře dopadne; že takové chvíle prodělaly i ty nejlepší řeholnice; že je to našepťávání zlého ducha, který zdvojnásobuje své úsilí, když mu uniká kořist; a já že mu uniknu; že pro mne jsou už jen růže; že povinnosti klášterního života budou pro mne tím snesitelnější, čím si je představuji těžší; že to byla vlastně milost od Boha a ten že mi náhle žtížil jho, aby mi je pak ulehčil... Zdálo se mi dost divné, že táž myšlenka je jednou původu božského, po druhé dábelského podle toho, jak se na ni právě díváme. V náboženství je plno podobných rozporů; polovina mých těšitelů mi říkala, že mě pokouší dábel, a druhá, že mě osvítíl

Bůh. Totéž zlo pochází buď od Boha, který nás zkouší, nebo od dábla, který nás pokouší.

Chovala jsem se zdrženlivě a věřila jsem si. Přišel za mnou otec; mluvil se mnou chladně; přišla matka a objala mě; přišly blahopřejné dopisy od sester a od mnoha známých. Řekli mi, že bude kázat páter Sornin, vikář od sv. Rocha, a páter Thierry, kancléř university, přijme můj slib. Všechno probíhalo, jak jsem předpokládala, až do předvečera velkého dne, kdy jsem se dověděla, že obřad bude tajný, že tam bude jen několik lidí a že se kostelní vrata otevřou jen rodičům. Poslala jsem fortňáku, aby pozvala mé přátele a přítelkyně; bylo mi dovoleno napsat několika známým. Všichni ti lidé, které nikdo nečekal, přišli; museli je pustit dovnitř; bylo jich tam právě tolik, kolik jsem potřebovala k svému záměru. Ach, pane markýzi, prožila jsem strašnou noc! Nelehla jsem si; seděla jsem na posteli; prosila jsem Boha o pomoc; vzpínaла jsem k němu ruce; dovolávala jsem se jeho svědectví, neboť on viděl, jak mě nutí násilím; představovala jsem si, co se stane na oltářních stupních; novicka nahlas protestuje proti obřadu, s nímž předtím naoko souhlasila, pohoršení účastníků, nářek jeptišek, hněv rodičů. „Bože, co se mnou bude...?“ Po téchto slovech mě přepadla taková slabost, že jsem klesla v mdlobách na polštář. Pak jsem se roztrásla, až mi drkotaly zuby a kolena se mi chvěla; hned nato mě zaplavila horká vlna a zakalil se mi rozum. Ani se nepamatují, že jsem se svlékla a vyšla ven z cely; ale našli mě jen v košili ležet před dveřmi představené, nehybnou a téměř bez života. To všechno jsem se dověděla později. Ráno jsem se probudila ve své cele, u mé postele byla před-

stavená, matka novicek a její pomocnice. Byla jsem velmi skleslá; vyptávaly se mne, z mých odpovědí poznaly, že o ničem nevím; proto o tom už nemluvily. Pak se ptaly, jak mi je, jestli trvám na svém rozhodnutí a jestli mám dost síly pro tento namáhavý den. Přisvědčila jsem; a přes jejich očekávání se nic nezměnilo.

Všechno bylo připraveno už den předtím. Zvony vyzváněly a všem oznamovaly, že od té chvíle bude další člověk neštastný. Srdce mi bušilo. Přišly mě obleknout, neboť to je den svátečního oblečení. Když si vzpomínám na všechnu tu obřadnost, mám i teď pocit něčeho slavnostního, co musí dojmout mladou, nevinnou dívku, která po jiném životě netouží. Provázely mě do kostela; sloužila se mše svatá; dobrák vikář myslel, že jsem se odevzdala do vůle boží a proslovil dlouhé kázání, v němž obrátil každé slovo na ruby; bylo to všechno směšné, mluvil o štěstí, o víře, o odvaze, o snaze a horlivosti a všech těch krásných citech, které u mne předpokládal. Ta propast mezi jeho chválou a mým předsevzetím mě zmátla; zaváhala jsem trochu, ale jen na okamžik. Pak jsem cítila tím jasněji, že mi chybí všechno potřebné, abych mohla být dobrou řeholnicí. Konečně nastala rozhodná chvíle. Když jsem se blížila k místu, kde jsem měla složit řeholní slib, podklesly pode mnou nohy; dvě jeptišky mě vzaly pod paži; opřela jsem si hlavu o rameno jedné z nich a stěží jsem se vlekla. Nevím, co se dělo v duších přítomných, ale viděli mladou umírající oběť, kterou nesli k oltáři, a ze všech stran se ozývaly vzdechy a vzlyky, z nichž rozhodně žádné nevyšly z úst mého otce a mé matky. Všichni stáli; mladí lidé

vystoupili na židle a drželi se mřížoví; rozhostilo se hluboké ticho, když se mne ten, kdo měl přijmout můj slib, zeptal:

„Marie Zuzano Simoninová, slibujete, že budete mluvit pravdu?“

„Slibuji.“

„Jste tu ze své vlastní svobodné vůle?“

Odpověděla jsem „ne“, ale řeholnice, které mě provázely, řekly za mne „ano“.

„Marie Zuzano Simoninová, slibujete Bohu čistotu, chudobu a poslušnost?“

Chvilku jsem váhala; kněz čekal; odvětila jsem:

„Ne, pane.“

Opakoval znovu svou otázku:

„Marie Zuzano Simoninová, slibujete Bohu čistotu, chudobu a poslušnost?“

„Ne, pane, ne,“ odpověděla jsem pevnějším hlasem.

Zarazil se a řekl:

„Dítě, vzpamatujte se a poslouchejte, co říkám.“

„Vaše milosti,“ řekla jsem, „ptáte se mne, zda slibuji Bohu čistotu, chudobu a poslušnost; rozuměla jsem vám dobře a odpovídám, že ne...“

Pak jsem se obrátila k obecenstvu, které hlasitě zašumělo; dala jsem najevo, že chci mluvit; šum ustal a já řekla:

„Přátelé, a zvlášť vy, otče a matko, jste svědky...“

Při těch slovech jedna jeptiška zatáhla před mříží záclonu a já viděla, že mluvit dál je zbytečné. Řeholnice mě obstoupily a zahrnuly mě výčitkami; neodpovídala jsem. Zavedly mě do mé cely a zavřely na klíč.

Tam jsem se o samotě, v úvahách, začala uklidňovat, přemýšlela jsem o svém činu a nelitovala jsem ho. Po

takovém výstupu mě tu už nemohou dlouho nechat a asi se neodváží dát mě jinam. Nevěděla jsem, co se mnou udělají; ale nic nemůže být horšího, než být proti své vůli jeptiškou. Nikdo se mnou slovo nepromluvil. Ty, co mi nosily jídlo, pokládaly je na zem a beze slova odcházely. Za měsíc jsem dostala světské šaty; svlékla jsem řeholní; přišla pro mne představená. Šla jsem s ní až ke klášternímu vratům; tam jsem nastoupila do vozu, kde na mne čekala matka; sedla jsem si dopředu a kočár se rozjel. Chvíli jsme seděly beze slova; měla jsem sklopené oči a neodvážovala jsem se podívat na ni. Nevím, co se se mnou dělo; ale najednou jsem se jí vrhla k nohám a položila jí hlavu do klína; nemluvila jsem, ale vzlykala a naříkala. Hrubě mě odstrčila. Nevstávala jsem; krev se mi řínila z nosu; proti její vůli jsem uchopila její ruku; zkrápěla jsem ji svými slzami i svou krví, tiskla jsem na ni rty a líbala ji a prosila: „Jste přece moje matka, jsem vaše dítě...“ Odstrčila mě ještě hruběji, vytrhla svou ruku a řekla: „Vstaňte, nešťastnice, vstaňte.“ Poslechla jsem, sedla si a stáhla si čepec do tváře. Vložila tolik rozhodnosti a přísnosti do svého hlasu, že jsem se neodvážila pohlédnout na ni. Slzy a krev z nosu mi tekly po rukou a celou mě smáčely, ale já o tom nevěděla. Až z jejích slov jsem pochopila, že jí potřísnily šaty i prádlo a že jí to je odporné. Dojely jsme domů; zavedly mě hned do komůrky, kterou mi připravily. Na schodech jsem se jí vrhla ještě jednou k nohám; chytala jsem ji za šaty; ale jen se po mně ohlédl a vrhla na mne pohled tak opovržlivý a tak nenávistný, že to nedovedu popsat.

Vešla jsem do svého nového vězení, kde jsem měla zůstat půl roku a marně jsem denně prosila, abych

mohla mluvit s matkou, vidět otce nebo jim napsat. Služebná mi nosila jídlo a starala se o mne; o svátcích mě provázela na mši a pak mě zas zavřela do komůrky. Četla jsem, pracovala, plakala a někdy zpívala; tak mi ubíhaly dny. Posilovalo mě vědomí, že jsem volná a že se můj osud, třeba těžký, může změnit. Ale rozhodli, že budu jeptiškou a stala jsem se jí.

Tvrďost a neúprosnost mých rodičů mě utvrdila v podezření, že nejsem manželské dítě; ničím jiným jsem je nedovedla omluvit. Matka se zřejmě bála, že se budu jednou domáhat svého podílu na majetku, žádat to, co mi patří, a připojím nárok nemanželského dítěte k legitimním. A domněnka se změnila v jistotu.

Byla jsem zavřená doma a jen málokdy jsem směla do kostela; přesto mě v předvečer velkých svátků posílali k zpovědi. Zmínila jsem se vám už, že jsem měla stejněho zpovědníka jako moje matka; promluvila jsem si s ním, vysvětlila mu, jak tvrdě se ke mně rodiče chovají už dobре tři roky. Věděl to. Se zlobou i hořkostí jsem si stěžovala na matku. Onen kněz vstoupil pozdě do kláštera; proto byl soucitný. Trpělivě mě vyslechl a řekl:

„Mé dítě, litujte svou matku, neobviňujte ji, ale litujte. Její duše je dobrá a ujišťuji vás, že se k vám tak chová proti své vůli.“

„Práti své vůli, otče! A co ji k tomu nutí! Copak mě nepřivedla na svět? Jaký je rozdíl mezi mnou a mými sestrami?“

„Velký.“

„Velký! Nerozumím vám...“

Chtěla jsem strovnávat své sestry a sebe, ale přerušil mě a řekl:

„Ne, ne, krutost není hříchem vašich rodičů; snažte se trpělivě přijímat svůj osud a získat si tím zásluhu před Bohem. Promluvím s vaší matkou a využiji všeho svého vlivu na její duši, abych vám pomohl...“

To slovo *velký*, které mi řekl, mi mnohé ujasnilo; už jsem nepochybovala o pravdivosti své domněnky.

Příští sobotu na sklonku dne, kolem půl sedmé večer, přišla služebná, která mě měla ráda a řekla mi: „Vaše paní matka vzkazuje, že se máte obléci...“ A za hodinu: „Milostivá paní si přeje, abyste šla se mnou dolů...“ U dveří stál kočár, služebná a já jsme nastoupily; a dověděla jsem se, že jedeme k cisterciánum, k otci Serafínovi. Čekal nás; byl sám. Služebná se vzdálila a já vešla do hovorný. Sedla jsem si vzrušená a napjatá, co mi chce. Řekl mi přibližně:

„Slečno, záhada přísného chování vašich rodičů bude vám objasněna; dostal jsem k tomu svolení od vaší paní matky. Jste moudrá, rozvážná a odhodlaná; jste ve věku, kdy vám lze svěřit i tajemství, které by se vás netýkalo. Už dávno jsem domlouval vaši paní matce, aby vám odhalila to, co se dovíte ted. Nemohla se k tomu odhodlat: pro matku není snadné přiznat se dítěti k poklesku; znáte její povahu, je jí zatěžko přimět se k ponižujícímu doznání. Doufala, že se ji i bez toho podaří přinutit vás k poslušnosti; mýlila se a zlobí ji to: teprve dnes poslechla mou radu a pověřila mě, abych vám oznámil, že nejste dcerou pana Simonina.“

Odpověděla jsem bez váhání:

„Tušila jsem to.“

„A teď rozvažte a posudte, slečno, jestli se k vám

může chovat vaše paní matka bez souhlasu nebo i se souhlasem vašeho pana otce jako ke svým druhým dvěma dětem, jestli se může příznat vašemu panu otci ke skutku, z něhož ji beztak podezírá.“

„Ale kdo je mým otcem?“

„To nevím, slečno. Je nápadné, že vašim sestrám bylo až marnotratně dáno všechno a že se dosáhlo s pozoruhodnou předvídatostí jednak manželskými smlouvami, překroucením majetkových práv, klausulemi smluv a pak i jinak, že kdybyste se snad jednou dovolávala zákonů a žádala svůj podíl, abyste neměla na nic právo. Až ztratíte rodiče, nepřipadne vám skoro nic; nechcete vstoupit do kláštera, ale jednou budete možná litovat, že jste to neudělala.“

„To je vyloučeno, otče; nežádám nic.“

„Nevíte, co je to chudoba, práce, nedostatek.“

„Ale znám cenu svobody a vím, jak je těžké věnovat se stavu, k němuž člověk cítí odpor.“

„Sdělil jsem vám, co jsem vám měl říci; je na vás, slečno, abyste o tom uvažovala...“

Potom vstal.

„Otče, dovolte mi otázku.“

„Jen se ptejte.“

„Vědí mé sestry o tom, co jste mi řekl?“

„Ne, slečno.“

„Jak mě tedy mohly oloupit o všechno, když mě považují za sestru?“

„Ach, slečno, hájí své zájmy, jen své zájmy! Bez peněz by se byly nikdy tak dobře neprovadaly. Každý na tomto světě myslí jen na sebe; a radím vám, abyste po smrti rodičů s jejich pomocí nepočítala; ujišťuji vás, že se s vámi budou přít o každý halíř, že vám

budou upírat tu malou část, o kterou se mají s vámi rozdělit. Mají hodně dětí; to je přijatelný důvod k tomu, aby vás přivedly na žebrotu. A pak, samy jsou závislé na svých manželech; kdyby i měly s vámi soucit a chtěly vám pomoci bez vědomí svých mužů, rozvrátily by si své vlastní manželství. Setkávám se stále s takovými případy, buď jde o opuštěné děti nebo o děti uznané a podporované na úkor rodiny. A pak, slečno, darovaný chléb je hořký. Jestli mne chcete poslechnout, smiřte se s rodiči; budete matce po vúli; jděte do kláštera; dostanete malou rentu a prožijete dny, ne-li šťastné, tak aspoň snesitelné. Ostatně nechci před vámi tajit, že způsob, jak se vás matka zřekla, jak tvrdošíjně trvá na vašem vstupu do kláštera – a ještě několik jiných okolností, na které si teď už nevzpomínám, ale o nichž jsem dřív věděl –, měl na vašeho otce stejný účinek jako na vás: vaše narození mu bylo podezřelé. Teď už nepochybuje, ačkoli není do tajemství zasvěcen, že jste jeho dítě jen podle zákona, podle kterého děti patří právoplatnému manželovi. Slečno, jste přece hodná a rozumná, uvažujte o mých slovech.“

Vstala jsem a dala se do pláče. Viděla jsem, že on je dojat také; prosebně zvedl oči k nebi a vyprovodil mě. Odešla jsem se služebnou, která mě přivedla; nasedly jsme do kočáru a vrátily se domů.

Bylo pozdě. Do noci jsem o tom přemýšlela; a příští den znova. Otce jsem neměla a výčitky svědomí mě připravily o matku; pojistila se, abych se nemohla domáhat právních nároků ze svého legitimního narození; doma jsem byla jak ve vězení; žádná naděje, žádné východisko. Snad kdybych se to byla dověděla dřív, hněd po svatbě svých sester, byla bych směla

zůstat doma a tam chodilo stále plno lidí; možná že by se našel někdo, jenž by pokládal mou povahu, mou bystrost, mou tvář a mé vlohy za dostatečné věno; ani teď to nebylo ještě vyloučeno, ale skandál v klášteře to všechno znesnadnil: těžko si vysvětlit, že by se sedmnáctiletá dívka mohla odvážit takového kroku a neměla zvlášť pevnou povahu; muži velmi chválí tuto vlastnost, ale řekla bych, že ji nežádají od těch, z nichž si chtějí udělat své ženy. Přesto to stálo za pokus, než přijdu na jiné východisko. Odhodlala jsem se, že se s tím svěřím matce, a žádala jsem ji o rozmluvu; svolila.

Bylo to v zimě. Seděla v křesle u krbu s vážnou tváří, s přísným pohledem a tvrdým výrazem. Přistoupila jsem k ní, klesla jsem jí k nohám a prosila ji, aby mi odpustila, čím jsem jí ublížila.

„Chcete mi tedy říci,“ pravila, „že jednám správně. Vstaňte; otec tu není, máte dost času všechno mi vypovědět. Mluvila jste s páterem Serafínem a víte konečně, kdo jste a co ode mne můžete očekávat, jestli se mi nechcete mstít celý život za chybu, kterou jsem už stokrát odpykala. Co tedy chcete? Jak jste se rozhodla?“

„Maminko,“ odpověděla jsem, „vím, že nic nemám a že si nesmím dělat na nic nároky. Nechci taky ničím zvyšovat vaši bolest; snad bych se byla ochotněji podřídila vaší vůli, kdybyste mi dřív vysvětlila okolnosti, které jsem mohla těžko tušit; teď už vím všechno a musím se podle toho chovat. Už se nedivím, proč jste vždycky dělali takový rozdíl mezi mnou a mými sestrami; uznávám, že právem, schvaluji to, ale přesto jsem vaše; nosila jste mě pod srdcem, na to snad nezapomínáte.“

„Běda mi,“ zvolala zprudka, „jestli jsem pro vás neudělala všechno, co jsem mohla!“

„Pak, maminko,“ řekla jsem, „buděte ke mně zas hodná, neodhánějte mě od sebe; vraťte mi lásku toho, kdo se pokládá za mého otce.“

„Ví o vašem zrození téměř to, co já a vy,“ odpověděla. „Nesnese vás vedle sebe, vycítá mi můj poklesek tím, jak tvrdě s vámi jedná; nečekejte, že bude projevovat city něžného otce. A pak, přiznám se vám, připomínáte mi zradu a krutý nevděk jiného; je to hrozná představa a ten muž neustále stojí mezi vámi a mnou; odpuzuje mne a nenávidím ho, a tou nenávistí trpíte vy.“

„Ach!“ zanaříkala jsem. „Nemohu aspoň doufat, že se ke mně začnete chovat, vy a pan Simonin, jako k cizí neznámé dívce, které jste se ujali ze soucitu?“

„Ne, to není v našich silách. Dítě, neztrpčujte mi už život. Kdybyste neměla sestry, věděla bych si rady; ale máte dvě a obě mají početné rodiny. Má vášeň už dávno pohasla a svědomí se zas ujalo svých práv.“

„Ale ten, jemuž vděčím za svůj život...“

„Už nežije; zemřel a ani si na vás nevzpomněl; a to je nejmenší z jeho hříchů...“

V tu chvíli ji přemohlo vzrušení, oči jí hořely a tvář se chvěla odporem; chtěla promluvit, ale přes rozechvělé rty jí nevyšla ani hláska. Usedla; položila hlavu do dlaní, abych neviděla její rozčilení. Chvíli tak zůstala, pak vstala a několikrát bez slova přešla po pokoji; potlačovala slzy a řekla:

„Ten netvor! Kdyby záleželo na něm, zardousil by vás v mém lůně bolestí, kterou mi způsobil; ale Bůh nás obě zachoval naživu, aby mohla matka odčinit svou

chybu pomocí dítěte. Milá dcero, nemáte nic a nikdy nebudete nic mít. To málo, co vám mohu dát, vám dávám na úkor vašich sester; tak vypadají následky slabosti. Přesto doufám, že si na smrtelné posteli nebudu mít co vyčítat; střádala jsem a ušetřila jsem vám na věno. Nezneužívám štědrosti svého muže, ale vždycky ukládám stranou to, co dává mně. Prodala jsem všechny své šperky a vymohla jsem si na muže, abych směla podle své vůle s těmi penězi nakládat. Měla jsem ráda hudbu a už nehraji; ráda jsem chodila do divadel a zřekla jsem se jich; milovala jsem společnost a žiji osaměle; mívala jsem zálibu v okázalosti a vzdala jsem se jí. Jestli vstoupíte do kláštera podle mého přání i přání pana Simonina, dostanete věnem to, co si každý den odpírám.“

„Ale, maminko,“ namítla jsem, „vždyť vás navštěvuje tolik slušných lidí; snad by se našel muž, který by se spokojil jen se mnou a nežádal by ani vaše úspory, které mám dostat věnem.“

„Na to není ani pomyšlení; váš výstup vás znemožnil.“

„Tak tedy není východisko?“

„Ne, není.“

„A když nenajdu manžela, musím se nechat zavřít do kláštera?“

„Ano, ledaže byste chtěla, abych se trápila výčitkami, dokud nezavřu oči. Jednou k tomu dojde; vaše sestry budou v tom hrozném okamžiku u mého lože; představte si, že bych vás spatřila mezi nimi; jak by to na mne asi působilo v té poslední chvíli! Dítě, přes to všechno jste má dcera, vaše sestry dostaly po právu jméno, které vy nosíte hříšně, nemučte už matku;“

„nechte ji v klidu umřít: ať si může říci před nejvyšším soudcem, že odčinila svou chybu, jak mohla nejlépe, ať se může utěšovat, že po její smrti nevnesete nesvář do domu a že se nebudete nespravedlivě dožadovat svých práv.“

„Maminko,“ řekla jsem, „to vás nemusí znepokojoval; zavolejte notáře, zřeknu se všeho a podpiši, co budete chtít.“

„To je nepřípustné: dítě samo se nemůže vydědit, tak ho mohou trestat jen oprávněně rozhněvaní rodiče. Kdyby se zlíbilo Bohu povolat mě k sobě zítra, musela bych sáhnout ke krajnímu prostředku a svěřit se muži, abychom se o tom dohodli společně. Nenuťte mě k takové zpovědi, kterou bych se zhanobila v jeho očích a která by vrhla špatné světlo i na vás. Kdybyste mě přežila, zůstala byste bez jména, bez majetku a bez postavení; co by s vámi bylo, nebohá, jak myslíte, že by se mi umíralo? Musela bych říci vašemu otci... Co bych mu řekla? Že nejste jeho dítě...! Mám před vámi klesnout na kolena a prosit...? Vy jste necitelná; máte tvrdé srdce jako váš otec...“

Vtom vstoupil pan Simonin; měl svou ženu rád a viděl její rozčilení; byl prudký, vrhl na mne pohled plný zášti a řekl:

„Jděte!“

Kdyby byl mým otcem, nebyla bych poslechla; ale nebyl jím.

A sluhovi, který mi svítil na cestu, přikázal:

„Vyříďte jí, ať sem víckrát nevkročí.“

Zavřela jsem se do svého malého vězení. Uvažovala jsem o matčiných slovech; vrhla jsem se na kolena a prosila Boha o radu; dlouho jsem se modlila s tváří

přitisknutou k zemi; dovoláváme se božského hlasu vždycky, když nevíme, jak se rozhodnout; v takových chvílích nás obyčejně vede k poslušnosti. A tak jsem poslechla. Chtějí, abych se stala jeptiškou; snad je to vůle boží. Dobře, budu jí a jestli mám být nešťastná, je to jedno kde...! Požádala jsem služebnou, aby mi řekla, až otec nebude doma. Hned nazítří jsem prosila matku, aby mě přijala; vzkázala mi, že slíbila panu Simoninovi, že se mnou nebude mluvit, ale že jí mohu napsat tužkou, kterou mi dají. Napsala jsem tedy na kousek papíru (ten osudný papír později našli a využili ho proti mně):

„Matinko, rmoutí mě, že jsem vám způsobila bolest, a prosím vás za odpuštění: chci, aby to všechno skončilo. Dělejte se mnou, co chcete; když si přejete, abych vstoupila do kláštera, ať je to i vůle boží...“

Služebná vzala list a odnesla jej matce. Za chvíliku se vrátila nahoru a řekla mi veselé celá rozradostněná:

„Slečno, když stačilo jediné slovo, abyste byli všichni šťastni, váš otec, vaše matka i vy, proč jste tak dlouho váhala? Pán i paní jsou tak spokojeni, že jsem je takové ještě neviděla, co jsem tady: věčně se kvůli vám přeli; pánbůh zaplat, že už to skončí...“

Při jejích slovech jsem si uvědomila, že jsem se od-soudila k smrti, a ta předtucha, pane markýzi, se vyplní, opustíte-li mě.

Uplynulo několik dní a nikdo mi neřekl ani slovo; ale jednou ráno kolem deváté hodiny někdo prudce otevřel dveře mého pokoje; byl to pan Simonin v županu a noční čepici. Od té doby, co jsem věděla, že není mým otcem, budil ve mně hrůzu. Vstala jsem a uklonila se. Měla jsem pocit, že mám dvě srdce: na

matku jsem nemohla myslet bez dojetí, bez litosti; s panem Simoninem to bylo jiné. Jisté je, že k otci chváme city jako k nikomu jinému: nikdo si to neuvědomí, dokud se neocitne jako já před mužem, který měl dlouho to vzněšené jméno a náhle je ztratil; to jiní nikdy nepoznají. Když jsem byla chvíli s ním a vzápětí jen s matkou, jako bych byla někdo jiný.

„Zuzano,“ řekl mi, „poznáváte tento lístek?“

„Ano.“

„Napsala jste jej z vlastní vůle?“

„Mohu odpovědět jen ano.“

„Jste vůbec rozhodnuta splnit to, co v něm slibujete?“

„Jsem.“

„Vybrala jste si už nějaký klášter?“

„Ne, je mi jedno, kde budu.“

„To stačí.“

Tak zněla má odpověď; ale na neštěstí nebyla nikde zapsána. Pak jsem zas čtrnáct dní nevěděla, co se chystá. Rodiče dopsali do různých klášterů, ale můj výstup vzbudil takové pohoršení, že mě nikde nechtěli přijmout. V Longchamp byli méně přísní, asi proto, že jsem měla hudební nadání a pěkný hlas. Rodiče mi líčili, jak to bylo obtížné a jaké je to štěstí, že jsem přijata právě do tohoto kláštera; dokonce mě přiměli, abych napsala představené. Neuvědomila jsem si, jaké důsledky může mít písemné svědectví, které na mně chtěli; zřejmě se obávali, aby mě jednou nenapadlo zrušit slib; chtěli mít doklad o mé svobodné volbě, psaný mou rukou. Jak by se jinak mohl dopis, který měl zůstat v rukou představené, dostat později do rukou mých švagrů? Ale raději nad tím přimhuřme

oči; ukazuje mi to pana Simonina ve světle, v jakém ho nechci vidět, protože už nežije.

Odvezli mě do Longchamp; vyprovázela mě matka. Nenapadlo mě rozloučit se s panem Simoninem; přiznávám se, že jsem si na to vzpomněla až cestou. Řeholnice už mě čekaly; byla jsem známá jak svým výstupem, tak svým nadáním; o tom prvním se nikdo nezmínil; ale za to se chtěly hned přesvědčit, jestli nový přírůstek něco umí. Hovor se točil kolem běžných věcí – jistě si umíte představit, že po tom, co jsem udělala, nemluvily se mnou ani o Bohu a o duchovním stavu, ani o světském nebezpečí a o kouzlu klášterního života, nikdo nepronesl žádnou z těch hloupých frází, které se říkávají v první chvíli. Představená řekla: „Slečno, umíte hrát a zpívat; v hovorně je clavicembalo, můžeme tam zajít...“ Bylo mi úzko, ale musela jsem poslechnout. Šla jsem s matkou, pak představená a několik jeptišek, kterým nedala zvědavost. Byl večer, rozžály svíce. Sedla jsem si ke clavicembalu; dlouho jsem preludovala a honem jsem nevěděla, co mám zahrát, ačkoliv znám hodně skladeb nazepaměť. Představená naléhala a tak jsem zazpívala neúmyslně, jen ze zvyku, protože tu árii dobře znám: *Smutného cos se chystá, bledé svíce, dni broznější temnoty* atd. Zapůsobilo to a jen jsem dohrála, zahrnuly mě chválou; byla jsem překvapená, že jsem si ji získala tak rychle a tak snadno. Matka mě svěřila představené, podala mi ruku k políbení a odjela domů.

Tak jsem se dostala do jiného kláštera a stala se čekatelkou; všem se muselo zdát, že tam jsem z vlastní svobodné vůle. Ale co si o tom myslíte vy, pane markýzi, když znáte všechno, co se do této chvíle stalo? Když

jsem později žádala o zrušení svého slibu, nemohla jsem většinu těchto věcí uvést, některé proto, že jsem je nemohla dokázat, jiné zas že by mě postavily do špatného světla, ale nepomohly by mi; lidé by se na mě dívali jako na nevděčnici hanobící památku svých rodičů, aby tím dosáhla svobody. Byly tu skutečnosti, které svědčily proti mně; ty pro mne se nedaly ani doložit, ani dokázat. Chtěla jsem, aby u soudců nevzniklo ani sebemenší podezření o mému původu; několik lidí neznalých zákonů mi radilo, abych využila jako svědku zpovědníka svého a své matky. To není povoleno; a kdyby to i možné bylo, odmítla bych to. Ale abych nezapomněla, jen abyste vy, pane markýzi, ve snaze pomoci, spíš mi neublížil; uvažte podle svého nejlepšího přesvědčení, jestli by nebylo lepší zamílet, že mám ráda hudbu a že hraji na clavicembalo: to by mě mohlo prozradit; přivést policii na stopu, protože mé nadání se neshoduje s ústraním a bezpečím, které hledám. Služebné nepěstují hudbu, takže to nesmím dělat ani já. Jestli budu muset opustit vlast, budu se hudbou živit. Opustit vlast! Ale řekněte, proč mě ta představa tak děsí! Snad proto, že nevím kam jít; že jsem mladá a nezkušená; že se bojím býdy, mužů a neřesti; že jsem vždycky žila uzavřená a v Paříži a mimo ni bych se cítila ztracená. Možná že to tak není, možná že mi to jen tak připadá. Pane markýzi, teď záleží na vás, jestli budu mít kam jít a vědět, co mám dělat.

Představené se ve většině klášterů po třech letech střídají. Tak to bylo i v Longchamp. Když mě přivedly do kláštera, velebná matka de Moni právě převzala svůj úřad. Byla tak nesmírně laskavá, že to nedovedu ani popsat; ale právě ta její dobrota mě zničila.

Byla moudrá a znala lidské srdce; byla shovívavá, měla být spíš přísná; k nám se chovala jako ke svým dětem. Všímalala si vždycky jen chyb, které se nedaly pominout mlčením a byly tak závažné, že nemohla nad nimi přimhouřit oči. Zmiňuji se o tom nezaujatě, já plnila přesně své povinnosti a nedělala jsem nic, zač by mě musela trestat nebo co by mi musela odpouštět. Když si někoho zvlášť oblíbila, pak to bylo po zásluze. A teď asi vyzní trochu vychloubavě, když řeknu, že mě měla velmi ráda a že jsem nepatřila k posledním z jejích favoritek. Uvědomuji si, že si připisují velké uznání. Jeptišky říkají miláčkům představené favoritky. Kdybych měla něco vytknout velebné matce de Moni pak to, že příliš zdůrazňovala, jak si váží ctnosti, zbožnosti, upřímnosti, laskavosti, něhy a nadání, ačkoliv dobře věděla, že to ponižuje ty, které tyto vlastnosti nemají. Měla taky dar, který je možná častější v klášteře než mimo jeho zdi: dovedla bystře odhadnout lidi. Zřídka kdy si oblíbila jeptišku, která si ji nezískala na první pohled. Mě si brzy zamílovala; a já jsem k ní okamžitě měla naprostou důvěru. Běda těm, které jí nedůvěrovaly! Musely být zlé nebo hloupé. Mluvily jsme spolu o tom, co se stalo u Marie Panny; vyprávěla jsem jí všechno a nic jsem jí nezatajila, stejně jako vám; vypověděla jsem jí všechno, co vám teď píši o svém zrození a o svém trápení; nic jsem jí nezamlčela. Litovala mě, těšila a dala mi naději na lepší budoucnost.

Zatím uběhla čekatelská doba; nastal okamžik, kdy jsem se oblékla do řeholního roucha. Prodělala jsem noviciát bez odporu; přeskakuji tyto dva roky, protože mi nepřinesly nic zlého, jen utajovaný pocit, že se krok

za krokem blížím ke stavu, k němuž jsem neměla žádnou chuť. Někdy byl ten pocit tak silný, že jsem běžela za milovanou představenou; ta mě objala, působila na mou duši, vyložila mi, jak se ona na to dívá, a končila vždycky slovy: „Copak jiná povolání jsou bez trnů? Každý cítí jen ty, co píchají jeho. Tak, dítě, poklekněme a modleme se...“

Modlila se nahlas tak horoucně a plamenně, tak něžně, vzletně a přesvědčivě, jako by jí ta slova vnukl Bůh. Její myšlenky, její výrazy a představy vnikaly až do hloubi srdce; z počátku jí člověk jen naslouchal; poznenáhlu však byl uchvácen a modlil se s ní; duše se zachvívala a sdílela její nadšení. Neměla v úmyslu nikoho svádět, ale dělala to: každý od ní odcházel s radostnou a zanícenou tváří, skropenou něžnými slzami. Sama pak dostala zvláštní výraz a ten si dlouho uchovávala. Nedovolávám se vlastní zkoušenosti, ale všech jeptišek. Tu a tam se mi svěřovaly, že mají pocit, že se v nich rodí touha po útěše, jako se rodí touha po nesmírné radosti; a myslím, že i ve mně byl podobný sklon, ale nedovedla jsem je zatím využít.

Přesto čím víc se blížila doba, kdy jsem měla složit slib, tím jsem byla smutnější a moje předobrá představená musela podstoupit těžkou zkoušku; její výjimečná schopnost ji opustila a sama se mi svěřila: „Nevím, co se to se mnou děje,“ řekla, „ale když přijdete, mám pocit, že mě Bůh opustil a že umlkly jeho hlas; marně hledám sílu, marně se soustředuji, marně se snažím roztnít svou duši; jsem najednou všední, obyčejná žena a skoro se bojím promluvit...“ – „Ach, drahá matko,“ odpověděla jsem, „to je zvláštní znamení! Snad si Bůh nepřeje, abyste mluvila...!“

Jednou když jsem byla ještě nešťastnější a skleslejší než jindy, šla jsem za ní do cely. Nejprve se mě trochu lekla: ztejmě mi poznala na očích, na celém mém chování, že má hluboká bolest přesahuje její sily; a nechtěla zápasit bez jistoty, že zvítězí. Přece se však odvážila a začala se rozohňovat; a pak moje bolest slábla, rostlo její náboženské vytržení: vrhla se na kolena a já ji následovala. Doufala jsem, že se její nadšení přenese i na mne, přála jsem si to; po několika slovech náhle zmlkla. Čekala jsem marně; nepromluvila, vstala, propukla v pláč, uchopila mě za ruku a sevřela mě do náruče: „Ach, drahé dítě,“ řekla, „jak krutě se mne dotýká vaše bolest. Cítím, že mě opustil boží hlas: jděte, snad Bůh k vám promluví sám, znelibilo se mu mluvit mými ústy...“

Nevím, co se jí stalo, asi jsem zavinila, že ztratila důvěru ve vlastní síly, nebo jsem ji opravdu připravila o její schopnost náboženského vytržení; dar poskytovat útěchu se jí už nevrátil. Mluvila jsem s ní v předevečer slibu; byla stejně smutná jako já. Rozplakala jsem se, ona také; poklekla jsem před ní, ona mi dala požehnání, pomohla mi vstát, objala mě a propustila se slovy: „Jsem unavena životem, chtěla bych umřít, prosila jsem Boha, abych se nedočkala tohoto dne, ale není to jeho vůle. Jděte, promluvím ještě s vaší matkou a budu se celou noc modlit; modlete se také, ale lehněte si, poroučím vám to.“

„Dovolte mi modlit se s vámi,“ odpověděla jsem.

„Dovoluji vám to, ale jen od devíti do jedenácti. Začnu se modlit o půl desáté, vy také. V jedenáct mě musíte opustit a jít si odpočinout. Běžte, drahé dítě, budu být před Bohem za nás obě.“

Chtěla se modlit, ale nemohla. Já jsem spala a tato svatá žena zatím chodila po chodbě, probudila jeptišky a sešla s nimi nehlavně do kostela. Přišly tam všechny; vyzvala je pak, aby prosily za mne nebesa. Nejprve se modlily tiše; pak zhasila svíce; všechny zpívaly *Miserere*, jen ona se klaněla před oltářem, bičovala se a prosila: „Jestli jsem chybila, Pane, odpusť mi. Nežádám, abys mi vrátil dar, který jsi mi vzal, ale promluv k oné nevinné, která nahoře splí, zatím co se tu já za ni modlím. Pane, promluv k ní, promluv k jejím rodičům a mně odpust.“

Druhý den časně ráno přišla do mé cely; neslyšela jsem ji vejít; ještě jsem spala. Sedla si k mému lůžku, položila mi jemně ruku na čelo; měla v tváři neklid, zmatek a smutek; tak jsem ji viděla, když jsem otevřela oči. Neřekla mi, co se dělo v noci, jen se ptala, jestli jsem šla včas spát.

„Jak jste mi přikázala,“ odpověděla jsem.

„Spala jste?“

„Ano, tvrdě.“

„Myslela jsem si to... Jak je vám?“

„Úplně dobře. A vám, drahá matko?“

„Víte,“ řekla, „vždycky zneklidním, když někdo vstupuje do kláštera; ale nikdy jsem nebyla tak rozrušená jako kvůli vám. Tolik bych si přála, abyste byla šťastná.“

„Jestli mi zůstanete nakloněna, budu šťastná.“

„Ach, kdyby šlo jen o to! Myslela jste na něco v noci?“

„Nemyslela jsem na nic.“

„Nic se vám nezdálo?“

„Ne.“

„Nač myslíte ted?“

„Otupěla jsem; podvoluji se bez odporu i bez radošnosti osudu; nezmohu už nic a podřízuji se. Ach, drahá matko, vůbec necítím tichou radost, rozechvění, melancholii ani příjemný neklid, který jsem pozorovala v tomto okamžiku u jiných. Jsem jak bez duše, nedokázala bych ani plakat. Všichni si to přejí a je to nutné, to je má jediná myšlenka... Ale vy nic neříkáte...“

„Přišla jsem se na vás podívat a vyslechnout vás. Čekám na vaši matku; nechtějte mě rozrušit; počkejte, až se má duše naplní citem, pak půjdu. Vím, že teď musím mlčet: znám se; vzplanu vždycky jen krátce a výbuch bývá prudký. Ležte ještě chvíli, snad najdu pravá slova při pohledu na vás a pak děj se vůle boží...“

Mlčela jsem, vzepřela jsem se o polštář a vztáhla k ní ruku; uchopila ji. Byla zamýšlená, hluboce zamýšlená; usilovně zavírala oči a jen chvílemi pohlédla k nebi a pak spočinula na mně. Změť myšlenek v duši se začala tříbit. Opravdu, tato žena se narodila prorokyní, měla k tomu tvář i povahu. Bývala krásná, ale lety se jí uvolnily rysy, prohloubily se vrásky a její tvář budila spíš úctu. Měla malé oči, kterými jako by se dívala do sebe nebo jako by jimi přehlížela blízké věci a upírala je někam hodně daleko, do minulosti nebo do budoucnosti. Občas mi silně stiskla ruku. Najednou se zeptala kolik je hodin.

„Bude šest.“

„Sbohem, musím jít. Přijdou vás obléknout; nechci být při tom, rozptýlilo by mě to. Mám jedinou starost, nedat se strhnout na začátku.“

Hned po jejím odchodu vstoupila matka novicek a mé družky; svlékly mi klášterní roucho a oblékly světské šaty; jistě víte, že je to v tento den zvykem. Ne-

vnímala jsem okolní hovor; byla jsem skoro jako stroj; ničeho jsem si nevšimala, jen chvílemi mnou projel křečovitý záchvěv. Říkaly mi, co mám dělat; než jsem to udělala, musely mi to vždycky několikrát opakovat, protože napoprvé jsem neslyšela; nemyslela jsem na nic a měla jsem v hlavě prázdno jako člověk vyčerpaný myšlením. Zatím představená hovořila s mou matkou. Nikdy jsem se nedověděla, jaké bylo ono setkání; prý trvalo hodně dlouho; jen jsem se doslechla, že matka byla při odchodu tak rozrušená, že nemohla najít dveře, kterými přišla, a že představená si tiskla ruce ke spánkům.

Zvony začaly zvonit; šla jsem do kostela. Bylo tam málo lidí. Nevím, jestli kněz mluvil dobře nebo špatně, protože jsem nic neslyšela: celé dopoledne jako bych nežila a ani nevím, jak dlouho to trvalo; nevím, co jsem dělala a co říkala. Asi mi kladli otázky a já odpovídala: složila jsem slib, ale vůbec si to nepamatují a stala jsem se řeholnicí tak, jako jsem se nevědomky stala křesťankou; nevím o tom obřadu, stejně jako nevím o svém křtu; křest však uděluje milost a tento obřad ji předpokládá. Protože jsem se v Longchamp nevzpěčovala jako u Marie Panny, myslíte, že jsem vázána slibem, pane markýzi? Dovolávám se vašeho soudu i soudu božího. Byla jsem tak otupělá, že když mi po několika dnech oznámily, že patřím k řádu, něchápala jsem, co tím chtějí říci; chtěla jsem vidět svůj podpis na vlastní oči, musel mi to celý klášter a několik lidí, kteří se zúčastnili obřadu, dosvědčit. Několikrát jsem se ptala představené: „Tak je to tedy pravda...?“ a vždycky jsem čekala odpověď: „Ne, dítě, klamou vás...“ Ujišťovala mě stále znova, ale ani to mě nepřesvědčilo, protože jsem ne-

mohla pochopit, že bych si z toho celého bouřlivého a vzrušeného dne, tak přeplněného nezvyklými a nápadnými okolnostmi, nepamatovala ani jedinou, nevzpomněla si na sestry, které přisluhovaly, ani na tvář kněze, který kázal, ani na toho, u něhož jsem skládala slib; pamatuji si jen, že jsem se musela převléknout z klášterního roucha do světských šatů; od té chvíle jsem byla jako pomatená. Trvalo celé měsíce, než jsem se vzpamatovala; a snad jsem všechno zapomněla proto, že jsem se tak dlouho zotavovala: lidé po dlouhé nemoci, kteří stáli na prahu smrti a dostali poslední pomazání, taky po zotavení o ničem nevědě. Takových případů jsem viděla v klášteře hodně; a říkám si: tak to bylo i se mnou v den slibu. Ale může člověk zodpovídat za činy, které udělal v nepříčetnosti?

Toho roku mě postihly tři velké ztráty: zemřel mi otec, či ten, který se za mého otce považoval; byl už starý, hodně se v životě napracoval a teď náhle odešel. Pak zemřela představená a po ní matka.

Ta ctihodná řeholnice cítila, že se blíží její hodina; uložila si mlčení, dala si přinést do svého pokoje máry, trpěla nespavostí, a tak celé dny a noci rozjímala a psala. Zůstalo po ní patnáct náboženských úvah, které se mi zdají neobyčejně krásné: mám je opsané. Kdyby vás někdy zajímalo, jaké myšlenky vnučka taková chvíle, půjčila bych vám je: nazvala je *Poslední chvíle sestry de Moni*.

Těsně před smrtí se dala obléci a s křížem v rukou přijala na lůžku svátost pomazání. Byla noc; svíce ozařovaly tu smutnou scénu. Stály jsme kolem a plakaly, v cele se ozýval nářek, ale jí se najednou zatřpytily oči,

prudce se vztyčila a promluvila k nám hlasem skoro tak zvučným, jako když bývala zdravá. Dar, který ztratila, se jí vrátil; zazlívala nám, že jí svými slzami závidíme věčnou blaženost. „Milé děti, to je daň vaší bolesti. Tam,“ řekla, ukazujíc k nebi, „tam vám budu pomáhat, mé oči budou neustále shližet k našemu klášteru; budu se za vás přimlouvat a budu vyslyšena. Pojdte všechny blíž, chci vás ještě jednou obejmout, požehnat vám a rozloučit se s vámi...“ To byla poslední slova té svaté ženy; zůstal po ní nesmírný zármutek.

Matka zemřela na sklonku podzimu po návratu z krátké cesty k jedné ze svých dcer. Trápila se a její zdraví bylo hodně otřeseno. Nikdy jsem se nedověděla ani jméno svého skutečného otce, ani nic bližšího o svém narození. Matčin a můj zpovědník mi odevzdal po její smrti balíček zašítý do kousku plátna. Bylo v něm padesát tolarů a lístek:

„Milé dítě, je to málo, ale mě svědomí mi nedovoluje naložit podle vlastní vůle s větším obnosem; nechávám vám jen to, co se mi podařilo ušetřit z příležitostních dárků pana Simonina. Žijte zbožně, v tom je jediné štěstí na tomto světě. Modlete se za mne; dopustila jsem se tím, že jsem vás přivedla na svět, svého jediného velkého hříchu; pomozte mi jej odpykat; kéž mi jej za vaše dobré skutky Bůh odpustí. Hlavně nerušte klid svých příbuzných, a přestože jste si nezvolila duchovní stav tak svobodně, jak bych sí byla přála, neměňte jej! Proč jsem jen já nebyla zavřená v klášteře celý svůj život! Neznepokojovala by mě ted' myšlenka, že zanedlouho stanu před obávaným soudem. Uvažte, dítě, že osud vaší matky na onom světě závisí hodně na va-

šem chování zde na zemi; vševidoucí Bůh mi přičte spravedlivě všechno dobro i zlo, které učiníte. Sbohem, Zuzano; nezádejte nic na svých sestrách; nedáří se jim tak, aby vám mohly pomoci; nespolehejte na svého otce, odešel dřív než já, už spatřil slavný den a čeká na mne; má přítomnost bude pro něho méně hrozná než jeho pro mne. Ještě jednou sbohem. Ach, nebohá matka! Ach, nebohé dítě! Vaše sestry sem přišly; chovají se hrozně: všechno berou a odnáší a před očima umírající matky se přou o každou maličkost a ziskuchitivě hájí své zájmy. Když přistoupily k mému lůžku, obrátila jsem se na druhou stranu: co bych na nich viděla? Dvě stvoření, v nichž nedostatek udusil přirozený cit. Naříkají, že toho po mně zbude tak málo; lékaři a ošetřovatelce kladou necitelné otázky, které ukazují, jak netrpělivě čekají na okamžik, kdy už nebudu a kdy se zmocní mých věcí. Nevím, jak mohly pojmot podzření, že bych mohla mít nějaké peníze ukryté pod žíněnkami. Pod nejrůznějšími záminkami mě nutily a nakonec přinutily vstát; ale na štěstí můj zpovědník byl u mne den předtím a odevzdala jsem mu tento balíček i dopis, který napsal podle mého diktátu. Dopis spalte; a až se dovíte, že už nežiji, bude to brzy, dejte za mne sloužit mši a při ní složte znova svůj slib; horoucně si přeji, abyste zůstala v klášteře, a představa, že byste se octla mladá sama ve světě, bez opory, by ještě ztrpčila mé poslední chvíle.“

Otec zemřel 5. ledna, představená koncem téhož měsíce a matka o druhém svátku vánočním.

Sestra Kristýna nastoupila na místo matky de Moni. Ach, pane markýzi, jaký rozdíl! Svou první představe-

nou jsem vám vylíčila, byla to vynikající žena! Druhé chyběla velkodušnost, byla omezená a pověrčivá, chtěla vést klášter jinak, radila se se sulpiciány a s jesuity. Ne-náviděla všechny, které si oblíbila její předchůdkyně; a zanedlouho to v klášteře vřelo neklidem, nenávistí, zlobou, obviňováním, pomluvami a pronásledováním: měly jsme rozbírat theologické otázky, jimž jsme vůbec nerozuměly, potvrzovat vyznání víry, podřizovat se podivným praktikám. Velebná matka de Moni neschvalovala tělesné pokání, bičovala se jen dvakrát v životě: jednou v předvečer onoho dne, kdy já skládala slib, a po druhé při jiné takové příležitosti. Tvrídila, že tělesné tresty nenapravují žádnou vinu a že vzbuzují jen pýchu. Chtěla, aby se její řeholnice měly dobře, aby měly zdravé tělo a jasnou mysl. Hned jak nastoupila svůj úřad, dala si přinést všechny kajícnické košile, všechny důtky a přikázala, aby se jídlo nekazilo popelem, aby se nespalo na holém lůžku a aby se jeptišky netýraly. Druhá představená naopak poslala každé jeptišce žíněnou košili i důtky a všem vzala Starý i Nový zákon. Oblíbenci bývalé vlády nejsou nikdy v oblibě u vlády následující. Protože mě dřívější představená měla ráda, nová představená se ke mně chovala při nejlepším lhostejně. Ale já jsem si brzy zhoršila postavení činy, v nichž můžete vidět bud' projev neopatrnosti nebo tvrdohlavosti podle toho, jak na ně budete pohlížet.

Předně neskrývala jsem svou bolest nad ztrátou naší první představené; při každé příležitosti jsem zesnulou chválila; stále jsem srovnávala ji a tu, jež nám vládla, a srovnání nedopadala ve prospěch nové představené; připomínala jsem, jak to v klášteře vypadalo dříve, jak jsme žily v klidu a míru, jak štědře nám představená

poskytovala duchovní i tělesnou potravu, a nadšeně jsem chválila zvyky, ušlechtilost i povahu sestry de Moni. Druhou mou chybou bylo, že jsem kajícnickou košili i důtky hodila do krbu, že jsem o tom řekla přítelkyním a některým poradila, aby to udělaly taky; třetí, že jsem si opatřila Starý a Nový zákon; čtvrtou, že jsem nechtěla mít nic společného s náboženským sektářstvím a prohlásila jsem, že jsem křesťanka a ne jansenistka nebo molinistka; pátou chybou, že jsem přísně dodržovala klášterní řád, plnila všechno, co nařizoval, ale taky neudělala nic navíc, protože i to, co jsem musela, se mi zdálo dost kruté; na varhany jsem hrála jen ve svátek a nezpívala jsem než ve sboru, krátce nestrpěla jsem, aby se den co den zneužívalo mé ochoty a mého nadání. Pročetla jsem si několikrát stanovy řádu, až jsem je uměla z paměti; když mi přikázaly něco, co tam nebylo jasné řečeno nebo co tam nebylo vůbec či co podle mého mínění stanovám odporovalo, neústupně jsem odmítala. Vzala jsem klášterní řád a prohlásila: „Tyto závazky jsem na sebe vzala a jiné ne.“

Mé výstupy strhly i ostatní. To omezovalo moc dohližitelek, už s námi nemohly zacházet jako s otroky-němi. Tak neminul snad jediný den bez pohoršlivé scény. V pochybných případech se mé družky radily se mnou a já vždycky hájila stanovy proti despotismu. Brzy ve mně začaly vidět buřičku a snad jsem jí i trochu byla. Každou chvíli volaly arcibiskupské generální vikáře: předstoupila jsem před ně, hájila se a hájila i své družky, a protože jsem vždycky dbala, abych byla v právu, nestalo se ani jednou, že by mě odsoudili; své povinnosti jsem plnila úzkostlivě, takže mě nemohli napadnout ani po této stránce. A o ty drobné výhody,

které představená může vždycky poskytnout nebo odmítnout, o ty jsem nestála. Do hovorný jsem nechodila; neměla jsem žádné známé, takže za mnou návštěvy nepricházely. Ale spálila jsem žíněnou košili a zahodila důtky, radila jsem to i jiným a nechtěla jsem slyšet o jansenismu a molinismu ani po dobrém, ani po zlém. Na otázku, jestli se podrobuji řádu, jsem odpověděla, že se podrobuji církvi, a na otázku, zda uznávám bulu, jsem řekla, že uznávám Nový zákon. Prohledaly mi celu: našly tam Starý i Nový zákon. Uklouzlo mi pář slov o podezřelém tajnůstkářství některých nových favoritek; představená se dlouho a často radívala s mladým knězem a já vytušila proč a za jakým cílem. Krátce dělala jsem vše, aby mě nenáviděly, a to se taky stalo. Už si na mne nestěžovaly nadřízeným, ale ztrpčovaly mi život, jak se dalo. Ostatní sestry se se mnou nesměly stýkat a brzy jsem zůstala úplně opuštěná. Měla jsem několik přítelkyň a předpokládalo se, že se budou snažit obejít zákaz, a že když se mnou nesmějí mluvit ve dne, budou mě navštěvovat v noci nebo v hodinách, kdy to není přípustné; slídily za mnou, přistihly mě tu s jednou, tu s druhou a krutě se mi mstily za mou neopatrnost. Musela jsem snášet tvrdé tresty, celé týdny klečet při bohoslužbách po straně kostela, dostávala jsem jen chleba a vodu, nesměla jsem vycházet a musela jsem dělat ty nejhrubší práce. Ty, které platily za mé spoluvinice, na tom nebyly lépe. Když mě dohližitelky nemohly přistihnout při prohřešku, tak mě k němu dohnaly: dávaly mi rozkazy, které si odporovaly, a trestaly mě, že je neplním; posunuly čas bohoslužeb a jídla, změnily klášterní rozvrh, aniž mi o tom řekly, a i když jsem dávala sebevětší pozor, každý den jsem se něčím

provinila a každý den jsem byla trestána. Mám odvahu, ale není odvahy, která by odolala samotě, opuštěnosti a pronásledování. Dospělo to tak daleko, že padesáti smluveným jeptiškám působilo potěšení mě trápit, že to byla jejich zábava. Nemohu dopodrobna rozebírat všechny jejich zlomyslnosti; nenechaly mě v klidu ani spát, ani bdít, ani se modlit. Jednou mi ukradly nějaké šaty, jindy klíče nebo breviář, upaly mi klíčovou dírku; a bud mě nenechaly něco udělat dobře, nebo to, co jsem dobře udělala, pokazily, překrucovaly mé řeči a mé činy, za všechno mě volaly k zodpovědnosti a můj život se stal řetězem skutečných nebo zdánlivých přestupků a trestů.

Mé zdraví nemohlo odolat tak těžké a dlouhé zkoušce; zmocnila se mne skleslost, byla jsem smutná a zádumčivá. Z počátku jsem hledala sílu a útěchu před oltářem a občas jsem ji tam i našla. Zmítala jsem se mezi resignací a zoufalstvím, někdy jsem se podrobovala svému krutému osudu, jindy zas jsem se chtěla násilím osvobodit. Na konci zahrady byla hluboká studna. Jak často jsem tam chodívala, jak často se dívala dolů! Vedle stála kamenná lavička; tam jsem sedávala s hlavou opřenou o roubení studně! Kolikrát jsem s odhodláním prudce vstala, rozhodnuta skončit své trápení! Co mě zadrželo? Proč jsem raději plakala, křičela, strhla si závoj s hlavy a dupala po něm, rvala si vlasy a drásala si nehty obličej? Jestli si Bůh nepřál mou záhubu, proč dopustil, abych si tak zoufala?

Povím vám teď něco, co se vám bude zdát možná prapodivné, ale přesto je to pravda: mě bezcitné nepřítelkyně si všimly, jak často chodím ke studni, a doufaly, že jednou provedu to, co mě tak pronásledovalo. Když

jsem namířila do oné části zahrady, honem odcházely nebo se dívaly jinam. Několikrát jsem našla zahradní branku otevřenou v hodinách, kdy měla být zavřená, a to právě ve dnech, kdy mě trápily víc než jindy; mučily mě tak, aby mě dohnaly ke krajnosti, a tvrdily, že jsem pomatená. Ale sotva jsem si uvědomila, že mi v mé beznaději tento způsob, jak se zbavit života, zrovna vnucují, že mě vedou k té studni za ruku a že tohle východisko mi vždycky zůstane, hned mě přestalo lákat. Uvažovala jsem o jiných možnostech: na chodbách jsem odhadovala výšku oken, večer, když jsem se svlékala, zkoušela jsem bezděky pevnost svých podvazků jindy jsem odmítala jít, sešla jsem do refektáře a stála tam opřená zády o zed s bezvládnýma rukama a zavřenýma očima a jídla, které přede mne postavily, jsem se ani nedotkla; tak jsem se zamyslela, že všechny jeptišky už byly pryč a já tam pořád ještě stála. Schválně odešly tiše, aby mě pak mohly trestat, že jsem nebyla na pobožnosti. Co ještě říct? Znechutily mi skoro všechny prostředky, jak se zbavit života, protože mi v ničem nebránily, přímo mi to nabízely. Člověk asi nechce, aby ho někdo vyháněl z tohoto světa, a možná že kdyby předstíraly, že mě chtějí zadržet, už bych tu nebyla. Kdo si bere život, přeje si způsobit bolest ostatním, a nezabijí se, když myslí, že by je to potěšilo; takové pocity v nás vznikají mimovolně. Pokud se mohu rozpomenout na svůj stav, zdá se mi, že jsem, stojíc u studny, v duchu volala na ty nešťastnice, které šly pryč, aby mi daly příležitost ke zločinu: „Udělejte jediný krok nazpět, jen naznačte, že mě chcete zachránit, utíkejte, jako byste mě chtěly zadržet, a uvidíte, že přijdete pozdě.“ Žila jsem vlastně jen proto, že si přály

mou smrt. Zuřivá chuť někomu škodit a někoho trápit se mezi lidmi brzy otupí, v klášterech však nikdy.

Tehdy jsem začala přemýšlet o svém minulém životě a napadlo mi, abych dala soudně zrušit svůj slib. Z počátku jsem o tom jen neurčitě snila. Byla jsem sama, opuštěná, bez pomoci, jak tedy provést věc tak těžkou i pro toho, kdo se má o koho opřít? Ale přesto mi ta myšlenka přinesla útěchu, byla jsem klidnější, rozvážnější, snažila jsem se uvarovat trestů a trpělivě jsem snášela ty, které mě postihly. Jeptišky si všimly té změny a překvapila je: jejich zlomyslnosti naráz ustaly, jako se zbabělý nepřítel obráti na útek, když narazí na nečekaný odpor. Ráda bych se vás, pane markýzi, zeptala, čím to, že zoufalou jeptišku nenapadne zapálit klášter, ačkoliv jí projdou hlavou nejrůznější zkáznosné myšlenky. Opravdu mě to nenapadlo, ani nic podobného, třebaže je to to nejsnazší: stačilo by jen, když je silný vítr, zanést svíčku na půdu, do dřevníku nebo na chodbu. Ale klášter jakživ nikdo nepodpálil; a přece se za takových okolností otvírají dveře a utíká, kdo může. Je to snad proto, že má člověk strach o sebe a o ty, které má rád, a že je mu proti mysli zachránit se stejným způsobem jako ty, které nenávidí? Ale to je úvaha příliš hluboká, aby mohla být pravdivá.

Čím déle se zabýváme nějakou věcí, tím se nám zdá spravedlivější i proveditelnější; a když člověk dospěje tak daleko, je opravdu silný. Mně na to stačilo pouhých čtrnáct dní, dovedu bystře usuzovat. O co šlo? Sepsat žádost a poslat ji advokátovi; ani jedno, ani druhé nebylo bez nebezpečí. Od chvíle, kdy nastal převrat v mém myšlení, všímaly si mne mnohem pozor-

něji než dříve, nespouštěly mě z očí, střežily každý můj krok, vázily každé mé slovo. Začaly se mnou zas mluvit, vyzvídaly, vyptávaly se mne, předstíraly soucit a přátelství, zmínily se o mém dřívějším chování, trochu mi vyčinily, ale vzápětí mě omlouvaly, doufaly, že budu hodnější, slibovaly mi příjemnější život. Přitom pod nejrůznějšími záminkami vcházely ve dne v noci do mé cely, prudce a tiše rozhrnovaly závěsy a pak zas odcházely. Zvykla jsem si spát oblečená; a zvykla jsem si ještě na něco: připravovat se ke zpovědi písemně. V určených dnech jsem si chodila k představené pro papír a inkoust: nemohla mi to odepřít. Čekala jsem na den zpovědi, a zatím jsem si v duchu promýšlela svou žádost; bylo to ve zkratce to, co jsem napsala vám, jen jména byla smyšlená. Ale provedla jsem tři nerozvážnosti: předně jsem řekla představené, že toho mám hodně na svědomí, a proto jsem ji žádala o víc papíru, než se povoluje; druhou neuvážeností bylo, že jsem se zabývala svou žádostí a o zpověď se nestarala; a třetí, protože jsem nezpytovala svědomí a nebyla připravená ke zpovědi, zůstala jsem ve zpovědnici jen malou chvíli. To neprošlo bez povšimnutí a dalo se snadno usoudit, že jsem vyžádaný papír použila na něco jiného. Ale jestliže jsem na něj nenapsala svou zpověď, co jsem s ním udělala?

Netušila jsem, že vzbudím takové podezření, ale cítila jsem, že u mne tak důležitou písemnost nesmějí najít. Nejdřív mě napadlo zašít ji do podhlavníku nebo do žíněnek, pak schovat ji v šatech, zahrabat v zahradě nebo hodit do ohně. Nedovedete si představit, jak jsem si přála tu žádost napsat a v jakých nesnázích jsem byla, když byla napsána. Zapečetila

jsem ji, ukryla za řadry, a protože už zvonili, šla jsem na služby boží. Byla jsem tak rozčilená, že to bylo vidět i na mých pohybech. Seděla jsem vedle mladé jeptišky, která mě měla ráda; viděla jsem, že na mne občas soucitně pohlédla se slzami v očích: nepromluvila na mne, ale určitě se mnou cítila. Dala jsem v sázkou všechno a rozhodla se, že jí svěřím svůj list; při modlitbě, ve chvíli kdy všechny řeholnice pokleknou, sklánějí se a mizí ve svých oddělených dřevěných lavičích, vytáhla jsem pomalu papír ze záňadří a ze zadu jí ho podala; vzala ho a schovala. To byla největší přátelská služba, kterou mi udělala; ale udělala jich pro mne ještě mnoho: celé měsíce odstraňovala nenápadně všechny drobné překážky, které mi ostatní stavěly v cestu, abych nemohla plnit své povinnosti a ony měly právo mě potrestat. Vždycky mi zaťukala na dveře, když se šlo ven, urovnávala to, co ostatní rozházely, když bylo třeba, zvonila nebo odpovídala, prostě byla vždycky tam, kde jsem měla být já. A já o tom vůbec nevěděla.

Dobře že jsem jí ty listy odevzdala! Když jsme vyšly z kostela, představená mi poručila: „Sestro Zuzano, pojďte se mnou...“ Šly jsme; na chodbě se zastavila u jiných dveří a řekla: „To je teď vaše cela; sestra Jeronýma se přestěhuje do vaší...“ Vstoupily jsme a beze slova si sedly; po chvíli vešla další jeptiška, nesla šaty a položila je na židli. Představená mi nakázala: „Sestro Zuzano, svlékni se a obleče si tyhle šaty...“ Poslechla jsem a převlékla se před ní; pozorně sledovala všechny mé pohyby. Sestra, která přinesla šaty, stála za dveřmi; pak vzala šaty, které jsem svlékla a odešla; představená za ní. Nikdo mi nic neřekl a já se neptala.

Zatím prohledaly mou celu, rozpáraly polštář a žíněnky, odtáhly všechno, co se odtáhnout dalo, šly po mých stopách do zpovědnice, do kostela, do zahrady, k studni, ke kamenné lavičce; zahlédla jsem něco z toho pátrání; ostatní jsem si domyslela. Nenašly nic, ale přesto byly přesvědčené, že něco najít musí. Sledovaly mě několik dní, všude za mnou chodily, všechno prohlížely, ale marně. Nakonec si představená řekla, že se může dovědět pravdu jen ode mne. Zašla do mé cely a řekla:

„Sestro Zuzano, máte různé nedostatky, ale vím, že nikdy nelžete. Povězte mi tedy pravdu: co jste udělala se vším tím papírem, který jsem vám dala?“

„Velebná matko, řekla jsem vám to.“

„To je vyloučeno, protože jste ho na mne chtěla hodně a ve zpovědnici jste byla jen okamžik.“

„Ano.“

„Tak co jste s ním udělala?“

„To, co jsem vám řekla.“

„Tedy přísahejte při svaté poslušnosti, kterou jste povinna Bohu, že to tak je, a já vám uvěřím, třebas skutečnosti svědčí proti vám.“

„Velebná matko, pro takovou maličkost nesmíte ode mne žádat přísahu a já ji taky nemohu složit. Nemohu přísahat.“

„Podvádíte mě, sestro Zuzano, a nemáte tušení, co vám hrozí. Co jste udělala s papírem, který jsem vám dala?“

„Řekla jsem vám to.“

„Kde je?“

„Už ho nemám.“

„Co jste s ním udělala?“

„To, co se dělá s každým popsaným papírem, který už není k potřebě.“

„Přísahejte mi při svaté poslušnosti, že jste ho všechn použila ke zpytování svědomí a že ho už nemáte.“

„Velebná matko, druhý důvod není důležitější než první, a proto vám opakuji, že nemohu přísahat.“

„Přísahejte nebo...“

„Nebudu přísahat.“

„Tedy nebudeste přísahat?“

„Ne, velebná matko.“

„Jste tedy vinna?“

„Z čeho mě viníte?“

„Ze všeho, jste schopna všeho. Vychvaluujete mou předchůdkyni, abyste mě ponížila, ve všem jí dáváte za pravdu, zavrhuje zákony, které ona zrušila a které já považuji za nutné, bouříte proti mně celý klášter, porušujete řád, vnášíte sem rozkol, neplníte své povinnosti, nutíte mě, abych trestala vás i ty, které jste svedla, a to je mi nejvíce za těžko. Mohla jsem proti vám velmi přísně zakročit, ale já vás šetřila, doufala jsem, že uznáte své chyby, že se budete chovat tak, jak přísluší vašemu stavu a že si mě získáte; neudělala jste to. Ve vaší duši se děje něco špatného, máte nějaké úmysly a je v zájmu kláštera, abych o nich věděla, a já se je dozvím, za to vám ručím. Sestro Zuzano, řekněte mi pravdu.“

„Řekla jsem vám ji.“

„Odejdu a střezte se mého návratu... ještě počkám, dávám vám okamžik na rozmyšlenou... Dejte mi ty své papíry, jsou-li na světě...“

„Už je nemám.“

„Nebo přísahejte, že jste na ně psala jen svou zpověď.“

„Nemám právo kvůli tomu přísahat...“

Na okamžik se odmlčela, pak vyšla ven a vrátila se se čtyřmi řeholnicemi, které jí zvláště podlézaly; poohlédly na mne vztekle, zuřivě. Vrhla jsem se jim k nohám, prosila jsem je o slitování. Všechny najednou křičely: „Žádné slitování, velebná matko; nenechte se uprosit: ať vydá papíry nebo půjde do kobky...“ Objímala jsem jim kolena, volala jsem je jmény: „Sestro Anežko, sestro Julie, co jsem vám udělala? Proč popouzíte velebnou matku proti mně? Copak jsem se já tak chovala? Kolikrát jsem za vás prosila, nevzpomínáte si už? A byly jste vinny a já nejsem.“

Představená stála bez hnutí, dívala se na mne a řekla:

„Vydej ty papíry, nešťastnice, nebo řekni, co na nich bylo.“

„Velebná matko,“ křičely jeptišky, „už jí o ně neříkejte, jste příliš dobrá, neznáte ji, je to vzpurná duše, na tu platí jen násilí a sama vás k němu nutí; je to její vina.“

„Drahá matko,“ řekla jsem ji, „neprohřešila jsem se ani proti Bohu, ani proti lidem, přísahám vám to.“

„Tuto přísahu na vás nezádám.“

„Určitě napsala proti nám všem nebo i proti vám, velebná matko, žalobu hlavnímu vikáři nebo arcibiskupovi; kdo ví jak vylíčila poměry v klášteře, a pomluvám se snadno věří. Musíte zničit tu stvůru nebo ona zničí nás.“

„Vidíte, sestro Zuzano...“ dodala představená.

Prudce jsem se vztyčila a řekla jí:

„Velebná matko, ano, dobře vidím; cítím, že se blíží můj konec, ale chvílku dříve nebo později, na tom nesejde. Učiňte se mnou, co chcete, jednejte podle jejich nenávistných rad, dovršte svou nespravedlnost...“

A hned jsem k nim vztáhla ruce. Jeptišky mě za ně popadly, strhly mi závoj a nestyděly se mě svléknout. Na prsou mi našly medailónek s podobiznou mé bývalé představené; vzaly mi ho; úpěnlivě jsem prosila, aby mi dovolily ještě jednou ho políbit, ale marně. Hodily přes mne košili, stáhly mi punčochy, navlékly mi pytel a vedly mě chodbami, bosou a s nepokrytou hlavou. Křičela jsem, volala jsem o pomoc; ale předtím zazněl zvonek na znamení, že nikdo nesmí z celý ven. Dovolávala jsem se Boha, lehla jsem si na zem, ale vlekly mě dál. Než jsme se dostaly se schodů, měla jsem nohy zkrvavené a potlučené, vypadala jsem tak, že by to kámen obměkčilo. Jeptišky otevřely velkými klíči dveře do temné podzemní kobky a hodily mě na rohož napůl shnilou vlhkem. Byl tam kousek černého chleba, džbán s vodou a kbelík. Místo polštáře byla na jednom konci stočená rohož; na kamenném podstavci stála lebka a dřevěný krucifix. První, co mi napadlo, bylo zabít se: svírala jsem si rukama hrdlo, zuby jsem si rvala košili, řvala jsem a skučela jako zvíře, tloukla jsem hlavou o zed, byla jsem celá zkrvavělá; chtěla jsem se ubít, ale brzy mi vypověděly síly. V kobce jsem strávila tři dny, ale mně připadaly jako věčnost. Každé ráno přicházela jedna z mých trýznitelek a řekla: „Udělejte, co si přeje naše představená, a pustíme vás.“ „Nic jsem neprovědla, nevím, co na mně chce. Ach, sestro Klementino, Bůh je nad námi...“

Třetí den kolem deváté hodiny večer se dveře otevřely a stanuly v nich zas ty jeptišky, které mě tam přivedly. Začaly chválit představenou a pak mi oznámily, že mi dává milost a pouští mě na svobodu.

„Ted už je pozdě,“ řekla jsem jim, „nechte mě tu umřít.“

Ale postavily mě na nohy a tálly ven. Zavedly mě zpátky do mé cely; seděla tam představená.

„Ptala jsem se Boha, co si mám s vámi počít; obměkčil mé srdce: chce, abych měla s vámi slitování, poslechnu ho. Poklekněte a proste za odpuštění.“

Klekla jsem si a řekla:

„Pane, prosím za odpuštění hříchů, jakož ty jsi prosil za mne na kříži.“

„Taková zpupnost!“ vykřikly jeptišky. „Přirovnává se k Ježíši Kristu a nás k židům, kteří ho ukřížovali.“

„Nehleděte na mne, ale na sebe a posudte samy,“ odpověděla jsem.

„A ted,“ řekla představená, „přísahejte při svaté poslušnosti, že se nikdy ani slovem nezmíníte o tom, co se přihodilo.“

„To, co jste učinily, je tedy hodně špatné, když ode mne žádáte pod přísahou mlčení. Přísahám vám, že se o tom nikdo nedoví, jen vaše svědomí o tom bude vědět.“

„Přísaháte?“

„Ano, přísahám.“

Pak se mne stáhly pytel a směla jsem si obléknout šaty.

Ve vlhké kobce jsem se roznemohla a ted krize vrcholila; celé tělo jsem měla bolavé a už několik dní

jsem jedla jen kousek chleba a pila trochu vody. Myslela jsem, že teď už mému trápení bude brzy konec. Ale právě při prudkých otřesech je vidět, jak je mladé tělo odolné; zanedlouho jsem se zotavila. Když jsem se objevila mezi ostatními, byly všechny přesvědčeny, že jsem byla celou dobu nemocná. Zas jsem chodila na služby boží a seděla na svém místě v kostele. Nezapomněla jsem na svou žádost ani na mladičkou sestru, které jsem ji svěřila. Věděla jsem určitě, že mě neprozradila, ale taky že nepřechovává papíry bez obav. Za několik dní, co jsem se vrátila z vězení, ucítila jsem v kostele, že se někdo dotkl mých šatů opět v okamžiku, kdy si klekáme a skloněné mizíme ve vysokých lavicích. Natáhla jsem ruku a uchopila lísteček se slovy: „Měla jsem o vás takovou starost! Co mám udělat s tím nešťastným dopisem...?“ Když jsem lístek přečetla, sbalila jsem ho do kuličky a spolkla.

To všechno se stalo začátkem půstu. Blížila se doba, kdy ctihodná i méně ctihodná pařížská společnost se ze zvědavosti sjízdí do Longchamp poslechnout si chrámový zpěv. Měla jsem pěkný hlas a mým trápením nijak neutrpěl. V ženských klášterech se pozorně využívá všechno, co by mohlo přinést prospěch, proto se teď se mnou jednalo trochu ohleduplněji a měla jsem víc svobody. Sestry, které jsem cvičila ve zpěvu, mohly se mnou mluvit, aniž vzbudily podezření, a ta, které jsem svěřila svou žádost, byla mezi nimi. Ve volném čase, který jsme trávily v zahradě, vzala jsem ji stranou, vybídla ji, aby zpívala a přitom jsem jí řekla:

„Máte hodně známých a já nikoho. Nechci, abyste se vydávala v nebezpečí a raději tu zemřu, než aby vzniklo podezření, že jste mi pomáhala. Zahubilo by

vás to, moje drahá, vím to, a mě by to nezachránilo; a kdyby mě měla zachránit vaše zkáza, nechtěla bych svou spásu za takovou cenu.“

„Nemluvte o tom,“ řekla; „oč jde?“

„Jde o to, bezpečně doručit tu žádost nějakému obratnému advokátovi, aniž by věděl z kterého kláštera přišla, a dostat od něho odpověď, kterou byste mi dala v kostele nebo na jiném spolehlivém místě.“

„Co jste udělala s mým lístkem?“ ptala se ještě.

„Budte bez starosti, spolkla jsem ho.“

„A vytakynemějte obav, budu přemýšlet o vaší věci.“

Představte si, pane, že ten rozhovor se dál při zpěvu, buď mluvila ona a já zpívala, anebo zpívala ona a já odpovídala. Ta dívka je ještě v klášteře a její život je ve vašich rukou. Kdyby vyšlo najevo, co pro mne udělala, nenašla by se muka, kterým by nebyla vystavena. Nechtěla bych jí otevřít dveře kobky, to bych tam raději zas šla sama. Proto spalte ty dopisy, pane; odmyslite-li si účast, kterou máte s mým osudem, není v nich nic, co by stálo za to, aby se zachovaly.

To jsem vám, pane, psala tenkrát: ale běda, ona už nežije a já zůstala sama...

Dodržela slovo a brzy mi dala zprávu našim obvyklým způsobem. Nastal svatý týden a na naše pašije se v hojném počtu sjízděli lidé. Zpívala jsem dost dobře a vyvolala jsem ten bouřlivý, pohoršlivý potlesk, kterým odměňujete herečky v divadelních sálech a který by se nikdy neměl ozvat v příbytcích Boha, zvlášť ne ve slavných a chmurných dnech, kdy oslavujeme památku jeho syna ukřížovaného za hříchy lidstva. Mé mladé žačky byly dobře připravené, některé měly pěkný hlas a skoro všechny zpívaly výrazně a citli-

vě. Zdálo se mi, že je lidé poslouchají s rozkoší a že v klášteře jsou spokojeni s výsledky mého učení. Snad víte, pane, že na zelený čtvrtok se přenáší svátost oltářní ze svatostánku na zvláštní oltář, kde je vystavena až do pátku do rána. V té době se jí chodí klanět všechny jeptišky a postupně přicházejí vždycky po dvou. Na zvláštní tabuli je rozepsáno, kdy má která hodinu modlení. S jakou radostí jsem tam četla: sestra Zuzana a sestra Uršula od dvou hodin ráno do tří! Přišla jsem k postrannímu oltáři v určenou hodinu: moje přítelkyně už tam byla. Poklekly jsme vedle sebe na oltářní stupně, společně jsme se sklonily a půl hodiny jsme se modlily k Bohu. Přitom mi má mladá přítelkyně podala ruku, stiskla mi ji a řekla:

„Nebudeme mít už možná nikdy příležitost mluvit spolu tak dlouho o samotě; Bůh vidí, pod jakým útlakem žijeme, a odpustí nám, že jsme si přivlastnily něco z času, který mu máme věnovat celý. Nečetla jsem vaši žádost, ale není těžké uhodnout, co v ní je; brzy dostanu odpověď. Ale když vás odpověď ujistí, že jste oprávněna soudně vymáhat zrušení slibu, nezdá se vám, že bude nutné osobně se poradit s právníkem?“

„Jistě.“

„A k tomu potřebujete svobodu.“

„Ano.“

„A tu budete moci získat jen na zvláštní přímluvu.“

„Myslela jsem na to.“

„Uděláte to tedy?“

„Uvidím.“

„Další věc: začne-li se váš případ projednávat, budete vydána na pospas celému rozrušenému klášteru. Uvážila jste, jaké trápení vás čeká?“

„Nemůže být větší než to, které jsem už zažila.“

„Nic o tom nevím.“

„Odpusťte. Potom však se mě neodváží zavřít.“

„A proč ne?“

„Protože budu pod ochranou zákonů, budou mě předvolávat, budu tak trochu mezi světem a klášterem; budu moci mluvit, stěžovat si, dovolávat se vás všech. Představená a její pochlebnice nebudou mít odvahu mi křivdit, poskytnout mi ještě víc důvodů k žalobám, dají si pozor, aby neudělaly chybný krok. Nic bych si tak nepřála, než aby se mnou špatně zacházely, ale neudělají to: ujišťuji vás, že se budou chovat právě opačně. Budou mi domlouvat, vysvětlovat mi, jak škodím sama sobě i klášteru, a uvidíte, že začnou s hrubými výhrůžkami, až když uvidí, že mírností a přemlouváním nic nezmůžou; ale násili si nedovolí.“

„Víte, nedovedu pochopit, že máte takový odpor k řeholnímu stavu, když tak snadno a tak svědomitě plníte všechny povinnosti.“

„Cítím ten odpor, mám ho v sobě od narození a budu ho mít vždycky. Nakonec by ze mne byla špatná řeholnice a tomu musím předejít.“

„Ale co když se vám to na neštěstí nepodaří?“

„Požádám, aby mě přeložily do jiného kláštera nebo umřu tady.“

„Člověk si musí mnoho vytrpět, než se dočká smrti. Ach, drahá přítelkyně, děsim se vašeho záměru: bojím se o vás, ať budou vaše sliby zrušeny nebo ne. Budou-li odvolány, co si počnete? Co budete dělat? Máte hezkou tvář, jste nadaná a bystrá, ale říká se, že ctnostné ženě je to málo platné, a vy zůstanete vždycky ctnostná, o tom jsem přesvědčena.“

„Ke mně jste spravedlivá, ale nejste spravedlivá ke ctnosti, a já spoléhám právě na ni; čím je mezi lidmi vzácnější, tím víc si jí musejí vážit.“

„Chválí ji, ale nepomáhají jí.“

„Ale ctnost mi dává odvahu, abych vytrvala. Ať mi lidé budou vytýkat cokoli, pro mé chování si mne budou muset vážit. Aspoň nebudou moci o mně říkat, jak se to obyčejně stává, že mě hnala z kláštera touha po zpustlém životě: s nikým se nevídám, nikoho neznám. Chci svobodu, protože jsem ji neobětovala ze své vůle. Četla jste mou žádost?“

„Ne; otevřela jsem balíček, který jste mi dala, protože byl bez adresy, myslela jsem, že je určen mně; ale hned první řádky mě vyvedly z omylu a dál jsem nečetla. Bylo to přímo vnuknutí, že jste mi ty papíry svěřila! Stačilo chvilku váhat a našly je u vás... Ale blíží se konec naší hodinky, skloňme se před oltářem, aby ty, které přijdou po nás, nic nezpozorovaly. Proste Boha, aby vás osvítil a vedl, a já připojím své modlitby k vašim.“

Trochu se mi ulehčilo. Moje přítelkyně se modlila vzpřímená, já jsem sklonila hlavu, opírala se čelem o poslední stupeň oltáře a rukama o stupně nad ním. Snad nikdy jsem nevzývala Boha tak vroucně a nikdy jsem nebyla tak přesvědčena, že mě vyslyší; srdce mi prudce bušilo a zapomněla jsem na všechno kolem. Nevím, jak dlouho jsem se tak skláněla před oltářem ani jak dlouho bych tam byla zůstala; ale vzbudila jsem dojetí nejen u své přítelkyně, ale i u dalších dvou řeholnic, které nastupovaly po nás. Když jsem vstala, myslela jsem, že jsem sama. Ale mýlila jsem se, všechny tři stály za mnou a slzely: neodvážily se mě vyrušit,

čekaly, až se sama vzpamatuji ze svého zanícení a vytržení. Když jsem se k nim otočila, měla moje tvář asi zvláštní výraz, soudím-li, jak na ně působila: říkaly, že jsem vypadala jako naše bývalá představená ve chvílích, kdy nám dávala útěchu. Kdybych měla trochu sklon k pokrytectví nebo k fanatismu a chtěla hrát v klášteře nějakou úlohu, nepochybuji, že by se mi to bylo podařilo. Má duše se snadno roznítí, vzruší a dojme; a ta dobrá představená mi stokrát říkala, objímajíc mě, že nikdo nemiluje Boha tak jako já, že mám živé srdce, ostatní kamenné. Vím, že jsem neobyčejně snadno sdílela její nadšení, a když se modlila nahlas, přidala jsem se někdy bezděčně k ní, vytušila jsem její myšlenky a jako vnuknutím vyslovila to, co chtěla říci sama. Ostatní jí naslouchaly tiše nebo ji sledovaly, já jsem ji přerušovala, předbíhala nebo mluvila zároveň s ní. Dovedla jsem si dlouho uchovat dojem, který jsem pocítila, a něco z něj se přeneslo i na ni, neboť stejně jako se dalo poznat na druhých, že s ní mluvily, dalo se poznat na ní, že mluvila se mnou. Ale co je to platné, láska k duchovnímu stavu mi chyběla... Když skončila naše hodinka, ustoupily jsme dalším, a než jsme se rozloučily, něžně jsme se s mou mladou přítelkyní objaly.

Příhoda u oltáře způsobila v klášteře rozzruch a k tomu ještě přispěl úspěch našich nešpor na velký pátek: zpívala jsem, hrála na varhany a sklízela potlesk. Ach, potřeštěné hlavy jeptišek! Ani jsem se nemusela snažit a celý klášter se se mnou usmířil; šly mi vstříc s představenou v čele. Několik vynikajících lidí ze společnosti mě chtělo poznat; to mohlo prospět mému záměru, a proto jsem neodmítla. Seznámila jsem se s předsedou nejvyššího soudu, s paní de Soubise, se spoustou slech-

ticů, mnichů, kněží, důstojníků, úředníků, se zbožnými ženami i s ženami velkého světa; a přitom i s některými potrlými šlechtici ode dvora, kterých jsem se však rychle zbavila. Udržovala jsem jen takové styky, jimž se nedalo nic vytknout, a ty ostatní jsem nechala méně vybírávým jeptiškám.

Zapomněla jsem vám říci, že první známkou dobré vůle bylo, že mi vrátily mou celu. Odvážila jsem se požádat o obrázek naší bývalé představené a netroufaly si mě odmítout; zas jej nosím na srdci a zůstane tam, dokud budu na živu. Každé ráno, jak otevřu oči, povznesu duši k Bohu a pak hned políbím tu podobiznu; když se chci modlit a cítím, že mám chladnou duši, svléknu obrázek s krku, postavím jej před sebe a dívám se na něj, dokud mě neroznítí. Škoda že nevíme, jak vypadali svatí, jejichž vymyšlené podoby uctíváme; působily by na nás mnohem silněji a neklečeli bychom u jejich nohou často tak chladně.

Dostala jsem odpověď na svou žádost; byla od advokáta Manouriho a nezněla ani příznivě, ani odmítavě. Než by mohl posoudit mou záležitost, musel by znát spoustu podrobností, které bych mu těžko mohla sdělit jinak než ústně. Prozradila jsem tedy své jméno a pozvala pana Manouriho do Longchamp. Tito páni neradi někam chodí, ale on přišel. Hovořili jsme spolu dlouho a smluvili si, jak si budeme dopisovat, aby on mi mohl bezpečně dávat své otázky a já mu odpovídat. A než dojde k řešení mé záležitosti, využiji času, abych si naklonila lidi, kteří by se mohli zajímat o můj osud a pomoc mi. Řekla jsem jim své jméno, povídela jim, co jsem musela vytrpět doma, co jsem prodělala v klášteře,

že jsem protestovala u Marie Panny, co se se mnou dálo v Longchamp, jak jsem oblékla řeholní roucho a složila slib a jak krutě se mnou od té doby zacházejí. Litovali mě, nabízeli mi pomoc; odpovídala jsem jim, aby mi uchovali svou přízeň na dobu, kdy ji budu potřebovat, ale víc jsem neprozradila. V klášteře se nic neproslechlo. Dostala jsem z Říma povolení žádat o zrušení slibu. Proces už měl začít a jeptišky ještě nic netušily. Dovedete si jistě představit, jak byla představená udivená, když jí od soudu přišlo oznámení, že sestra Zuzana Simoninová žádá, aby byl zrušen její slib, aby směla odložit řeholní roucho, odejít z kláštera a žít, jak uzná za vhodné.

Předpokládala jsem ovšem, že narazím na různé překážky ze strany zákonů, kláštera i vyděšených švagrů a sester: připadl jim celý rodinný majetek, a vyjdou-li z kláštera, budu mít právo žádat svůj podíl. Napsala jsem sestrám, úpěnlivě jsem je prosila, aby mi nebránily opustit klášter, a připomněla jim, že jsem slib nesložila dobrovolně. Nabídla jsem jim, že se zřeknu právoplatné smlouvou všech nároků na dědictví po otci i po matce, nic jsem neopomenula, abych je přesvědčila, že nemám zíštné úmysly ani tajnou lásku. Ale neměla jsem velkou naději: dokud jsem v klášteře, nemá smlouva, kterou jím nabízím, právní platnost, a až budu volná, mohla bych ji třeba nepodepsat, a to mě sestry nebudou riskovat. Můj návrh jím stejně nemůže být po chuti. Nechají sestru bez přistřeší a bez halíře a budou samy žít z jejího jmění? Co tomu řeknou lidé? Když nám přijde říci o chleba, odmítneme ji? Když ji napadne se vdát, kdo ví jakého muže si vezme? A co když bude mít děti...? Musíme se vši silou postavit proti tomu nebez-

pečnému pokusu... Na tom se domluvily a to taky udělaly.

Sotva představená dostala soudní přípis o mé žádosti, přiběhla do mé cely.

„Cože, sestro Zuzano, vy nás chcete opustit?“

„Ano, velebná matko.“

„A chcete odvolat svůj slib?“

„Ano, velebná matko.“

„Copak jste ho nesložila dobrovolně?“

„Ne, velebná matko.“

„A kdo vás k tomu donutil?“

„Všichni.“

„Váš pan otec?“

„Můj otec.“

„Vaše paní matka?“

„Ta taky.“

„A proč jste se neodvolala před oltářem?“

„Nebyla jsem při sobě, ani nevím, že jsem slib vykonala.“

„Jak můžete tak mluvit!“

„Říkám pravdu.“

„Vy jste neslyšela, že se vás kněz tázal: „Sestro Zuzano Simoninová, slibujete Bohu poslušnost, čistotu a chudobu?““

„Vůbec se na to nepamatuji.“

„Neodpověděla jste ano?“

„Nevím o tom.“

„A myslíte si, že vám to budou lidé včítit?“

„Ať věří nebo ne, je to pravda.“

„Drahé dítě, představte si, kam by to vedlo, kdyby se věřilo takovým výmyslům. Unáhlila jste se, dala jste se strhnout pomstychtivosti, zlobí vás, že jsem vás mu-

sel a potrestat, a myslíte si, že pro to můžete zrušit slib. Ale mýlíte se, to není důvod před Bohem ani před lidmi. Uvažte, že křivě přísahat je největší zločin, že jste se ho už dopustila ve svém srdci a teď ho chcete dovršit.“

„Nejsem křivopřísežnice, nic jsem neodpřisáhla.“

„Jestli vám bylo ukřivděno, nebylo to odčiněno?“

„K tomu kroku mě nedonutily křivdy.“

„A co tedy?“

„Necítím náklonnost k řeholnímu stavu a nesložila jsem slib z vlastní vůle.“

„Když se vám řeholní stav nelíbí a když jste byla ke slibu donucena, proč jste to neřekla, dokud byl čas?“

„A co by mi to pomohlo?“

„Proč jste nevystoupila tak odhodlaně jako v klášteře u Marie Panny?“

„Odhodlání není v naší moci. Po prvé jsem je měla, po druhé jsem nevěděla, co činím.“

„Proč jste nežádala právního poradce? Proč jste se nebránila? Po složení slibu měla jste čtyřadvacet hodin na odvolání.“

„Copak já věděla o těch formalitách? A kdybych i o nich věděla, mohla jsem jich využít? Velebná matko, sama víte, že jsem byla šílená! Vezmu-li vás za svědku, odpřisáhnete, že jsem věděla, co činím?“

„Odpřisáhnu!“

„Pak budete křivě přísahat vy a ne já.“

„Milé dítě, zbytečně působíte rozruch. Vzpamatuje se, je to ve vašem vlastním zájmu i v zájmu kláštera; takové případy neproběhnou bez ostudných řečí.“

„Nebude to mou vinou.“

„Světí lidé jsou zlomyslní, budou podezírat vaši

duši, vaše srdce, vaši mravnost, budou si myslet...“

„Ať si myslí, co chtějí.“

„Ale mluvte se mnou upřímně, jestli vás potají něco trápí, na všechno se najde lék.“

„Byla jsem a vždycky budu nespokojená s životem v klášteře.“

„Využilo snad pokušení, jež na nás neustále čihá, aby nás zahubilo, té přílišné volnosti, kterou vám krátký čas dopřávám, a vnucl vám nějaký zkázonosný cit?“

„Ne, velebná matko; víte, že přísahám jen v krajním případě, ale teď beru Boha za svědku, že mé srdce je nevinné a že nikdy nepocítilo nic, zač by se muselo stydět.“

„Pak je to nepochopitelné.“

„A přesto, velebná matko, je to tak prosté. Každý máme jinou povahu, vy máte ráda klášterní život, já ho nenávidím, vám Bůh dopřál všech milostí řeholního stavu a mně je všechny oděpřel, vy byste byla ztracena ve světě a tady jste našla spásu, já bych tady zahubila duši a doufám, že se zachráním ve světě, jsem a budu špatná řeholnice.“

„A proč? Nikdo neplní svědomitěji své povinnosti než vy.“

„Ale dělám to nerada a s nechutí.“

„Tím větší je vaše zásluha.“

„Svoje zásluhy dovedu sama nejlépe posoudit a musím si přiznat, že se všemu jen podvoluji a zásluhy nemám žádné. Už nemohu to pokrytectví vydržet. Co je pro ostatní spásou, je pro mne prokletím a zatracením. Prostě, velebná matko, pravé řeholnice jsou jedině ty, které mají zálibu v odloučenosti a které by tu zůstaly, i kdyby kolem nebyly mříže a zdi. K těm já určitě nepatřím: tělem jsem tady, ale srdcem ne, srdce zůstalo

venku, a kdybych měla volit mezi smrtí a věčným zajetím, bez váhání bych se rozhodla pro smrt. To je moje přesvědčení.“

„Vy byste mohla bez výcitech odložit závoj a řeholní roucho, jimiž jste se zasvětila Ježíši Kristu?“

„Ano, velebná matko, protože jsem je oblékla nerozvážně a z donucení.“

Odpověděla jsem ještě mírnými výrazy, neboť srdce mi našeptávalo, abych řekla: „Kéž bych je už mohla strhnout a zahodit...“

Přesto ji moje odpověď vyděsila; zbledla, chtěla něco namítnout, ale rty se jí chvěly a nevěděla, co říci. Přecházela jsem dlouhými kroky po cele.

„Ach, Bože můj!“ zvolala konečně. „Co řeknou sestry? O Ježíši, slituj se nad ní! Sestro Zuzano!“

„Velebná matko.“

„Jste tedy pevně rozhodnuta? Chcete nás zneuctít, přivést do lidských řečí a sebe chcete zahubit!“

„Chci odtud pryč.“

„Ale jestli se vám nelibí tento klášter...“

„Nelibí se mi klášter, můj stav ani řehole; nechci být zavřená tady ani jinde.“

„Mé dítě, jste posedlá dáblem, toon vás tak popichuje, mluví vašimi ústy, zmocnil se vás! Na mou duši, jen se podívejte, jak vypadáte!“

Pohlédla jsem na sebe a viděla jsem, že mám šaty opravdu pomačkané, že mi čepec sedí nakřivo a závoj se mi svezl na ramena. Zprotivily se mi řeči pokrytecké představené, její chlácholivý a falešný hlas a řekla jsem zlostně:

„Ne, velebná matko, ne, už nechci nosit roucho, nechci...“

Přesto jsem se snažila upravit si závoj ; ale ruce se mi chvěly, a čím víc jsem spěchala, tím víc jsem ho muchlala. Došla mi trpělivost, popadla jsem ho, strhla a hodila na zem. Stála jsem před představenou jen s páskou kolem čela a s rozpuštěnými vlasy. Ta nevěděla, má-li ještě zůstat nebo jít pryč, přecházela sem tam a spínala ruce :

„O Ježíši Kriste, je posedlá, je skutečně posedlá...“

A ta licoměrnice uchopila růženec a křížovala se.

Brzy jsem se vzpamatovala ; uvědomila jsem si, že se chovám nesprávně a mluvím neopatrně. Ovládla jsem se, zvedla jsem závoj a dala si ho na hlavu ; pak jsem se k ní obrátila a řekla jsem :

„Velebná matko, nejsem ani šílená, ani posedlá. Stydím se za svou prudkost a omlouvám se vám. Ale už z toho vidíte, jak se pro mne nehodí duchovní stav a jak je správné, že chci vystoupit z kláštera, budu-li moci.“

Nedbala mých slov a jen opakovala :

„Co řeknou lidé? Co řeknou naše sestry?“

„Velebná matko,“ odpověděla jsem, „chcete-li se vyhnout veřejné ostudě, lze to zařídit. Nežádám své věno, chci jen svobodu : neříkám, abyste mi otevřela dveře, ale zařidte jen, aby dnes, zítra, pozitří byly špatně hlídané a mého útěku si všimnete co nejpozději...“

„Nešťastnice! Co se mi to opovažujete navrhovat?“

„Radu, jak by se dobrá a moudrá představená měla chovat k těm, pro něž je klášter vězením. A pro mne je tisíckrát horším vězením než to, kam zavírají zločince. Dostanu se ven nebo tu zahynu. Velebná matko,“ řekla jsem vážným hlasem a pevně jsem na ni pohlédla, „poslechněte mě : kdyby zákony, k nimž jsem se obrátila, zkłamaly mé očekávání a kdyby mě hnalo zoufalství,

které znám až příliš dobře... je tu studna... v domě jsou okna... všude jsou stěny... mám šaty, které se dají roztrhat... mohu použít rukou...“

„Mlčte, vy hříšná! Celá se chvějí. Cože, vy byste mohla...“

„Kdybych neměla nic, čím se dá rychle ukončit bolestiplný život, mohla bych odmítat potravu, člověk jist a pít může nebo nemusí... Kdybych po tom, co jsem vám řekla, měla odvahu... a víte, že ji mám a že jí člověk někdy potřebuje víc, má-li zůstat naživu, než aby zemřel... představte si boží soud a řekněte mi, čí vina by byla větší, vina představené nebo jeptišky...? Velebná matko, nic na klášteru nežádám a nikdy žádat nebudu. Uchraňte mě před zločinem, uchraňte sebe před dlouhými výčitkami : domluvme se...“

„Co vás to napadlo, sestro Zuzano? Myslíte, že bych se mohla prohřešít proti své nejpřednější povinnosti, pomáhat při zločinu, mít účast na znesvěcení!“

„Velebná matko, skutečným znesvěcením je, že já každý den poskvíruji opovržením úctyhodné roucho, které nosím. Zbavte mě ho, nejsem ho hodna, pošlete do vši pro šaty té největší ubožačky a pootevřete mi bránu.“

„A kam byste šla, aby vám bylo líp?“

„Nevím, ale všude je člověku dobré, kde mu Bůh místo vykázal, a tady mě určitě mít nechce.“

„Nic nemáte.“

„To je pravda, ale já se nouze nebojím.“

„Bojte se nepravostí, ke kterým vede.“

„Minulost mi ručí za mou budoucnost. Kdybych se chtěla dopustit zločinu, byla bych volná. Ale chci opuslit klášter buď s vaším souhlasem, nebo z moci zákona. Vyberte si...“

Rozmluva trvala dlouho. Styděla jsem se, že jsem se chovala tak hloupě a prostoduše, ale už bylo pozdě. Začalo se zvonit na služby boží a představená pořád ještě volala:

„Co řeknou lidé? Co řeknou naše sestry?“

Musely jsme odejít a ve dveřích mi ještě řekla:

„Sestro Zuzano, jděte do kostela. Proste Boha, aby se nad vámi smiloval a vrátil vám lásku k duchovnímu stavu, tažte se svého svědomí a věřte tomu, co vám řekne: není možné, aby vám nic nevytýkalo. Osvobozuji vás od zpěvu.“

Sešly jsme dolů skoro zároveň. Na konci bohoslužby, když se sestry už chtěly rozejít, představená zaťukala breviářem a zadržela je.

„Drahé sestry, vyzývám vás, abyste poklekly a prosily o milosrdensví boží pro řeholnice, kterou Bůh opustil, která ztratila boží milost i lásku k duchovnímu stavu, která se už málem dopustila činu, jež je znesvěcením před Hospodinem a pohanou před lidmi.“

Nedovedu vám vylíčit ten úžas; žádná se nepohnula, ale oči všech bloudily po tvářích kolem, aby viděly, která je rozpačitá, která se provinila. Sklonily se a potichu se modlily. Po delší době zazpívala představená tičhým hlasem *Veni, Creator* a všechny se přidaly; pak bylo zas dlouho ticho, až představená zaťukala na lavici na znamení, že můžeme jít.

Představte si, jak se v klášteře začalo šuškat: „Která to je? Která ne? Co udělala? Co chce udělat...?“ Dohady netrvaly dlouho. Moje žádost způsobila rozruch i ve společnosti, dostávala jsem spousty návštěv: někteří mi dělali výčitky, jiní mi dávali rady, jedni schvalovali mé rozhodnutí, druzí mě kárali. Zbýval jediný

způsob, jak se ospravedlnit před očima všech: říci jim, jak se ke mně chovali rodiče. Jistě chápete, že jsem se k tomu nemohla odhadlat. A tak mi zůstalo upřímně nakloněno jen několik málo lidí, především pan Manouri; ujal se mého případu a mohla jsem se mu se vším svěřit. Měla jsem strach z mučení, zas jsem si vzpomněla na tu hroznou kobku, kam mě už jednou uvrhly. Věděla jsem, jak dovedou být jeptišky kruté. Řekla jsem o svých obavách panu Manourimu.

„Sotva vás budu moci ušetřit všemožného utrpení,“ odpověděl mi, „budete trpět, s tím musíte počítat. Ozbrojte se trpělivostí a utěšujte se nadějí, že jednou vaše bolest skončí. Slibuji vám, že se do oné kobky už nedostanete; to nechte na mně...“

Opravdu, za několik dní dostala představená soudní přípis, že mě musí dát vysvobrat, kdykoliv o to bude požádána.

Druhý den po bohoslužbách vyzvala zas představená celý klášter, aby se za mne modlil: modlily se potichu a pak tiše předříkaly týž zpěv jako minulý den. Stejně tomu bylo i třetí den s tím rozdílem, že mi přikázaly, abych se postavila doprostřed kaple, a že odříkávaly modlitby za umírající a litanie k svatým s refrénem *Ora pro es*. Čtvrtý den sehrály pokryteckou komedii, která dobře vystihuje zvrácenou povahu představené. Po bohoslužbách jsem si musela lehnout do rakve uprostřed kaple; po stranách postavily svícný a kropenku, přetáhly přes mne rubáš a odříkávaly modlitby za mrtvé; potom každá z řeholnic mě pokropila svěcenou vodou a řekla *Requiescat in pace*. Kdo rozumí klášterní řeči, pochopí hrozbu posledních slov. Dvě řeholnice odhrnuly rubáš, zhasly svíce a nechaly mě tam promáčenou

až na kůži vodou, kterou mě zlomyslně kropily. Šaty mi musely uschnout na těle, neměla jsem se do čeho převléci. Hned si vymyslely další příkoří. Svolaly celý klášter a prohlásily, že jsem zatracena a že můj skutek znamená odpadlostí od víry. Všem jeptiškám bylo pod přísným trestem zakázáno, že se mnou nesmí mluvit, pomáhat mi, přiblížit se ke mně, ba ani se dotknout věcí, které já měla v ruce. Ty příkazy byly přísně dodržovány. Naše chodby jsou úzké, někde mohou dvě osoby vedle sebe sotva projít: když já šla a protimně se objevila jiná řeholnice, bud' se vrátila honem zpátky, nebo se přitiskla ke stěně a přidržovala si závoj a šaty ze strachu, abych já o ně nezavadila. Když měly něco přjmout z mé ruky, musela jsem to položit na zem a ony to vzaly ubrouskem; když mi měly něco dát, hodily mi to. Když se mne některá na neštěstí dotkla, myslela si, že je poskvrněná a běžela k představené se vyzpovídat a prosit o rozhřešení. Říká se, že lichocení je podlé a nízké; navíc je kruté a nesmírně vynalézavé, když jde o to, zavděčit se mocným. Kolikrát jsem si vzpomněla na slova své předobré představené de Moni: „Mé dítě, mezi všemi těmi bytostmi tak pokornými, tak nevinnými, tak něžnými není snad jediné, z které bych nemohla udělat zuřivé stvoření; je to zvláštní proměna a náchylnost k ní je tím větší, čím kdo vstoupil do kláštera mladší a čím méně zná svět. Divíte se tomu, ale Bůh vás chráň, abyste se o tom nemusela přesvědčit. Sestro Zuzano, dobrá řeholnice je ta, která přišla do kláštera odpykat si nějakou velkou vinu.“

Nedovolily mi pracovat. U mého místa v kostele bylo na každé straně jedno kreslo prázdné. V refektáři jsem seděla sama u stolu, jídlo mi nikdo nedal, a proto jsem

si musela pro ně chodit do kuchyně. Když jsem tam přišla po prvé, vykřikla na mne sestra kuchařka:

„Ani krok dál, odstupte, odpadlice....“

Poslechla jsem.

„Co chcete?“

„Jist.“

„Jist! A proč? Copak si to zasloužíte...?“

Někdy jsem se nechala odbýt a celý den jsem nic neděla. Jindy jsem naléhala; položily mi tedy na práh něco, co by nedaly ani zvířeti. Vzala jsem jídlo a s pláčem odešla. Když jsem někdy přišla ke kapli poslední, našla jsem dveře zavřené. Klekla jsem si tedy za dveřmi a čekala, až bohoslužby skončí. Když mi zavřely dveře do zahrady, vrátila jsem se do cely. Ubývalo mi sil, protože jsem měla málo jídla, ale hlavně tím, že jsem musela stále snášet nelidskost svých bližních. Cítila jsem, že budu-li dál beze slova trpět, nedočkám se konce svého procesu. Rozhodla jsem se tedy, že promluvím s představenou. Byla jsem bez sebe hrůzou, ale přesto jsem šla a zaklepala na její dveře. Otevřela; když mě spatřila, couvla několik kroků a zvolala:

„Odpadlice, odstupte!“

Poodstoupila jsem.

„Ještě.“

Odstoupila jsem dál.

„Co chcete?“

„Protože mě Bůh ani lidé neodsoudili k smrti, chci, velebná matko, abyste přikázala, aby mě nechaly žít.“

„Žít!“ zvolala a opakovala mi výrok sestry kuchařky:

„Copak si to zasloužíte?“

„To ví jen Bůh; ale upozorňuji vás, že nebudu-li dostávat jídlo, budu si muset stěžovat těm, kteří mě vzali

pod svou ochranu. Jsem vám svěřena, dokud nebude rozhodnuto o mém osudu a o mém stavu.“

„Jděte,“ odpověděla, „nešpiňte mě svým pohledem. Dohlédnu na to...“

Přibouchla dveře. Příkazy dala, ale já na tom přesto nebyla líp. Řeholnice si přičítaly tentokrát za zásluhu, že ji nesposlouchají, házely mi to nejhorší a ještě sypaly na jídlo popel a odpadky.

Tak jsem žila, dokud trval proces. Návštěvy v hovorně mi nebyly úplně zakázány; musely mi dovolit radit se s úředníky a s advokátem; a i ten byl nucen kolikrát použít hrozeb, chtěl-li mě vidět. Teď mě vždycky doprovázela jedna řeholnice, stěžovala si, že mluvím tiše, byla netrpělivá, když jsem zůstala v hovorně o chvíliku déle, skákala mi do řeči, vyvracela, co já tvrdila, odporovala mi, opakovala představené každé mé slovo, překrucovala mé výroky, vykládala je ve zlém a vymýšlela si věci, které jsem vůbec neřekla. Nakonec mi všechno vzaly, všechno odnesly, židle, příkrývky i žiněnky. Nedostávala jsem čisté prádlo, šaty se mi trhaly, punčochy i boty jsem měla rozbité. Ani vody jsem neměla dost; několikrát jsem si pro ni musela sama jít ke studni, k té studni, o níž jsem se vám zmínila. Rozbily mi džbery a tak jsem mohla pít jen u studny a nemohla jsem si vodu odnést. Když jsem přecházela pod okny, musela jsem utíkat, protože na mne vylévaly špínu z cel. Několik sester mi plivlo do tváře. Byla jsem strašně špinavá. Protože se bály, abych si nestěžovala kněžím, nesměla jsem ke zpovědi.

Jednou na velký svátek – bylo to nanebevstoupení Páně – zamkly mě v cele a já nemohla na mši. A nebyla

bych se možná dostala ani na další pobožnosti, nebýt návštěvy pana Manouriho. Tomu nejprve řekly, že nevědí, co se mnou je, že mě není nikde vidět a že nechodím na boholužby. Ale lomcovala jsem dveřmi tak, až jsem vyrazila zámek a došla jsem ke dveřím kaple. Byly zavřené jako vždy, když jsem nepřišla mezi prvními. Ležela jsem na zemi, hlavou a zády opřená o zed, ruce zkřížené na prsou a tělo natažené přes cestu. Když pobožnost skončila, jeptišky se hrnuly k východu, první se zarazila a po ní ostatní. Představená uhodla, co se děje, a řekla:

„Jen na ni šlápněte, je to už jen nečisté tělo.“

Některé ji uposlechly a položily na mne nohu, jiné nebyly tak nelidské, ale žádná neměla odvahu podat mi ruku a pomoci mi vstát. Zatím mi vynesly z cely klekátko, podobiznu zakladatelky rádu, ostatní náboženské obrazy a kříž. Zůstal mi jen křížek u růžence a ani ten ne dlouho. Žila jsem tedy mezi čtyřmi holými stěnami, v místnosti bez dveří, bez židle, mohla jsem jen stát nebo sedět na slamníku. Neměla jsem ani ty nejnutnější nádoby, a musela jsem proto vycházet v noci a ráno pak mě vinily, že ruším noční klid, že bloudím po klášteře, že začínám bláznit. Protože se má cela nedala zavřít, některé jeptišky se vrhnuly v noci dovnitř, křičely, postrkovaly mou postel, rozbily okna a děsily mě, jak mohly. Hluk se šířil do poschodí nade mnou i pode mnou a ty, které nebyly do spiknutí zasvěceny, říkaly, že se v mém pokoji dějí podivné věci, že slyšely strašidelné hlasy, křik, řinčení žetězů, že rozmlouvám se strašidly a zlými duchy, že jsem s nimi spolčená. Ostatní už se mnou nechtěly bydlet na téže chodbě.

V klášterech jsou slabé hlavy a jejich dokonce většina: ty věřily všemu, co se jim řeklo, neodvažovaly se jít

kolem mých dveří, ve své zmatené fantasií mě viděly se zohaveným obličejem, křížovaly se, když mě potkaly, a prchaly s křikem: „Satane, odstup ode mne! Bože můj, pomož mi....!“ Jednou stála na konci chodby mladičká jeptiška; spatřila, že se k ní blížím, ale neměla už kam utéci, a přepadla ji hrůza. Nejprve se otočila obličejem ke zdi a zajíkavým hlasem šeptala: „Bože můj! Bože můj! Ježíši Kriste! Panenko Maria...!“ Já šla pořád dál; když jsem se k ní přiblížila, zakryla si obličeji rukama, aby mě neviděla, vrhla se ke mně a volala: „Pomoc! Pomoc! Pro milosrdenství boží! Jsem ztracená! Sestro Zuzano, neubližujte mi, sestro Zuzano, slitujte se nademnou...“ Při těch slovech ztratila vědomí a padla na znak na dlaždice.

Na její křik se ostatní seběhly a odnesly ji. Nedovědete si představit, jak tu příhodu překroutily, udělaly z ní hotový zločin: tvrdily, že se mne zmocnil nečistý duch, že mám nečisté úmysly a zvrácené choutky, které se ani neodvažují vyslovit, a proto prý byla mladá jeptiška tak vyděšená. Nejsem muž, nevím, čeho by se mohla dopustit jedna žena s druhou, a tím méně, co by mohla udělat žena sama. Protože jsem neměla u lůžka záclony a protože do mé cely mohl ve dne v noci, kdo chtěl... Ach, pane, ty ženy se tváří tak zdrželivě, hledí tak skromně a mají takový nevinný výraz, ale srdce musejí mít hodně zkažené: vědí aspoň, že žena sama se může dopustit nemravného činu, a já to nevím. Nikdy jsem dobře nepochopila, z čeho mě obviňují, a nedovedla jsem jim odpovědět, protože se vyjadřovaly úplně nesrozumitelně.

Nebral by to konce, kdybych chtěla dopodrobna popsat, jak mě sužovaly. Pane, máte-li děti, pak se po-

učte z mého osudu, co by je mohlo potkat, kdybyste připustil, aby vstoupily do kláštera, aniž by cítily nejpevnější a nejsilnější náklonnost k duchovnímu stavu. Jak je svět nespravedlivý! Dítě smí volně nakládat se svou svobodou ve věku, kdy mu není dovoleno utratit podle vlastní vůle ani jediný tolar. Raději zabte svou dceru, než byste ji zavřel do kláštera proti její vůli; ano, zabte ji! Kolikrát jsem si přála, aby mě byla matka zardousila, hned jak jsem se narodila! Bylo by to méně kruté! Věřil byste, že mi vzaly breviař a že mi zakázaly se modlit? Ovšemže jsem neposlechla. Modlitba byla mou jedinou útěchou. Spínala jsem ruce k nebi, vzlykala jsem a doufala, že mě vyslyší ten jediný, který vidí všechnu mou bídu. Poslouchaly za dveřmi a jednou, když jsem se k němu obracela se skličeným srdcem a volala ho na pomoc, řekly mi:

„Marně vzýváte Boha, pro vás už žádný Bůh není. Zemřete v zoufalství a budete zatracena...“

„Ať zhyne, odpadlice! Amen! Amen!“ dodaly jiné.

Ale povím vám něco, co vám bude připadat velmi zvláštní. Nevím, zda to udělaly ze zlomyšlnosti nebo ze zaslepenosti: ačkoliv jsem neprovědla nic, co by si mohly vykládat jako projev zmateného ducha a tím méně ducha posledního dáslem, radily se, nemají-li mě zažehnávat. A většinou hlasů se usnesly, že jsem se zřekla svatého pomazání i křtu, že ve mně sídlí dásel a že mě odvrací od služeb božích. Jedna řeholnice tvrdila, že při některých modlitbách skřípám zuby, že se v kostele chvěji a že při pozdvihování spínám ruce. Jiná říkala, že jsem zapřela Krista, že už nenosím růženec (který mi vzaly) a že se rouhám slovy, která se ani neodvažují opakovat. Všechny prohlašovaly, že se se mnou děje

něco nepřirozeného a že na to musí upozornit hlavního vikáře. To taky udělaly.

Hlavní vikář byl jistý páter Hébert, letitý a zkušený muž, prudký, ale spravedlivý a osvícený. Dopodrobna mu popsaly, jaký je v klášteře nepokoj; byl jistě velký, a byla-li jsem jeho příčinou, pak ne svou vinou. Ve spise, který mu poslaly, se mu samozřejmě nezapomněly zmínit o mých nočních toulkách, o tom, že nechodím do kostela, o hluku, který je v mé cele, co viděla jedna, co slyšela druhá; tvrdily, že mám nechuť ke svatým věcem, že se rouhám, že jsem se prý dopustila nečistých skutků, z příhody s mladou jeptiškou udělaly vážný případ. Obvinění byla tak velká a bylo jich tolik, že páter Hébert i při svém zdravém rozumu jim musel zčásti uvěřit a myslet si, že je na nich hodně pravdy. Věc se mu zdála natolik důležitá, že se o ní chtěl sám přesvědčit. Ohlásil svou návštěvu a skutečně přišel v doprovodu dvou mladých kněží, kteří mu dělali tajemníky a pomáhali mu v jeho těžkých úkolech.

Několik dní předtím vstoupil někdo tiše do mé cely. Mlčela jsem a čekala, až promluví. Ozval se tichý, chvějící se hlas:

„Sestro Zuzano, spíte?“

„Ne, nespím. Kdo je tu?“

„Já.“

„Kdo já?“

„Vaše přítelkyně, umírám strachem a vystavuji se hroznému nebezpečí, jen abych vám dala radu možná zbytečnou. Poslyšte: zítra nebo pozítří přijede sem hlavní vikář. Budete obviněna; připravte se na to a obhajujte se. Sbohem, mějte odvahu a Bůh vás provázej.“

Sotva domluvila, zmizela lehce jako stín.

Vidíte, všude, i v klášterech se najdou soucitné duše, které nic nedokáže zatvrdit.

Můj proces se stal zatím středem zájmu: plno lidí, které jsem neznala, ženy i muži všeho druhu a všech vrstev se zajímali o můj osud a přimlouvali se za mne. Byl jste jedním z nich a znáte asi průběh mého procesu lépe než já, protože nakonec jsem se už nemohla radit s panem Manourim. Řekli mu, že jsem nemocná. Tušil, že ho klamou, a bál se, že mě zavřely do kobky. Obrátil se na arcibiskupství, ale tam ho ani nevyslechli. Oznámili mu, že jsem se zbláznila nebo ještě něco horšího. Dovolával se tedy soudu, naléhal, že představená dostala přípis, že mě musí kdykoliv dovolit jeho návštěvu, ať jsem živá nebo mrtvá. Světští soudci podnikli útok na soudce církevní. Ti vycítili, jaké následky by mohl mít takový případ, kdyby se mu nepředešlo. To zřejmě urychlilo návštěvu hlavního vikáře, neboť ti pánové unaveni věčnými tahanicemi s kláštery obyčejně nijak nespěchají: ze zkušenosti vědí, že se jejich rozkazy vždycky obcházejí nebo překrucují.

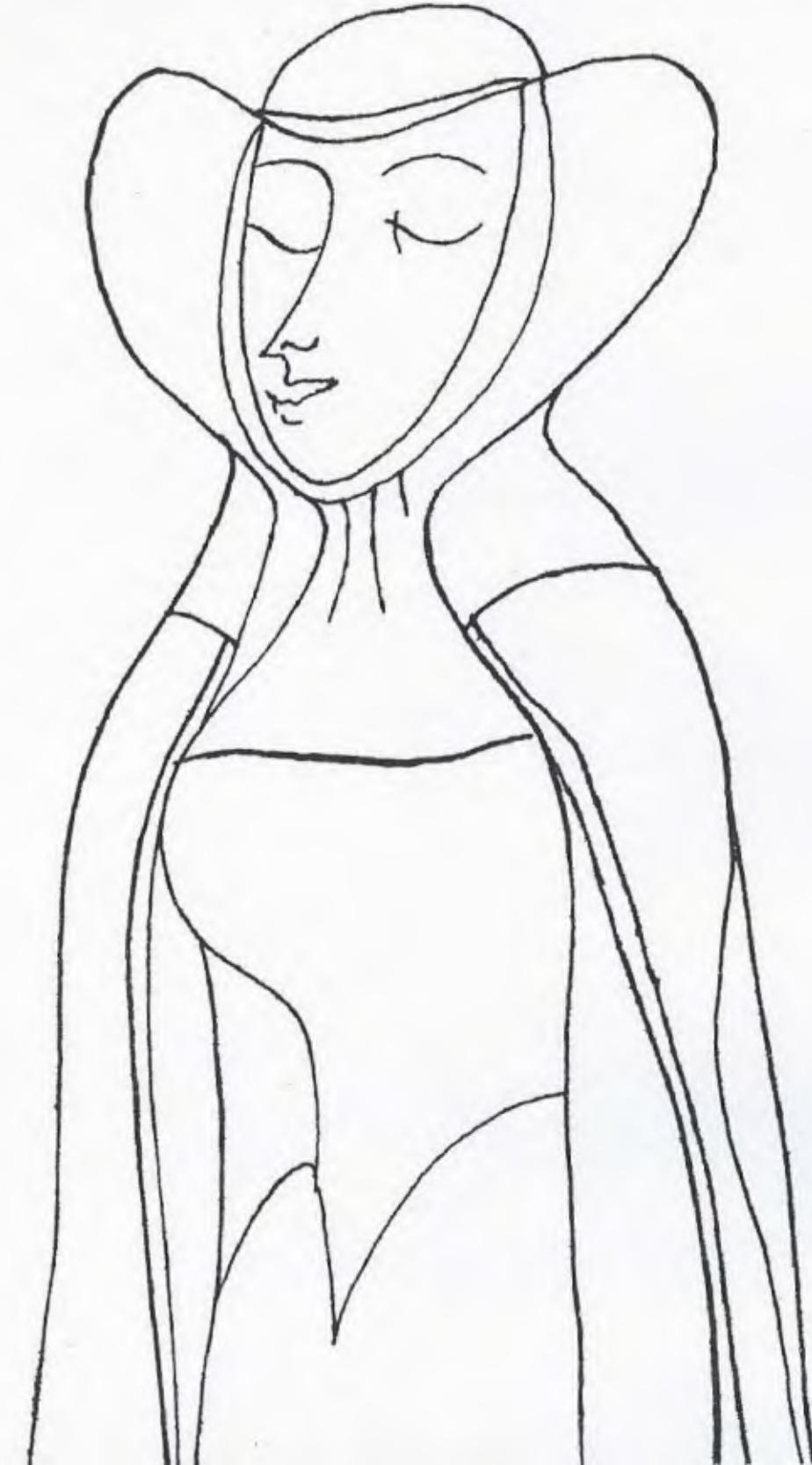
Na radu své přítelkyně jsem vzývala Boha, aby mi pomohl uklidnit se a připravit si obhajobu. Prosila jsem nebe, aby mi přálo štěstí, abych byla tázána a vysechnuta bez předpojatosti. Dosáhla jsem toho, ale za jakou cenu! Jestliže bylo v mém zájmu, abych stanula před svým soudcem nevinná a rozumná, neméně záleželo představené, aby viděl, že jsem zlá, posedlá dáblem, provinilá a šílená. A zatím co já se dvojnásob horoucně modlila, jeptišky zdvojnásobily své ukrutnosti: dávaly mi jist jen tolik, abych neumřela hladky, trápily mě příkořím, děsily mě, v noci mi nedaly chvíli pokoj, dělaly

všechno, co mi mohlo podlomit zdraví a zmást ducha. Nedovedete si představit, jak byly vynalézavé ve své krutosti. Posudte sám podle této příhody:

Jednou, když jsem šla z cely, tuším, do kostela, spatřila jsem na zemi na chodbě kleštičky. Shýbla jsem se, abych je zvedla a položila je tak, aby je snadno našla ta, která je ztratila. Ve světle jsem neviděla, že jsou skoro rudé: sáhla jsem na ně, a když jsem je pustila, zůstala na nich kůže z mé dlaně. Na místa, kudy jsem v noci musela projít, stavěly překážky k nohám nebo ve výši hlavy. Nesčíslněkrát jsem se poranila a divím se, že jsem se nezabilá. Neměla jsem si čím posvítit a šla jsem, celá se chvějíc, s rukama nataženýma před sebe. Pod nohy mi nasypaly střepy. Byla jsem pevně rozhodnuta, že to všechno povím a svému slovu jsem skoro dostála. Dveře u záchodů přede mnou zamýkaly a musela jsem vždy sejít několik poschodí a běžet na konec zahrady, pokud nebyla branka zavřená; když byla... Ach, pane, ženy uvězněné v klášteře dovedou být hrozně zlé, zvlášť když se mohou spolehnout, že představená sdílí jejich nenávist, a když si myslí, že přivedou-li vás k zoufalství, zavděčí se Bohu! Byl nejvyšší čas, aby hlavní vikář přijel, nejvyšší čas, aby můj proces skončil.

Nastal nejhroznější okamžik mého života: pomyslete, pane, že jsem ani nevěděla, co všechno onomu duchovnímu o mně napovídaly. Přijel se podívat na dívku snad doopravdy posedlou, nebo která možná jen posedlost předstírá. Jeptišky usoudily, že jen strašlivá hrůza ve mně může vyvolat podobný stav. A dělaly, co mohly, aby mi ji nahnaly.

Časně ráno před vikářovou návštěvou vešla do mé

cely představená a tři jeptišky, jedna nesla kropenku, druhá kříž, třetí provazy. Představená mi řekla ostrým, výhrůžným hlasem:

„Vstaňte, poklekněte a poručte svou duši Bohu.“

„Velebná matko,“ odpověděla jsem, „než vás uposlechnu, smím se vás zeptat, co se se mnou stane, jak jste rozhodly o mé osudu a oč mám Boha prosit?“

Studený pot se mi rozlil po celém těle, chvěla jsem se, kolena se pode mnou podlamovala a s hrůzou jsem poohlédla na tři zlověstné průvodkyně představené; stály v řadě vedle sebe s chmurnou tváří, se sevřenými rty a zavřenýma očima. Strachem jsem se zajíkla po každému slovu své otázky. Protože mi neodpověděly, myslela jsem, že mě neslyšely. Opakovala jsem poslední slova otázky, neboť jsem neměla sílu vyslovit ji celou. Řekla jsem slabým, skomírávým hlasem:

„O jakou milost mám Boha prosit?“

„Proste ho,“ odpověděly, „aby vám odpustil všechny hřichy, kterých jste se v životě dopustila. Modlete se, jako byste měla stanout před ním.“

Po těchto slovech jsem byla přesvědčena, že se usnesly zbavit mě života. Slyšela jsem, že se to někdy stává v mužských klášterech, že mnisi soudí, vynášejí rozsudek a popravují. Nevěřila jsem, že by k takovému nelidskému soudu mohlo dojít v ženském klášteře. Ale dělo se tam tolik jiných věcí, o kterých jsem dřív neměla tušení! Když jsem si představila svou blízkou smrt, chtěla jsem křičet. Ústa jsem otvírala, ale nevyšel z nich hlásek. Vztáhla jsem k představené sepjaté ruce, zapotácela jsem se však a klesla na zem. Upadla jsem, ale nebyl to tvrdý pád. Ve chvílích hrozného strachu, kdy nás opouštějí síly, údy zvolna slábnou, jako by se sesou-

valy, a protože se tělo nemůže udržet, snaží se měkce klesnout. Ztratila jsem vědomí, slyšela jsem šum vzdálených, nejasných hlasů, buď někdo mluvil, nebo mi hučelo v uších, ale já vnímala stále jen to hučení. Nevím, jak dlouho jsem byla v bezvědomí, ale probudil mě prudký chlad, křečovitě jsem se zachvěla a zhluboka vdechla. Byla jsem úplně promočená, voda mi stékala s šatou na zem; vylily na mne celou velkou kropenku. Ležela jsem na boku, ve vodě, hlavu opřenou o zed, ústa potověřená a oči až napůl zapadlé a zavřené. Chtěla jsem je otevřít a rozhlédnout se, ale zdálo se mi, že vzduch kolem je hustý a že v něm vlají nějaké šaty. Snažila jsem se jich zachytit, ale nepodařilo se mi to. Chtěla jsem zvednout ruku, o kterou jsem se opírala, ale připadala mi příliš těžká. Strašná slabost se pomalu mírnila, nadzvedla jsem se a opřela zády o stěnu. Ruce jsem měla ve vodě, hlava mi klesla na prsa, s námahou jsem tiše začnářikala. Jeptišky se na mne dívaly pohledem tak tvrdým a neoblomným, že jsem se neodvážila prosit. Představená řekla:

„Zvedněte ji!“

Vzaly mě pod paži a postavily na nohy.

„Když se nechce smířit s Bohem, tím hůř pro ni,“ dodala. „Víte, co máte dělat, skončete to.“

Myslela jsem, že ty provazy přinesly, aby mě uškrtily. Dívala jsem se na ně a oči se mi zalily slzami. Prosila jsem, abych směla políbit kříž, ale nedovolily mi to. Chtěla jsem políbit provazy, a ty mi nastavily. Sklonila jsem se, uchopila medailonek představené a políbila jej.

„Pane, slituj se nade mnou! Pane, slituj se nade mnou!“ vzdychala jsem. „Drahé sestry, nenechte mě dlouho trpět.“

Pak jsem nastavila šíji.

Nemohu vám říci, co se potom dělo, protože to nevím, zato vím, že k smrti odsouzený – a já byla přesvědčena, že jsem odsouzena – je mrtev, už než vkročí na popraviště.

Po chvíli jsem si uvědomila, že sedím na slamníku nahrazujícím mi lůžko, paže spoutané na zádech, s těžkým železným křížem na kolenou...

... Pane markýzi, vím, jakou bolest vám působím; ale chtěl jste vědět, zasloužím-li si váš soucit...

Tehdy jsem poznala převahu křesťanského náboženství nad všemi ostatními: jaká hluboká moudrost je skryta v tom, čemu zaslepená filosofie říká hloupnutí s křížem. Co by mi byl v mém stavu platný obraz šťastného a slávou obestřeného Boha? Hleděla jsem na Vykupitele s ránona na bedrech, s trnovou korunou, s rukama a nohami probodnutýma hřebý, jak umírá v bolestech, a řekla jsem si: „Takhle umíral tvůj Spasitel a ty by ses odvážila naříkat...!“ Upnula jsem se k té myšlence a mé srdce se utěšilo; poznala jsem marnost života a byla jsem neskonale šťastna, že jej ztrácím dřív, než jsem mohla znásobit své hříchy. Ale uvědomila jsem si, kolik je mi let – bylo mi sotva dvacet – a povzdechla jsem. Byla jsem příliš vysílená, příliš sklíčená, než aby moje duše mohla překonat smrtelnou hrůzu; kdybych byla zdravá, myslím, že bych měla víc odhodlání.

Zatím se vrátila představená i její pomocnice; viděly, že jsem čilejší, než čekaly a než si přály. Postavily mě, uvázaly mi závoj přes obličeji, dvě mě uchopily pod paži, třetí mě postrkovala ze zadu a představená rozkázala, abych šla. Vykročila jsem, nevěda kam, ale přesvědčena, že je to moje poslední cesta.

„Bože, slituj se nade mnou!“ prosila jsem. „Bože, dej mi odvahu! Stůj při mně! Odpust mi mé hříchy!“

Přišly jsme do kostela. Byl tam shromážděn celý klášter a hlavní vikář sloužil mše. Zapomněla jsem vám říci, že tři jeptišky, které mě vedly, mě u dveří stiskly v podpaží, násilím mě strkaly, cloumaly mnou a vlekly mě, jako bych nechtěla jít, dvě mě táhly za ruce dopředu, třetí mě držela zezadu, jako bych se stavěla na odpor a nechtěla vstoupit do chrámu; nebyla to ovšem pravda. Dovleklly mě k oltářním stupňům, já se sotva držela na nohou. Srazily mě na kolena, jako bych se vzpírala, a držely mě, jako bych chtěla prchnout.

Zpívalo se *Veni, Creator*, byla vyštavena svátost oltářní a udělováno požehnání. Ve chvíli, kdy se každý s úctou sklání, jeptišky, které mě držely za ruce, mě ohnuly jako násilím a jiné mi cloumaly rameny zpátky. Cítila jsem, že jedny mě tlačí dopředu, druhé dozadu, ale nechápala jsem proč. Konečně se všechno objasnilo.

Po požehnání hlavní vikář svlékl ornát a jen v kněžském rouchu a se štólou přistoupil k oltářním stupňům, kde jsem klečela; stál mezi dvěma duchovními zády k oltáři, na němž byla vyštavena nejsvětější svátost, s tváří obrácenou ke mně. Přistoupil až ke mně a řekl:

„Sestro Zuzano, vstaňte.“

Jeptišky, které mě držely, mě prudce postavily, jiné se tlačily kolem a svíraly mě v pase, jako by se bály, že uteču. Vikář dodal:

„Rozvažte ji.“

Neposlechly ho; dávaly najevo, že je nerozumné, ba dokonce nebezpečné nechat mě nespoutanou. Ale řekla jsem vám už, že to byl prudký muž; opakoval tvrdým a pevným hlasem:

„Rozvažte ji!“
Uposlechly.

Sotva jsem měla volné ruce, vyrazila jsem naříkavý a zoufalý ston; vikář zbledl a pokrytecké jeptišky odskočily jako vyděšené.

Kněz se vzpamatoval; sestry mě zas obstoupily a třásly se tak, aby to bylo vidět. Stála jsem bez hnuti.

„Co je vám?“ ptal se vikář.

Místo odpovědi jsem mu ukázala ruce; provaz, kterým mi je spoutaly, se mi skoro zařízl do masa a zfialovělé ruce byly celé podlité krví. Pochopil, že jsem vykřikla bolestí, jak mi do nich zas začala proudit krev.

„Odhřnte jí závoj,“ řekl.

Nevšimla jsem si, že jej na několika místech sešily: a zase se s námahou a násilím pokoušely o něco, co bylo obtížné jen proto, že si to přály. Stůj co stůj chtěly kněze přesvědčit, že jsem posedlá dáblem nebo pomatená a šílená. Ale jak mnou cloumaly, nit se místy přetrhla, jinde se natrhl závoj nebo šaty a rouška mi spadla s hlavy.

Mám zajímavou tvář; prudká bolest ji změnila, ale neubrala jí na výrazu; můj hlas je jímavý a jeho tón pravdivý. Všechny tyto vlastnosti vyvolaly hluboký soucit u mladých duchovních, kteří vikáře doprovázeли. On sám takový cit neznal; byl spravedlivý, ale tvrdý, a patřil k těm nešťastným lidem, kteří žijí ctnostně, aniž jim podobný život přináší uspokojení; dělají dobro, protože to pokládají za svou povinnost. Uchopil konec štoly, položil mi jej na hlavu a řekl:

„Sestro Zuzano, věříte v Boha otce, syna a ducha svatého?“

„Věřím,“ odpověděla jsem.

„Věříte v církev svatou, naši matku?“

„Věřím.“

„Odříkáte se satana a světského pokušení?“

Místo odpovědi jsem se prudce nachýlila kupředu, hlasitě jsem vykřikla a konec štoly mi spadl s hlavy. Zamračil se, jeho druži zbledli, sestry uprchly a ty v lavicích se honem hrnuly ven. Pokynul, aby se uklidnily; ale díval se na mne, jako by čekal, že něco provedu. Já ale rozumně řekla:

„Velebný pane, nejsem vinna; jen jedna řeholnice mě bodla něčím ostrým.“ Vzhlédl jsem k nebi, sepjala ruce a dodala, zalykajíc se slzami: „Bodla mě právě ve chvíli, kdy jste se mne ptal, zda se odříkám dábla a světské marnosti, a vím, proč to udělala...“

Představená ujišťovala jménem všech, že se mne nikdo nedotkl.

Hlavní vikář mi znova položil cíp štoly na hlavu; jeptišky se zas chtěly přiblížit, ale on jím pokynul, aby zůstaly v povzdáli, a opět se mne ptal, odříkám-li se dábla.

„Odříkám, odříkám,“ odvětila jsem pevně.

Dal si podat kříž a nastavil mi jej k políbení; políbila jsem ukřižovaného na nohy, na ruce a na ránu v boku.

Kněz mi přikázal, abych se nahlas modlila; položila jsem kříž na zem a klečíc říkala:

„Bože můj, Spasiteli můj, jenž jsi zemřel na kříži za mé hříchy a za hříchy všeho lidstva, skláním se před tebou, abych byla hodna utrpení, jež jsi pro mne podstoupil. Zkrop mě krůpějí krve, kterou jsi pro mne prolil, očistí mě! Odpust mi, Bože, jakož i já odpouštím všem svým nepřátelům...“

Pak mě vikář vyzval:

„Učiňte vyznání víry...“ a já je učinila.

„Učiňte vyznání lásky...“ a já je učinila.

„Učiňte vyznání naděje...“ a já je učinila.

„Učiňte vyznání lásky k bližnímu...“ a já je učinila.

Nepamatuji se už na slova, která jsem pronášela, ale byla asi patetická, neboť některé řeholnice se roзвzlykaly, oba mladí kněží slzeli a překvapený vikář se mne ptal, kde jsem se naučila těmto modlitbám.

„Mé srdce mi je napovědělo, řekla jsem,“ „jsou to mé myšlenky a mé city. Příslahám to před Bohem vševedoucím a všudypřítomným. Jsem křesťanka a ničím jsem se neprovinila; jestli jsem pochybila, Bůh jediný o tom ví a jen jemu se budu zodpovídat, pouze on má právo mě trestat...“

Když jsem domluvila, kněz přísně pohlédl na představenou.

Byl konec výstupu, kdy měla být potupena velebnost boží, zhanobeny ty nejposvátnější věci a představitel církve oklamán. Všichni odešli kromě vikáře a jeho tajemníků, představené a mne. Hlavní vikář usedl, vzal obžalovací spis, předčítal jej nahlas a vyptával se mne na jednotlivá obvinění.

„Proč nechodíte ke zpovědi?“

„Protože nesmím.“

„Proč nechodíte ke stolu Páně?“

„Protože nesmím.“

„Proč nechodíte na služby boží?“

„Protože nesmím.“

Představená chtěla něco namítnout, ale on ji ostře napomenul:

„Matko představená, mlčte... Proč vycházíte v noci z cely?“

„Protože tam nemám vodu ani džbán, ba ani kbelík ne.“

„Proč se v noci ozývá hluk z vaší cely a z vaší alkoveny?“

„Protože tam jeptišky povykují, abych nemohla spát.“

Představená mi zas chtěla skočit do řeči, ale znova ji napomenul:

„Matko představená, už jsem vám jednou řekl, abyste byla zticha; budete odpovídat, až se vás budu tázat... Jak to bylo s onou řeholnicí, kterou vám vyrvaly z rukou a která ležela povalená na zemi v chodbě?“

„Omdlela hrůzou, protože v klášteře všem namluvily, že musejí mít přede mnou strach.“

„Je to vaše přítelkyně?“

„Ne, důstojný pane.“

„Nikdy jste nevkročila do její cely?“

„Nikdy.“

„Nedělala jste jí necudné návrhy, jí nebo ostatním?“

„Ne.“

„Proč vás svázaly?“

„Nevím.“

„Proč se dveře vaší cely nedají zavřít?“

„Protože jsem vyrazila zámek.“

„Proč jste to udělala?“

„Abych mohla v den nanebevstoupení Páně na bohoslužby.“

„Toho dne jste tedy byla v kostele?“

„Ano, velebný pane...“

Představená mě přerušila:

„To není pravda, celý klášter ví...“

Ted jsem vskočila do řeči já já:

„Celý klášter ví, že dveře do kostela byly zamčené,

že mě sestry našly před dveřmi a že jste jim poručila, aby po mně šlapaly a některé to taky udělaly. Ale odpouštím jim i vám, velebná matko, jsem tu, abych se hájila, a ne abych obviňovala jiné.“

„Proč nemáte ani růženec, ani křížek?“

„Protože mi je vzaly.“

„Kde máte brevíář?“

„I ten mi vzaly.“

„Jak se tedy modlíte?“

„Modlím se srdcem a duší, přestože mi není dovoleno se modlit.“

„Kdo vám to zakázal?“

„Matka představená...“

Chtěla mi znova skočit do řeči.

„Matko představená,“ ptal se kněz, „zakázala jste jí modlit se? Odpovězte ano nebo ne.“

„Právem jsem si myslela...“

„Na to se vás neptám; zakázala jste jí modlit se, ano nebo ne?“

„Zakázala jsem jí, ale...“

Chtěla mluvit dál, ale hlavní vikář ji přerušil:

„Ale, sestro Zuzano, proč jste bosa?“

„Protože nedostávám ani punčochy, ani boty.“

„Proč máte prádlo i šaty tak zvetšelé a špinavé?“

„Protože mi už tři měsíce nedaly čisté prádlo a protože musím spát v šatech.“

„Proč spíte v šatech?“

„Protože nemám na lůžku ani žíněnky, ani přikrývku, ani prostěradlo, ani ložní prádlo a záclony kolem také ne.“

„A proč to všechno nemáte?“

„Protože mi to všechno vzaly.“

„Dostáváte jist?“

„Musím o jídlo prosit.“

„Nedostáváte tedy.“

Mlčela jsem a on dodal:

„Není možné, aby vás tak trestaly, kdybyste se nedopustila nějakého hříchu, za který si to zasluhujete.“

„Mým hříchem je, že nemám lásku k duchovnímu stavu a že jsem žádala o zrušení slibu, který jsem nesložila z vlastní vůle.“

„O tom rozhodne soud; ale ať se vyjádří jakkoliv, do té doby musíte plnit povinnosti svého stavu.“

„Důstojnosti, snad nikdo je neplní tak svědomitě jako já.“

„A musí se s vámi jednat jako s ostatními.“

„Víc si nepřeji.“

„Máte nějakou stížnost?“

„Ne, velebný pane, jak jsem už řekla, jsem tu, abych se hájila a ne obviňovala jiné.“

„Jděte.“

„Kam mám jít, důstojnosti?“

„Do své cely.“

Udělala jsem několik kroků, pak jsem se vrátila a poklonila se před představenou a před hlavním vikářem.

„Tak co ještě?“ ptal se.

Ukázala jsem mu hlavu poraněnou na několika místech, zkrvavené nohy, bezkrevné a vyzáblé ruce, špinavé a rozedrané šaty:

„Pohledzte!“

Slyším vaše slova, pane markýzi, i slova většiny těch, kdo budou číst tyto zápisky: „Taková spousta neko-

nečných hrůz! Tolik rafinované krutosti ve zbožných duších. To není k víře,“ řeknou a vy s nimi. Uznávám, ale přesto je to pravda a Bůh je můj svědek, ať mě krutě potrestá, ať mě na věky zatratí, jestli padl na tyto rádky stín pomluvy. Ačkoliv jsem dlouho na vlastní kůži zakoušela, jak nenávist představené doveďe podnítit zárodky zvrhlosti u ostatních, zvlášť pokládá-li svou nenávist za zásluhu, chlubí-li se jí a honosí, zášti mi nebrání být spravedlivá. Čím víc o tom přemýšlím, tím pevněji jsem přesvědčena, že to, co se přihodilo mně, se nestalo ještě nikomu a snad se už víckrát nestane. Jednou (a dej Bůh, aby to bylo po prvé a naposled) se zalíbilo Prozřetelnosti, jejíž cesty neznáme, postihnout jedinou nešťastnou dívku všemi ukrutnostmi rozdelenými dle nevyzpytatelného řízení mezi všechny ubožačky, které vstoupily do kláštera před ní a přijdou tam po ní. Trpěla jsem, hodně jsem trpěla; ale osud těch, které mě trápily, mi připadá a vždycky připadal víc politováníhodný než můj. Raději bych zmřela, než vyměnila svou úlohu za jejich. Mé utrpení skončí, neboť spoléhám na vás; ale je bude až do poslední chvíle soužit vzpomínka na zločin, hanbu a výčitky. Jistě už teď cítí svou vinu a budou ji cítit celý svůj život a hrůza je bude provázet až do hробu. Ale přesto, pane markýzi, je mé dnešní postavení žalostné a život je mi břemenem. Jsem žena a má duše je slabá a nemám už síly snášet dlouho to, co prožívám. Pane markýzi, je nebezpečí, že se vrátí tragický okamžik a pak byste si mohl oči vyplakat nad mým osudem, mučit se výčitkami, nebylo by to nic platné, nic už by mě nezachránilo z propasti, jež by navždy pohltila zoufalou duši.

„Jděte,“ řekl mi hlavní vikář.

Jeden z kněží mi podal ruku a pomohl mi vstát; vikář dodal:

„Vyslechl jsem vás, teď vyslechnu vaši představenou a neodejdu, dokud nezjednám pořádek.“

Vzdálila jsem se. V celém klášteře byl rozruch; jepřtišky postávaly na prahu cel, volaly na sebe z jednoho konce chodby na druhý, ale sotva jsem se objevila, mizely ve dveřích a slyšela jsem jen, jak za sebou zavírají. Vrátila jsem se do své cely, poklekla jsem ke stěně a prosila Boha, aby mi přičetl k dobru, že jsem tak mírně mluvila s vikářem, a aby mu zjevil, že jsem nevinná a pravdomluvná.

Modlila jsem se, když vikář, jeho dva tajemníci a představená vstoupili do mé cely. Už jsem vám řekla, že v cele byly jen holé stěny, ani židle, ani klekátko, ani závěsy u lůžka, ani žíněnky, příkrývky nebo povlaky, ba ani kbelík; dveře se nedaly zavřít a v oknech nebyla jediná tabulka celá. Vikář se zarazil a rozhořčeně se obrátil k představené:

„Co k tomu můžete říci?“

„Nevěděla jsem o tom,“ odpověděla.

„Nevěděla jste o tom? Lžete! Copak jste sem nechodila každý den, copak jste tu nebyla dnes ráno...? Sestro Zuzano, mluvte: nebyla dnes velebná matka ve vaší cele?“

Neodpovídala jsem a on nenaléhal. Oba mladí duchovní stáli s rukama pokleslýma, hlavou sklopenou, s očima upřenýma k zemi a neskrývali svou bolest ani překvapení. Pak všichni vyšli a já slyšela, jak vikář řekl na chodbě představené:

„Nejste hodna svého úřadu; zasloužíte, abyste byla

sesazena. Přednesu svou stížnost arcibiskupovi. Ať je cela v pořádku, než odejdu z kláštera.“

Šel dál a kroutil hlavou:

„To je strašné! Křestanky! Řeholnice! Lidské bytosti! Hrůza hrůzoucí.“

Víc už jsem neslyšela, ale dostala jsem čisté prádlo, nové šaty, záclony, ložní prádlo, příkrývky, kbelíky, breviář i modlitební knihy, růženec, kříž, daly mi zasklít okna, zkrátka měla jsem všechno, co ostatní; také jsem zas směla do hovorny, ale jen když šlo o mé úřední záležitosti.

Ty pokračovaly špatně. Pan Manouri uveřejnil krátký spis, který neměl velký ohlas; byl příliš duchaplný, ne dost strhující a nebyly v něm vyloženy skoro žádné důvody. Nebyla to vina toho obratného advokáta, spíš moje: nedovolila jsem, aby se dotkl památky mých rodičů, žádala jsem, aby měl ohled na duchovní stav a hlavně na klášter, kde jsem byla, aby šetřil mé švagry a sestry. V můj prospěch mluvilo jen to, že jsem jednou právoplatně odmítla slib, ale to se stalo v jiném klášteře a pak už jsem pokus neopakovala. Nutí-li člověk svého obhájce k tolika ohledům a má-li co činit s protivníky, kteří bezohledně útočí, kteří šlapou po právu, jako by bylo bezprávím, kteří postupují bez výčitek svědomí a všechno zapírají, kteří se nezardí ani nad falešným obviňováním, nad pomluvou a zlomyslností, je těžké vyhrát při, hlavně před soudy, kde lhostejnost a nuda takřka nedovolují jen trochu svědomitěji zkoumat podstatu věcí. A pak na spory jako je můj, hledí lidé zákona nepříznivým pohledem, neboť se obávají, že kdyby se dovolilo odvolut slib jedné řeholnice, bezpočet dalších by se pustilo do podobného pokusu: každý v hlou-

bi duše cíti, že kdyby svolil, aby se dveře klášterních vězení otevřely pro jednu nešťastnici, celý dav řeholnic by se k nim vrhl a chtěl by je vypáčit. Proto dělají úřady co mohou, abychom se všechny odevzdaly osudu bez naděje na jeho změnu. Zdá se mi však, že v rozumně řízeném státě by to mělo být naopak: vstup do kláštera by měl být ztížen a vystoupení pokud možno snadné. Proč nepostupovat i v tomto případě jako v tolika jiných, kdy se pro nepatrny formální nedostatek ruší celé řízení jinak správné? Nebo jsou kláštery tak důležité pro státní zřízení? Založil snad řeholní rády Ježíš Kristus? Nemůže se snad církev bez nich obejít? K čemu potřebuje Kristus tolik šílených panen? A k čemu lidstvo tolik obětí? Což lidé nepochopí, že je třeba překlenout tyto propasti, aby v nich nehnula příští pokolení? Mají všechny ty mechanické modlitby, které se tam odříkávají, cenu jedné almužničky, kterou dámě ze soucitu chudákovi? Bůh stvořil člověka, aby žil mezi svými bližními, odpovídá tedy jeho vůli, aby byl člověk uzavřen? Bůh jej stvořil nestálého, křehkého, copak potom může schvalovat jeho opovážlivé sliby? Řeholní slib, který je v rozporu s přirozeným sklonem lidí, mohou dobře plnit jen některé nedostatečně vyvinuté bytosti, v nichž uvadly zárodky lásky a jež bychom měli právem zařadit mezi nenormální lidi, kdyby nám náš rozum dovolil poznat stejně snadno a stejně dobře nitro člověka jako jeho vnější tvář. Ty chmurné obřady, kdy se obléká řeholní toucho a vstupuje do žádu, kdy se nějaký muž nebo žena obětuje klášternímu životu, umrtví snad smysly? Naopak, v tichu, v nucené zdrželivosti a nečinnosti se probouzejí s prudkostí jakou světští lidé neznají, protože je

rozptyluje spousta jiných zájmů. Kde se člověk setká s lidmi posedlými nečistými vidinami, které je pronásledují a sužují? Kde vidí tu nekonečnou nudu, tu bledost, vyhublost, všechny ty příznaky stravujícího se a chřadnoucího těla? Kde jsou noci rušeny nářkem, dny kaleny slzami prolévanými bez příčiny a z bezdůvodné melancholie? Kde příroda bouřící se proti útlaku láme překážky, které se jí staví v cestu, vypouzí se a narušuje tělesné funkce tak, že proti tonu není léku? Kde smutek a chmury zahubily družnost? Kde jinde nemá člověk ani otce, ani bratra, ani sestru, ani příbuzné, ani přátele? Kde jinde člověk, pokládající se za bytost pomíjivou a dočasnou, chová se k nejněžnějším vztahům tohoto světa tak lhostejně jako cestovatel k věcem, s nimiž se náhodou setkal? Kde je sídlo zloby, vzteku a hysterie? Kde vládne otrocká podlézavost a despotismus? Kde je nenávist, jež nezná smíru? Kde vášně doutnají v tichu? Kde je tolik krutosti a zvědavosti? „Neznáme dějiny těchto míst,“ poznamenal pan Manouri ve své obhajobě, „neznáme je.“ Na jiném místě dodal: „Složit slib chudoby, tot zavázat se přísahou k lenosti a zlodějství; složit slib čistoty znamená slíbit Bohu, že budeme stále porušovat jeho nejmoudřejší a nejdůležitější zákon; složit slib poslušnosti znamená zříci se nezadatelné výsady člověka: svobody. Kdo zachovává tyto sliby, dopouští se zločinu; kdo je porušuje, je křivopřísežník. Klášterní život je možný jen pro fanatiky nebo pokrytců.“

Jakási dívka žádala rodiče, aby mohla vstoupit do kláštera. Otec souhlasil, ale uložil jí tři roky na rozmyšlenou. Ten příkaz se zdál mladé nadšené dívce krutý, ale nezbývalo než poslechnout. Její náklonnost

k řeholnímu stavu neochabla a po třech letech připomněla otci, že lhůta uplynula. „Máš pravdu, dítě,“ odvětil; „dal jsem ti tři roky, abych vyzkoušel sílu tvého přesvědčení, doufám, že mi poskytneš stejnou dobu, abych se mohl rozhodnout...“ To se dívce zdálo ještě krutější a prolila mnoho slz; ale otec nepovolil a trval na svém. Po šesti letech vstoupila do kláštera a složila slib. Byla z ní dobrá jeptiška, prostá, zbožná, oddaná svým povinnostem; ale stalo se, že zpovědník zneužil její upřímnosti, aby se dověděl, co se děje v klášteře. Představená pojala podezření; jeptišku zavřely, zakázaly jí účast na bohoslužbách a ta ubohá zešílela. Čí mozek by odolal pronásledování padesáti lidí, kteří vás od rána do večera souží? Jeptišky nastražily její matce past, která dobře ukazuje jejich chameťost. Umluvily matku zavřené dívky a ta projevila přání podívat se do kláštera, do cely své dcery. Obrátila se na hlavního vikáře a dostala povolení. Vešla do kláštera, běžela k cele svého dítěte, ale jak byla udivena, když spatřila čtyři holé stěny! Všechno odtamtud odnesly. Nepochybovaly, že něžná a láskyplná matka nenechá dceru tak žít. Ta opravdu celu znova zařídila, opatřila dceři šaty a prádlo, ale upozornila jeptišky, že její zvědavost ji přišla příliš draho, víckrát že už by si ji nemohla dovolit a že tři takové návštěvy do roka by připravily její ostatní děti o všechno... Klášter, toť místo, kde ze ctižádosti a touhy po přepychu je jedna část rodiny obětována, aby ta druhá měla lepší podmínky k životu; je to smetiště, kam společnost odhadzuje odpadky. Kolik matek tak jako moje odčiňuje tajný hřich hřichem jiným!

Pan Manouri uveřejnil druhé pojednání, které mělo trochu větší ohlas. Lidé se za mne horlivě přimlouvali; ještě jednou jsem nabídla sestrám, že se bez nároků získnu dědictví po rodičích. Nějakou dobu se zdálo, že můj proces dopadne dobře a že budu volná. Tím krutější bylo mé zklamání: došlo k přeličení a já prohrála. Celý klášter to věděl, jen já ne. Všechny jeptišky byly vzrušené, rozčilené, šuškaly si, běhaly za představenou, navštěvovaly se v celách. Já byla rozechvělá, neměla jsem stání v cele ani venku a nebylo jediného člověka, kterému bych se mohla vrhnout do náručí. Dopoledne, kdy měl být vynesen rozsudek, který rozhodne o mém příštím životě, bylo pro mne strašné. Chtěla jsem se modlit, ale nemohla jsem; poklekla jsem, obrátila duši k Bohu, ale proti své vůli jsem se octla zas mezi svými soudci: viděla jsem je, slyšela advokáty, sama jsem se ujala slova, přerušovala svého zástupce; zdálo se mi, že špatně hájí mou pří. Žádného z úředníků jsem neznala, ale živě jsem si je představovala: někteří mi byli nakloněni, jiní byli nepřátelští, mnozí lhostejní. Byla jsem neklidná a rozčilená. Rozruch v klášteře ustal a zavládl hluboký klid, řeholnice už nemluvily, v kostele se mi zdálo, že mají jasnější hlasy, aspoň ty, které zpívaly; ostatní mlčely a po bohoslužbách se všechny rozešly. Namluvala jsem si, že jsou očekáváním stejně zneklidněny jako já: ale odpoledne šum a hluk vypukl rázem na všech stranách. Všude bouchaly dveře, jeptišky pobíhaly sem tam a šeptem si něco vykládaly. Přitiskla jsem ucho k zámku, ale zdálo se mi, že kolem mých dveří chodí mlčky a po špičkách. Tušila jsem, že jsem proces prohrála, už jsem nemohla pochybovat. Tiše jsem přecházela po cele; zdálo se mi, že se zalknu,

ani naříkat jsem nemohla, spínala jsem ruce nad hlavou, znova a znova jsem tiskla čelo ke zdi, chtěla jsem si odpočinout na posteli, ale srdce mi tak bušilo, že jsem nevydržela ležet: slyšela jsem jeho tlukot a viděla, jak mi nadzvedává šaty. V tu chvíli mi přišly říci, že mám jít do hovorný. Sešla jsem dolů, ale pak jsem ztratila odvahu. Jeptiška, která přišla pro mě, zářila radostí, věděla jsem tedy, že zpráva, která mě čeká, může být jen smutná. Přesto jsem šla dál, ale u dveří hovorný jsem se zarazila a opřela se v koutě o zed, nemohla jsem se udržet na nohou. Hovorna byla prázdná; toho, kdo mě vyvolal, ještě nepustily dovnitř. Tušily ovšem, že mi nese zprávu od mého advokáta, a chtěly vidět, jak ji přijmu; seběhly se, aby všechno vyslechly. Když muž vstoupil, seděla jsem s hlavou opřenou o ruku a skloněnou k příčkám mříže.

„Nesu vám vzkaz od pana Manouriho,“ řekl mi.

„Jdete mi říci, že jsem prohrála proces, viděte?“

„Velebná sestro, nic o tom nevím. Odevzdal mi tento dopis, a když mi jej dával, byl velmi skličený. Přikázal mi, abych jel tryskem k vám.“

„Dejte mi ten dopis...“

Podal mi jej a já ho vzala, aniž jsem zvedla hlavu, aniž jsem na něho pohlédla. Dopis jsem položila na klín a zůstala jsem strnule sedět. Ten muž se ještě ptal:

„Nemám počkat na odpověď?“

„Ne,“ řekla jsem, „jděte.“

Odešel; já jsem hleděla před sebe, nebyla jsem schopna vstát a jít.

V klášterech není dovoleno ani psát dopisy, ani je dostávat bez svolení představené; jeptišky jí musí předložit ty, které dostanou, i ty, které napiší. Musela

jsem jí tedy odevzdat i tento dopis. Šla jsem, ale cesta neměla konce: k smrti odsouzený, kterého vyvedli z kobky vyslechnout rozsudek, nemůže jít pomaleji a nemůže být skleslejší. Konečně jsem stanula u jejích dveří. Jeptišky mě z dálky pozorovaly, aby jim nic neušlo z mé bolesti a z mého ponížení. Zaklepala jsem, dveře se otevřely. U představené bylo několik sester; zpozorovala jsem to jen podle kraje sukni, protože vzhlednout jsem neměla odvahu. Chvějící se rukou jsem podala představené dopis; vzala jej, přečetla a vrátila mi jej. Šla jsem zpátky do své cely, vrhla jsem se na postel, dopis jsem odhodila nečteny, ani k obědu jsem nevstávala a zůstala jsem bez hnuti ležet až do odpoledních pobožností. V půl čtvrté se vyzvánělo do kostela. Dole bylo už několik jeptišek. Představená stála u vchodu, zastavila mě a poručila, abych poklekl venku; ostatní vešly dovnitř a dveře se zavřely. Po pobožnosti všechny vyšly; nechala jsem je přejít, vstala jsem a šla poslední. Sama jsem se všeho zřekla: zakázaly mi vstup do chrámu, já si zakázala refektář a procházky. Promýšlela jsem své postavení a viděla jsem, že mi nezbývá, než se úplně podrobit. Několik dní si mne nikdo nevšímal a to mi bylo vhod. Přišlo mi několik návštěv, ale směla jsem přijmout jen pana Manouriho. Když vešel do hovorný, seděla jsem tak, jako když přišel jeho posel, hlavu opřenou o ruce a ruce podepřené o mříž. Uznala jsem ho, ale nevěděla jsem, co říci. Neměl odvahu ani na mne pohlédnout, ani promluvit.

„Slečno,“ řekl konečně, aniž se na mne podíval, „psal jsem vám dostala jste můj dopis?“

„Dostala, zde nečetla.“

„Nevíte tedy...“

„Vim, pane, všechno vím; vytušila jsem, jaký osud mě potkal, a podvoluji se mu.“

„Jak se k vám tady chovají?“

„Zatím si mne nevšímají; ale podle toho, co bylo, mohu si představit, co přijde. Jedinou mou útěchou je, že bez naděje, která mě držela při životě, budu už určitě méně trpět, než jsem trpěla: zemřu. Dopustila jsem se chyby, která se v klášteře neodpouští. Nežádám Boha, aby obměkčil srdce těch, do jejichž vůle mě odevzdal, ale aby mi dal sílu snášet utrpení, aby mě chránil před zoufalstvím a brzy mě k sobě povolal.“

„Kdybyste byla mou vlastní sestrou,“ odpověděl mi se slzami v očích, „nebyl bych mohl učinit víc...“

Ten muž má citlivé srdce.

„Drahá slečno,“ dodal, „mohu-li vám něčím prospět, řekněte mi to. Navštívím předsedu nejvyššího soudu, moje slovo má u něho váhu; půjdu za generálními vikáři a za arcibiskupem.“

„Nechodte nikam, všemu je konec.“

„Ale co kdybyste přestoupila do jiného kláštera?“

„Tomu stojí v cestě příliš překážek.“

„Jaké překážky?“

„Předně je těžké dostat takové povolení a pak, musela bych mít nové věno nebo dostat své nazpět; a co bych našla v jiném klášteře? Své nepoddajné srdce, nemilosrdnou představenou, jeptišky o nic lepší než tady, stejně povinnosti, stejně soužení. Bude lépe, když dožiju tady, aspoň to nebude trvat tak dlouho.“

„Ale mnoho čestných lidí se zajímá o váš osud a většinou jsou to lidé zámožní: když nebudeste na zdejším klášteře nic chtít, nikdo vás tu nebude držet.“

„To věřím.“

„Když některá řeholnice odejde nebo zemře, rozmnozí majetek kláštera.“

„Ale ti čestní, ti zámožní lidé si na mne už ani nevzpomenou a viděl byste, jak by ochladli, kdyby mi měli přispět na věno ze svého. Proč myslíte, že by lidé ze společnosti s větší ochotou vyplatili z kláštera jeptišku, která nemá náklonnost k duchovnímu stavu, než by zbožní lidé dali věno té, jež se cítí povolána? Dostávají takové dívky snadno věno? Víte, od té doby, co jsem prohrála proces, se o mne už nikdo nezajímá, nikdo mě nenavštěvuje.“

„Slečno, svěřte mi ten úkol, v tomto případě doufám v lepší výsledek.“

„Ne, nemám naději, nemám žádné přání, nemám už sílu, jediná vzpruha, která mi zbývala, je zlomena. Kdybych aspoň mohla doufat, že mi Bůh dájinou duši, a když už nemám naději, že se zbavím duchovního stavu, že v něm najdu útěchu... Ale to se nestane; řeholní roucho přilnulo k mé kůži, k mým kostem a mě tísni tím víc. Strašný osud být do smrti jeptiškou a cítit, že vždycky jen špatnou jeptiškou! Strávit celý život tím, že si budu otloukat hlavu o mříže svého vězení!“

Rozplakala jsem se; chtěla jsem pláč udusit, ale marně. Pan Manouri udiven mým rozrušením řekl:

„Slečno, směl bych se vás na něco zeptat?“

„Ovšemž, pane.“

„Nemáte nějaký utajený důvod pro takovou prudkou bolest?“

„Ne, pane. Nenávidím samotářský život, nenávidím jej dnes a budu jej nenávidět vždycky. Nikdy se nedokážu smířit s ubohostmi, které vyplňují den klášterního

vězně: je to předivo dětinskosti, kterými pohrdám. Kdyby to bylo možné, byla bych si už zvykla, tisíckrát jsem se snažila přinutit se k tomu, dělala jsem, co jsem mohla, ale marně. Záviděla jsem svým družkám jejich šťastnou omezenost, prosila jsem Boha o ni: nedal mi ji a nedá. Všechno dělám špatně, všechno říkám opačně, na každém méém činu je vidět, jak se mi příčí život v klášteře, den co den znesvěcuji svůj stav; to, že se mu nedovedu přizpůsobit, pokládají za pýchu, snaží se mě ponížit, hřichy a tresty se nekonečně kupí a já zatím celé dny měřím očima výšku zdí.“

„Slečno, není v mých silách zdi zbourat, ale mohu udělat něco jiného.“

„Pane, o nic se nepokoušejte.“

„Musíte přestoupit do jiného kláštera a o to se po starám. Navštívím vás znovu, nebudou vás moci zapřít a budete mít stále ode mne zprávy. Budte ujištěna, že se mi s vaším svolením podaří dostat vás odtud. Kdyby se k vám chovaly příliš tvrdě, oznamte mi to.“

Bylo už pozdě, když pan Manouri odešel. Vrátila jsem se do své cely. Za chvíli se zvonilo k večerní pobožnosti: byla jsem dole jedna z prvních, nechala jsem řeholnice přejít a sama zůstala venku, jako by mi bylo zakázáno vstoupit; představená opravdu přede mnou dveře zavřela. Když jsem přišla k večeři, pokynula mi, abych si sedla na zem doprostřed refektáře; poslechla jsem a dostala jsem jen chleba a vodu; snědla jsem kousek a skropila ho slzami. Na druhý den byla svolána porada; celý klášter mě soudil a vynesl rozsudek: nesmím na procházky, měsíc musím poslouchat služby boží za chrámovými dveřmi, jist na zemi uprostřed refektáře, tři dny za sebou se veřejně kát,

znovu složit řeholní slib, nosit žíněnou košili kajícnic, ob den se postit a každý pátek po večerní pobožnosti se bičovat. Vyslechla jsem rozsudek vkleče, s obličejem zakrytým závojem.

Hned nazítří přišla představená do mé cely ještě s jednou řeholnicí, která nesla kajícnickou košili a šaty z hrubé látky, které jsem měla tenkrát v kobce. Věděla jsem, co to znamená; svlékla jsem se, nebo spíš ony mi strhly závoj, stáhly ze mne roucho a navlékly mi ty šaty. Stála jsem bosa, prostovlasá, dlouhé vlasy mi splývaly na ramena, na sobě jsem měla jen kajícnickou košili, přes ni košili z hrubého plátna a šaty, které mě škrtily u krku a sahaly až na zem. Tak oblečená jsem musela zůstat celý den, tak jsem musela jít na bohoslužby.

Večer jsem zaslechla ve své cele, že se řeholnice blíží a zpívají litanie; šly po dvou. Několik jich vstoupilo, vstala jsem; daly mi provaz kolem krku, do jedné ruky zapálenou pochodeň a do druhé důtky. Jedna jeptiška uchopila konec provázu a táhla mě špalírem, celý průvod šel za námi k domácí kapli zasvěcené Panně Marii: cestou tam jeptišky tiše zpívaly, zpátky šly mlčky. Když jsem vkročila do kaple osvětlené dvěma svíčemi, přikázaly mi, abych prosila Boha a celý klášter, aby mi odpustil pohoršení, které jsem způsobila; jeptiška, která mě vedla, mi potichu předříkávala mé pokání a já je opakovala slovo za slovem. Potom mi stáhly provaz, svlékly mě po pásmu, odhrnuly mi vlasy s ramen, do pravé ruky mi daly důtky, které jsem držela v levé, a začaly odříkávat *Miserere*. Pochopila jsem, co ode mne chtějí, a udělala jsem to. Když *Miserere* skončilo, představená pronesla několik slov vybí-

zejících k pokoře; pak jeptišky zhasly svíce, odešly a já se oblékla.

Když jsem se vrátila do cely, cítila jsem ostrou bolest na chodidlech; měla jsem je zkrvavené, pořezané skelnými střepinami, které mi jeptišky ze zlomyslnosti nasypaly na cestu.

Další dva dny se zas odbývalo veřejné pokání a poslední den připojily k *Miserere* žalm.

Čtvrtý den mi oblékly řeholní roucho a obřad byl skoro stejně slavnostní, jako by byl veřejný.

Pátý den jsem obnovila své sliby. Měsíc jsem plnila pokání, které mi bylo uloženo, a pak jsem se zas účastnila obvyklého klášterního života: vrátila jsem se na své místo v kostele i v refektáři, a když na mne přišla řada, vykonávala jsem různé práce v klášteře. Ale jak jsem byla překvapena, když jsem spatřila svou mladou přítelkyni, která se o mne tolik starala! Zdálo se mi, že se změnila skoro tolik jako já; byla strašlivě vyhublá, obličej měla smrtelně bledý, rty bez krve a oči skoro pohaslé.

„Sestro Uršulo,“ ptala jsem se tiše, „co je vám?“

„Co je mi?“ opakovala. „Jak se můžete ptát, mám vás ráda! Byl nejvyšší čas, aby vaše mučení skončilo, byla bych z toho měla smrt.“

V posledních dvou dnech pokání jsem si nepořezala nohy jen díky tomu, že potají odmetla střepy z prostředka chodeb ke stranám. Ve dnech, kdy jsem se měla postit a být o chlebě a vodě, oděkla si jídlo, zabalila je do bílého ubrousku a hodila mi je do cely. Losovalo se, která z řeholnic mě povede za provaz, a los padl na ni; měla tolik rozhodnosti, že šla za představenou a prohlásila, že raději zemře, než by splnila tu nectnou-

a krutou povinnost. Na štěstí pocházela z vážené rodiny; dostávala vysoké kapesné, které odváděla představené; a za několik liber cukru a kávy se našla jeptiška, která ji zastoupila. Nechci tvrdit, že ruka Páně dopadla na tu nehodnou řeholnici, ale přišla o rozum a je zavřená; představená ovšem žije, vládne, trápí kdekožho a vede se jí dobře.

Mé zdraví nevydrželo tak dlouhou a tvrdou zkoušku, roznemohla jsem se. A tu mi sestra Uršula zvlášť dokázala svou náklonnost: jí vděčím za svůj život. Nezachráňovala mi nic cenného, sama mi to koliktát řekla. Ale ve dnech, kdy mě ošetřovala, dělala všechno, co bylo v lidských silách; a že mě ani jiné nezanedbávaly, bylo také jen její zásluhou: ty, které mě ošetřovaly, odměňovala drobnými dárkami podle toho, jak jsem s nimi byla spokojena. Žádala představenou, aby mohla u mne v noci bdít, ale ta jí to nedovolila pod záminkou, že je příliš slabá na tak namáhavý úkol: sestru Uršulu to nesmírně zarmoutilo. Ale můj stav se přes všechnu péči horšil; byla jsem jednou nohou v hrobě a dostala jsem poslední pomazání. Přála jsem si, abych směla ještě jednou vidět všechny jeptišky, a má prosba byla splněna. Všechny se shromázdily kolem mého lůžka, představená uprostřed: v hlavách postele stála má mladá přítelkyně, držela mě za ruku a z očí jí kanuly slzy. Viděly, že chci něco říci, nadzvedly mě a podepřely dvěma polštáři. Obrátila jsem se k představené a prosila ji, aby mi požehnala a odpustila mi mé hřichy; všem jeptiškám jsem se omluvila za pohoršení, které jsem způsobila. Prosila jsem, aby mi podaly věci, jimiž jsem měla vyzdobenou celu nebo kterých jsem užívala, a žádala jsem představenou,

abych je směla rozdat; svolila a já obdarovala hlavně ty, které jí pomáhaly mě zavřít. Pokynula jsem jeptišce, která mě vlekla za provaz na pokání a řekla jí, podávajíc jí svůj růženec a svůj křížek: „Drahá sestro, pamatujte na mne ve svých modlitbách, tak jako já na vás nezapomenu před Bohem...“ Proč si mě Bůh tenkrát k sobě nevzal? Tak klidně jsem mu šla vstří! Tak neskonale šťastna, jak se stává jen jednou v životě. Kdo ví, jaké budou mé poslední chvíle? Vždyť jednou přece přijdou. Kéž by na mne Bůh zas seslal utrpení, abych umírala tak usmířena jako tenkrát! Zdálo se mi, že se nebesa otvírají, že mám věčnou blaženost na dosah, a jistě tomu tak bylo, protože v takových chvílích se člověk neklame.

Když jsem přijala poslední pomazání, upadla jsem do jakési letargie; tu noc se už všichni vzdali naděje. Chvílemi jsem cítila, že mi někdo zkoumá tep, že se čísi ruce dotýkají mého obličeje a slyšela jsem jakoby z dálky hlas, které říkaly: „Zrychluj se... Má studený nos... Zítřka se nedočká... Růženec a křížek vám zůstanou...“ A jiný rozzlobený hlas namítl: „Jděte pryč, jděte pryč! Nechte ji umřít v pokoji, už jste se ji dost natrápily...!“ Jaká to byla blažená chvíle, když jsem po oné kritické noci otevřela oči a procitla v náručí své přítelkyně. Neopustila mě ani na chvíli, celou noc u mne bděla, předříkávala modlitby za umírající, podávala mi kříž ke rtům a pak si jej sama tiskla na ústa. Když viděla, že jsem otevřela oči a zhluboka vydechla, myslela, že je to naposled; rozvzlykala se, volala mě a vzývala Boha: „Bože můj, smiluj se nad ní, smiluj se nade mnou! Bože můj, přijmi její duši! Drahá přítelkyně, až stanete před Bohem, vzpomeňte

na sestru Uršulu...“ Hleděla jsem na ni se smutným úsměvem, plakala jsem a tiskla jí ruku.

Právě vstoupil klášterní lékař pan Bouvard; je prý zkušený doktor, ale člověk samolibý, domýšlivý a hrubý. Prudce odstrčil mou přítelkyni, přezkoušel mi tep, sáhl mi na kůži; provázela ho představená a její favoritky. Stručně se vyptal, co předcházelo, a prohlásil: „Dostane se z toho.“ A pohlédnuv na představenou, které se jeho výrok nelíbil, opakoval: „Ano, matko představená, dostane se z toho; kůže je na pohmat dobrá, teplota klesla a v očích se začíná probouzet život.“

Při každém jeho slově se tvář mé přítelkyně rozjasňovala víc a více, ale představená a její družky se mračily a špatně skrývaly, že nepocitují žádnou radost.

„Paně doktore,“ řekla jsem, „nepřeji si zůstat na živu.“

„Tím hůř pro vás,“ odvětil; pak něco předepsal a odešel. V agónii jsem prý několikrát opakovala: „Drahá matko, tak se s vámi shledám! Všechno vám povím!“ Nepochybuji, že jsem myslala svou bývalou představenou. Její podobiznu jsem nikomu nedala, chtěla jsem si ji vzít s sebou do hrobu.

Předpověď doktora Bouvara se splnila; horečka klesala a silný pot ji nakonec úplně odplavil: bylo jisté, že zůstanu na živu. Opravdu jsem se uzdravila, ale trvalo dlouho, než jsem se zotavila. Osud však chtěl, aby mě v klášteře postihlo všechno utrpení, které může člověka potkat. V mé nemoci bylo cosi lítivého; sestra Uršula skoro ode mne neodcházela, a když jsem já začínala nabývat sil, její ochably. Nemohla jist a odpoledne mívala záchvaty bezvědomí,

které trvaly až čtvrt hodiny: vypadala při tom jako mrtvá, oči jí pohasly, studený pot se jí perlil na čele a stékal v krúpějích po tvářích, ruce jí bezvládně visely. Ulevilo se jí trochu, když jsme jí uvolnily šaty a povolily šněrovačku. Když přicházela k sobě, hned se po mně ohlížela a já vždycky byla u ní. Když při záchvatech neztratila vědomí úplně, tápala rukou kolem, aniž otevřela oči. Ten pohyb byl tak jednoznačný, že některé jeptišky se ujaly té tápající ruky; ale protože sestra Uršula ruku zas bez vlády spustila, volaly mě: „Sestro Zuzano, chce vás, pojďte blíž...“ Vrhla jsem se k ní, přitiskla jsem její ruku na své čelo a ona ji tam nechala, dokud se nevzpamatovala. Když se probrala k vědomí, řekla mi: „Tak vidíte, sestro Zuzano, já odejdu a vy budete žít; já první ji uvidím, řeknu jí o vás a ona nad vámi zapláče. Jsou-li hořké slzy, jsou taky slzy něžné, a jestliže je tam nahoře dovoleno milovat, pak se tam taky pláče. Položila mi hlavu na šadra, dlouho vzlykala, až řekla: „Sbohem, sestro Zuzano, sbohem, milá přítelkyně; kdo bude sdílet vaši bolest, až já tu nebudu? Kdo jen...? Moje drahá, je mi vás tak líto! Zemřu, cítím, že zemřu. Kdybyste byla šťastná, neumíralo by se mi tak těžko!“

Její stav mě děsil. Šla jsem za představenou a prosila ji, aby daly sestru Uršulu do nemocnice, aby ji osvobodily od bohoslužeb a jiných namáhavých klášterních úkolů, aby povolaly lékaře. Ale představená odvětila, že to nic není, že mdloby samy přejdou a drahá sestra Uršula si nepřeje než plnit své povinnosti a zůstat mezi námi. Jednou přišla na jitřní, ale pak ji už nebylo vidět. Tušila jsem, že jí musí být hodně špatně; běžela jsem k ní hned po bohoslužbách a našla jsem ji

ležet oblečenou na lůžku: „To jste vy, má drahá,“ řekla. „Doufala jsem, že brzy přijdete, a čekala jsem vás. Vyslechněte mě. Už jsem se vás nemohla dočkat! Tak dlouho jsem byla skoro úplně v bezvědomí, až jsem myslela, že se už nevzpamatuji a že vás už neuvídí. Tu máte klíč od mé skříně, otevřete ji, spodní zásuvka má dvojitě dno, nadzvedněte desku a najdete tam svazek dopisů. Neměla jsem nikdy odvahu se s nimi rozloučit, ačkoli bylo tak nebezpečné mít je u sebe; tolik jsem trpěla, když jsem je čítala, písmo je skoro setřené mými slzami: až nebudu, spalte je...“

Byla tak slabá, tak zemdlená, že nemohla pronést dvě slova najednou; odmlčovala se skoro po každé slabice a mluvila tak tiše, že jsem jí sotva rozuměla, přestože jsem měla ucho skoro u jejích rtů. Vzala jsem klíč, prstem ukázala na skříň a ona přikývla. Tušila jsem, že ji ztratím, a protože jsem věděla, že její nemoc je buď následek mé nemoci, nebo obavy o mne i toho, že mě do úpadu ošetřovala, zoufale a lítostivě jsem se rozplakala. Líbala jsem ji na oči, na čelo, na tvář, na ruce, prosila ji, aby mi odpustila: ale byla jako duchem nepřítomná, neslyšela mě. Položila mi ruku na tvář a hladila mě; asi mě už neviděla a myslela si dokonce, že jsem odešla, protože mě volala jménem:

„Sestro Zuzano?“

„Jsem tu,“ odpověděla jsem.

„Kolik je hodin?“

„Půl dvanácté.“

„Půl dvanácté! Jděte na oběd; jděte a brzy se vratte...“

Zazněl zvonek a já musela dolů. Když jsem byla u dveří, zavolala mě ještě zpátky. S velkou námahou

mi nastavila tvář; políbila jsem ji. Uchopila mě za ruku a tiskla mně ji, jako by se se mnou nemohla nebo nectěla rozloučit. „Musí to být,“ řekla nakonec a pustila mě, „Bůh to chce; sbohem, sestro Zuzano. Podejte mi kříž...“ Vložila jsem jí ho do rukou a odešla jsem.

Jeptišky už vstávaly od stolu. Obrátila jsem se na představenou a upozornila ji přede všemi, že je sestra Uršula v nebezpečí, naléhala jsem, aby se o tom šla sama přesvědčit. „Tak se na ni podívám,“ řekla. Šla nahoru a několik jeptišek za ní; já s nimi. Vstoupily do celý a nebohá sestra Uršula už nežila; ležela na lůžku oblečená, hlavu na polštáři, rty pootevřené, oči zavřené a křížek v rukou. Představená na ni lhostejně pohlédla a řekla: „Je mrtvá. Kdo by byl pomyslel, že je na tom tak zle. Byla to hodná dívka: dejte za ni vyzvánět a pochovajte ji.“

Zůstala jsem sama u jejího lůžka. Cítila jsem nevý-slovnou bolest a zároveň jsem jí záviděla. Sklonila jsem se nad ní s pláčem, políbila ji, pak jsem jí přetáhla roušku přes tvář, která se už začínala měnit. Ted jsem musela uskutečnit to, co mi uložila. Aby mě nikdo nevyrušil, čekala jsem, až budou všechny jeptišky v kostele: otevřela jsem skříň, nadzvedla desku a našla tam silný svazek dopisů, které jsem spálila. Ta dívka bývala vždycky smutná a viděla jsem ji usmát se jen jednou, v nemoci.

A já zůstala sama v klášteře, sama na světě a už nikdo si na mne nevzpomněl. Neměla jsem zprávy ani od pana Manouriho; myslela jsem si, že ho odradily obtíže nebo že je zaneprázdněn prací a zábavou a už dávno zapomněl, že mi slíbil pomoc. Ani jsem mu to neměla za zlé; jsem dost shovívavá, dovedu všechno

prominout, jen nespravedlnost, nevděčnost a nelidskost ne. Omlouvala jsem tedy advokáta Manouriho i všechny, kdo se o mne zajímali během mého procesu a pak si už na mne nevzpomněli, i vás, pane markýzi; tu najednou přišli do kláštera duchovní otci.

Při takové návštěvě si prohlédnou klášter, cely, vypíjají se řeholnic, posoudí časnovou i duchovní správu; a napravují nebo zvyšují nepořádek podle toho, jak plní své povinnosti. Spatřila jsem tedy zas čestného a přísného pátera Héberta a jeho dva mladé součitné pomocníky. Dobře si pamatovali v jakém žalostném stavu mě kdysi našli; zvlhly jim oči a na jejich tvářích jsem spatřila pohnutí i radost. Páter Hébert usedl a mně ukázal na druhou židli; jeho dva tajemníci stáli za ním a upřeně na mne hleděli.

„Jak se k vám teď chovají, Zuzano?“

„Nevšímají si mne, důstojný otče,“ odpověděla jsem.

„Tím lépe.“

„Víc si taky nepřeji; ale prosím vás, budte tak laskav a zavolejte matku představenou.“

„A proč?“

„Protože kdyby si vám snad někdo na ni stěžoval, jistě by obvinila mne.“

„Rozumím; ale přesto mi řekněte, jak to tu vypadá.“

„Důstojný pane, snažně vás prosím, zavolejte ji, ať slyší vaše otázky a moje odpovědi.“

„Ale mluvte přece.“

„Důstojný pane, zničíte mě.“

„Ne, nebojte se, ode dneška už jí nepodléháte; do konce týdne vás převezou do Sainte-Eutrope nedaleko Arpajonu. Máte dobrého přítele.“

„Dobrého přítele! Nevím o žádném.“

„Je to váš advokát.“

„Pan Manouri?“

„Ovšem.“

„Nedoufala jsem, že si na mne ještě kdy vzpomene.“

„Navštívil vaše sestry, zašel za Jeho Milosti arcibiskupem, za předsedou nejvyššího soudu, za každým, kdo je znám svou zbožností; dal vám věno, abyste mohla přestoupit do jiného kláštera. Tady zůstanete už jen několik dní, a proto mi můžete bez obav říci, jestli se tu dělo něco nesprávného. Nařizují vám to a jste mi povinna poslušnosti.“

„Nevím o ničem.“

„Divil bych se, že by se k vám slušně chovaly, když jste proces prohrála.“

„Myslely si a musely si myslet, že jsem se dopustila hříchu, když jsem chtěla odvolat slib; a musela jsem proto činit pokání.“

„Ale jak, to právě mě zajímá...“

Při těch slovech potřásl hlavou a svraštيل obočí. Záleželo jen na mně a mohla jsem představené oplatit bičování, kterým mě trestala; ale to právě jsem neměla v úmyslu. Hlavní vikář viděl, že se ode mne nic nedoví a vstal. „Nezmiňujte se zatím nikomu, že budete přeložena do Sainte-Eutrope,“ dodal.

Páter Hébert rázně vyšel na chodbu a jeho dva druži se obrátili a přátelsky a laskavě se mi uklonili. Neznám je jménem, ale kéž jim Bůh uchová tu něžnou a soucitu-nou povahu, která je tak vzácná u kněží a tak důležitá pro důvěrníky lidských slabostí a pro přímluvčí za boží milosrdenství. Myslela jsem, že páter Hébert šel utěšovat, vyslýchávat nebo kárat jiné jeptišky, ale on se najednou vrátil do mé cely a ptal se:

„Kdy jste poznala pana Manouriho?“

„Při svém procesu.“

„Kdo vám ho doporučil za právního poradce?“

„Žena předsedy nejvyššího soudu.“

„Jednala jste s ním často v průběhu své záležitosti?“

„Ne, pane, viděla jsem ho jen několikrát.“

„Jak jste mu tedy svůj případ vysvětlila?“

„Písemně, napsala jsem mu žádost.“

„Máte opis té žádosti?“

„Ne, velebný pane.“

„Kdo mu ji odevzdal?“

„Paní předsedová.“

„A odkud znáte tu dámu?“

„Seznámila mě s ní sestra Uršula, má přítelkyně a její příbuzná.“

„Mluvila jste s panem Manourim po tom, co jste prohrála proces?“

„Jednou.“

„To není mnoho. Nepsal vám?“

„Ne, velebný pane.“

„Jistě vám brzy oznámi, co pro vás udělal. Nařizují vám, abyste za ním nechodila do hovorný, a kdyby vám psal ať přímo nebo nepřímo, abyste dopis neotvírala a poslala mi jej. Rozumíte!“

„Ano, důstojný otče, poslechnu vás...“

Ať se nedůvěra pátera Hébertha týkala mne nebo mého dobrodince, urazila mě.

Pan Manouri přišel do Longchamp hned téhož dne večer, ale já splnila, co jsem slíbila hlavnímu vikáři a návštěvu jsem odmítla. Nazítří mi jeho zástupce přinesl dopis. Vzala jsem jej a poslala neotevřený páteru Hébertovi. Bylo to v úterý, pokud se pamatuji. Ne-

trpělivě jsem čekala, kdy se uskuteční to, co pro mne pan Manouri vykoná. Uplynula středa, čtvrtok, pátek a nedělo se nic. Jak se mi zdaly ty dny dlouhé! Chvěla jsem se, aby nějaká překážka v posledním okamžiku všechno nezkazila. Nezískám svobodu, ale změním vězení, a to už něco znamená. Když se povede jedna věc, mám naději, že se povede i druhá a tak asi vzniklo přísloví, že řešit nechodí nikdy samo.

Znala jsem jeptišky, které jsem opouštěla, a mohla jsem předpokládat, že bude pro mne snazší žít s jinými ubožačkami uvězněnými v klášteře; ať budou jakékoli, zlomyslnější a škodolibější být nemohou. V sobotu ráno kolem deváté hodiny nastal po klášteře velký shon; stačí málo, aby se jeptišky vzrušily. Pobíhaly sem a tam, šuškaly si, dveře ložnic se otvíraly a zavíraly a to je, jak už jste slyšel, v klášteře znamení rozruchu. Byla jsem sama ve své cele, srdce mi bušilo. Poslouchala jsem u dveří, vyhlížela oknem, pobíhala po místnosti a nevěděla jsem o tom. Chvěla jsem se radostí a říkala si: „Určitě přijeli pro mne, za chvíli tu už nebudu...“ a nemýlila jsem se.

Vstoupily dvě neznámé, jeptiška a fortňáčka z Arpajonu: krátce mi řekly, proč přišly. Honem jsem sebrala to málo, co mi patřilo, naházela jsem všechno sestře fortňáčce do zástěry a ta ji svázala do uzlíku. Nepřála jsem si vidět představenou; sestra Uršula už nežila, neměla jsem se tedy s kým loučit. Dole nejprve prohlédly, co si odnáším, a pak mi otevřely vrata; vsedla jsem do kočáru a odjela.

Hlavní vikář a jeho dva mladí tajemníci, paní předsedová a pan Manouri čekali u představené a tam se dověděli, že jsem odjela. Cestou mi jeptiška nadšeně

vychvalovala nový klášter a fortňáčka za každou větu dodala jako refrén: „Je to pravda pravdoucí...“ Jeptiška byla ráda, že právě ji poslaly pro mne, a chtěla se se mnou spřátelit; zasvětila mě proto do tajnosti kláštera a radila mi, jak se mám chovat; ty rady by jistě prospěly jí, ale ne mně. Nevím, jestli znáte klášter v Arpajonu; je to budova stavěná do čtverce, jejíž jedna strana je obrácena na silnici a druhá do polí a zahrad. V každém okně do silnice byly dvě tři jeptišky; z toho jsem poznala, jaký je v klášteře pořádek, lépe než ze všeho, co mi řekla jeptiška a její průvodkyně. Řeholnice jistě znaly vůz, jímž jsme jely, protože naráz zmizely všechny hlavy v závojích. Dojela jsem k vratům svého nového vězení. Představená mi šla vstříc s otevřenou náručí, políbila mě, vzala mě za ruku a vedla do hlavního sálu, kde mě už čekalo několik jeptišek a další se rychle sbíhaly.

Představenou je velebná matka... a než budu pokračovat ve svém vyprávění, musím vám ji popsat. Je malá a zavalitá, ale hbitých a živých pohybů, hlava jí nesedí nikdy rovně na krku a na šatech má vždycky něco v nepořádku. Její tvář je spíš hezká než ošklivá, oči, z nichž pravé je posazeno výš a je větší než druhé, hledí roztěkaně, ale jsou plné ohně; když jde, mává rukama; chce-li mluvit, otevře ústa dřív, než si urovná myšlenky, a proto trochu koktá. Když sedí, vrtí se na křesle, jako by jí něco překáželo; nedbá na slušné způsoby, nadzvedne si závoj, aby se mohla poškrabat, dává nohu přes nohu, ptá se vás na něco, a když jí odpovidáte, už vás neposlouchá; něco vám vypráví, ale ztratí něčí a najednou zmlkne, neví už, co povídala,

zlobí se, a když jí hned nepřipomenete, co chtěla říci, prohlásí, že jste tele, trouba a pitomec; chvílku je důvěrná a tyká vám, ale hned zas pohrdavě pánovitá a pyšná, nevydrží být ani okamžik důstojná, je střídavě dobrá a tvrdá a její duševní neklid a nevyrovnanost její povahy je vidět na její vzrušené tváři. Proto je v klášteře jednou pořádek, jednou nepořádek. Jsou dny, kdy děvčata z pensionátu sedí pohromadě s novickami a novicky s řeholnicemi; chodí se po návštěvách, vaří se čaj, káva, čokoláda, pijí se likéry; bohoslužby se odbývají s chvatem až neslušným. Uprostřed toho ruchu se tvář představené najednou změní, zazní zvon; všechny se honem rozeběhnou, schovají se do cel a po hluku, křiku a rozpustilosti zavládne ticho jako v hrobě. Běda jeptišce, jež se teď dopustí sebemenší chybíčky! Představená ji předvolá do své cely, jedná s ní tvrdě, poručí jí, aby se svlékla a dvacetkrát se švihla důtkami. Jeptišce nezbývá než poslechnout, svlékne se, vezme důtky a mrská se. Ale sotva se několikrát udeří, představená se rozlítostní, vytrhne jí nástroj pokání, rozpláče se, naříká, jak ji bolí, že ji musela potrestat, zulíbá jí čelo, oči, rty, ramena, hladí ji a chválí: „Jakou máš bělounkou, hebounkou kůži! Jak jsi kulačoučká! A ten krásný krk, ta nádherná šíje...! Ale sestro Augustýno, přede mnou se přece nemusíš stydět: pust tu košili, jsem taky žena a k tomu tvoje představená. Ach, to jsou nádherná prsa! A jak jsou pevná! A já bych měla připustit, aby sis tu krásu trýznila důtkami? Ne, ne, nikdy...“ A znova ji líbá, pomáhá jí vstát, sama ji obléká, mluví k ní nejnějnějšími slovy, osvobodí ji od pobožnosti a pošle ji do cely. S takovými ženami je těžké vyjít, nikdy se neví,

co se jim zalibí a co ne, čeho je třeba se vystříhat a co udělat; pravidla pro ně neplatí, buď je jídla nadbytek, nebo se málem umírá hladý. Hospodářství kláštera tím trpí, připomínky se buď špatně vykládají, nebo se jich nedbá, jeptišky jsou vždycky příliš milovány nebo příliš nemilovány představeným takové povahy; není skutečného odstupu ani míry; nemilost se u nich mění v oblibu, obliba v nemilost a nikdo neví proč. Chcete, abych vám na malém příkladu ukázala, jak řídila klášter? Dvakrát do roka prohledala jednu celu po druhé a vyházela oknem všechny láhve s likéry, které našla; ale netrvalo ani čtyři dny a sama poslala skoro všem jeptiškám nové. Tak vypadala žena, které jsem se slavnostně zavázala poslušností, neboť v každém klášteře skládáme znova slib.

Objímala mě kolem pasu a vedla mě do sálu. Tam byla přichystána slavnostní svačina s ovocem, marcipánem a jinými sladkostmi. Ctihoný vikář chtěl o mně říci několik pochvalných slov, ale ona ho přerušila: „Ovšem, ovšem, stalo se jí bezpráví...“ Vážný kněz chtěl pokračovat, představená však zvolala: „Jak jen jí mohly ubližovat? Vždyť je zosobněná skromnost a něha a prý je neobyčejně nadaná...“ Vikář opět promluvil, ale představená mu zas skočila do řeči a pošeptala mi: „Hrozně se mi líbíte; jen co budou tihle škarohlidi pryč, zavolám sestry a zazpíváte nám něco hezkého, vidte..?“ Bylo mi do smíchu. Vážný páter Hébert byl trochu zaražený a oba mladí kněží se usmívali jeho i mým rozpakům. Páter Hébert se brzy vzpamatoval a nařídil jí příkře, jak měl ve zvyku, aby si sedla a byla zticha. Usedla, ale nebylo jí to vhod; vrtěla se, drbala se ve vlasech, rovnala si šaty

tam, kde nebylo co upravovat; zívala. Zatím se hlavní vikář moudře rozhovořil o klášteře, který jsem opustila, o tom, co jsem tam zkusila, o novém klášteře, do kterého vstupuji, o tom, zač vděčím těm, kdo mi pomáhali. Pohlédla jsem na pana Manouriho, sklopil oči. Pak se přidali i ostatní a představená se už nemusela trápit mlčením. Přistoupila jsem k panu Manourimu a děkovala mu za jeho dobroru; chvěla jsem se, zajíkala a nevěděla jsem, jak mu dokázat svou vděčnost. Moje pohnutí, moje rozpaky, moje rozcitlivění – byla jsem skutečně dojatá – ta směs slzí, radosti a zmatku mu toho pověděly mnohem více, než bych byla sama uměla. Jeho odpověď nebyla souvislejší než moje řeč; byl stejně dojatý jako já. Nevnímala jsem jeho slova; ale pochopila jsem, že je pro něho odměnou, že mohl zmírnit můj krutý osud, že bude vzpomínat na svůj čin s ještě větší radostí než já; škoda jen, že ho jeho povolání váže k pařížskému soudnímu paláci a že mě nebude moci častěji navštěvovat v Arpajonu; ale doufal, že pan generální vikář a matka představená mu dovolí poptat se, jak se mi daří a jsem-li zdráva.

Vikář s tím nesouhlasil, ale představená odvětila: „Pane, jak často budete chtít; sestře Zuzaně všechno dovolím; budeme se snažit napravit křivdy, které vytrpěla...“ A šeptem dodala: „Dítě, hodně jsi zkoušela? Ale jak mohly mít ty ukrutnice v Longchamp odvahu tě trápit? Znám tvou bývalou představenou, byly jsme spolu v pensionátě v Port-Royal; všem nám byla z duše protivná... Budeme mít dost času, všechno mi musíš povědět...“ Při těch slovech mě vzala za ruku a lehoučce na ni poklepávala. Oba mladí kněží

se mi uklonili. Bylo pozdě; pan Manouri se s námi rozloučil; generální vikář a jeho průvodci byli pozváni k panu M..., majiteli arpajonského panství, a já osaměla s představenou. Ale ne na dlouho: všechny jeptišky, novicky, chovanky pensionátu se sběhly a ve chvilce bylo kolem snad sto lidí. Nevěděla jsem, koho dřív vyslechnout a komu odpovědět; jeptišky se lišily vzhledem stejně jako řečmi. Ale brzy jsem vycítila, že nejsou nespokojeny ani s mými odpovědmi, ani s mým zevnějkem.

Po chvilce byla nejnaléhavější zvědavost ukojena a některé jeptišky odešly; ostatní poslala představená pryč a sama mě zavedla do mé cely. Vychvalovala ji po svém, ukázala mi modlitebnu a říkala: „Tady se bude moje malá přítelkyně modlit; ať jí dají na klekátko polštář, aby si neotlačila kolínka. V kropence není svěcená voda; ta sestra Dorota vždycky na něco zapomene. Sedněte si do křesla; bude se vám v něm pohodlně odpočívat...“

Při řeči mě tam hned posadila, opřela mi hlavu o lenoch a políbila mě na čelo. A už byla u okna a zkoušela, jdou-li rámy snadno otevřít, a hned se zas zastavila u lůžka a stahovala a roztahovala závěsy. Prohlédla příkrývky: „Jsou dobré.“ Natřepala polštář a řekla: „Té drahé hlavince se tu bude dobře ležet; prostěradla nejsou jemná, jsou klášterní, ale žíněnky jsou měkké...“ Potom přistoupila ke mně, objala mě a odešla. „To je bláznivé stvoření,“ říkala jsem si v duchu a byla jsem připravena na dny dobré i zlé.

Urovnala jsem si věci v cele a pak jsem se zúčastnila pobožnosti, večeře a procházky. Některé řeholnice mě oslovily, jiné se mi vyhýbaly; ty první počítaly,

že je budu chránit u představené, a druhé už byly vyděšené, že si mě zamilovala. První okamžiky uplynuly ve vzájemných poklonách, ve vyptávání na klášter, který jsem opustila, ve zkoumání mé povahy, mých náklonností, zálib a názorů. Jeptišky vás dovedou dobře otukat, nastaví vám plno drobných nástrah a z nich vyvodí velmi správné závěry. Někdo mezi řečí prohodí pomlouvačné slůvko a přitom vás pozoruje; začne se něco vyprávět a čeká se, budete-li se vyptávat nebo ne; prohodíte něco běžného a bude se tvrdit, že jste roztomilá, i když není proč; záměrně vás chválí i kárají, snaží se proniknout do vašich nejtajnějších myšlenek, vyptávají se, co ráda čtete, nabídnou vám náboženské i světské knihy a dávají pozor, co si vyberete; vybízejí vás k lehkým přestupkům proti řádu, svěřují se vám, prohodí pář slov o náladovosti představené: všechno si bedlivě pamatuji a všechno si řeknou; rozloučí se s vámi a vzápětí přijdou znova; vyzvídají, co soudíte o životě, o zbožnosti, o světě, o náboženství, o řeholi, o všem. A z těchto opakovaných zkoušek vznikne přízvisko, které vás charakterizuje a je spojeno s vaším jménem. A tak mě nazvaly sestrou Zuzanou odměřenou.

První večer mě navštívila představená. Přišla, když jsem se začala svlékat; sama mi sejmula závoj a náprsenku a dala mi noční čepec: sama mě svlékla. Mluvila ke mně něžně, hladila mě, až mi to trochu vadilo, ale nevím proč, sama jsem tomu nepřikládala žádný význam a ona taky ne; a i teď, když o tom přemýšlím, nevidím v tom nic zlého. Přesto jsem se o tom zmínila svému zpovědníkovi; ten však mluvil o té důvěrnosti, jež se mi zdála a stále zdá nevinna, tónem velmi vážným

a přísně rozkázal, že se nic podobného nesmí opakovat. Líbala mi krk, ramena, paže, obdivovala se mé plnoštíhlé postavě; uložila mě do postele a přetáhla přes mne přikrývku, zasunula ji na obou stranách, políbila mě na oči, zatáhla závěsy a odešla. Dodala, že jsem jistě unavená, a mám proto zůstat ležet, jak dlouho budu chtít.

Využila jsem jejího dovolení; byla to, myslím, jediná klidná noc, kterou jsem v klášteře strávila. Na druhý den kolem deváté hodiny jsem slyšela, jak někdo lehce zatukal na dveře; ještě jsem ležela; odpověděla jsem a dveře se otevřely; vešla jakási jeptiška a rozmrzele prohodila, že už je pozdě a že matka představerá si přeje se mnou mluvit. Vstala jsem, rychle se oblekla a šla k představené.

„Dobré jitro, mé dítě,“ řekla. „Vyspala jste se dobře? Snidaně tu na vás už hodinu čeká, snad bude káva dobrá. Rychle ji vypijte a pak si popovídáme...“

Při těch slovech rozprostřela na stůl ubrousek, jiný mi rozložila na klín, nalila kávu a osladila ji. Ostatní řeholnice si taky tak prostíraly v celách. Zatím co jsem snídala, vyprávěla mi o mých družkách a líčila mi je podle toho, jak se jí líbily nebo nelíbily. Chovala se ke mně velmi pozorně, vyptávala se mne na klášter, z něhož jsem odešla, na mé rodiče, na to, co jsem zkoušela; chválila a haněla, jak ji zrovna napadlo, nikdy nevyslechla mou odpověď do konce. Neodporovala jsem jí; byla spokojená s mou bystrostí, s mým úsudkem a mou zdrženlivostí. Mezitím přišla jedna jeptiška, pak druhá, třetí; žvatlalo se a vtipkovalo, jedna vykládala, co tropí dohližitelka, druhá, jaké má sestra ta a ta směšné návyky a třetí probrala nedostatky všech nepří-

tomných; celá společnost se rozveselila. V rohu cely stál spinet, položila jsem na něj bezděky prsty. Protože jsem do kláštera teprve přišla a neznala ty, o kterých se vtipkovalo, nebavilo mě to; a i kdybych byla víc zasvěcená, stejně by mě to nezajímallo. Kdo chce být opravdu vtipný, musí být hodně duchaplný; a pak každý máme nějakou směšnou stránku. Zatím co ostatní klábosily, uhodila jsem několik akordů a pomalu se pozornost soustředila na mne. Představená ke mně přistoupila a poklepala mi na rameno: „Tak Zuzano, bav nás; nejdřív hrej a pak zpívej.“ Zahrála jsem z paměti několik skladeb, pak jsem chvíli improvizovala a nakonec jsem zazpívala několik veršů z Mondonvilleho žalmů.

„Hraješ moc dobře,“ řekla představená, „ale v kostele máme svatosti až až; tady jsme mezi sebou, jsou tu jen mé přítelkyně, které budou taky tvými, zazpívej nám něco veseléjšího.“

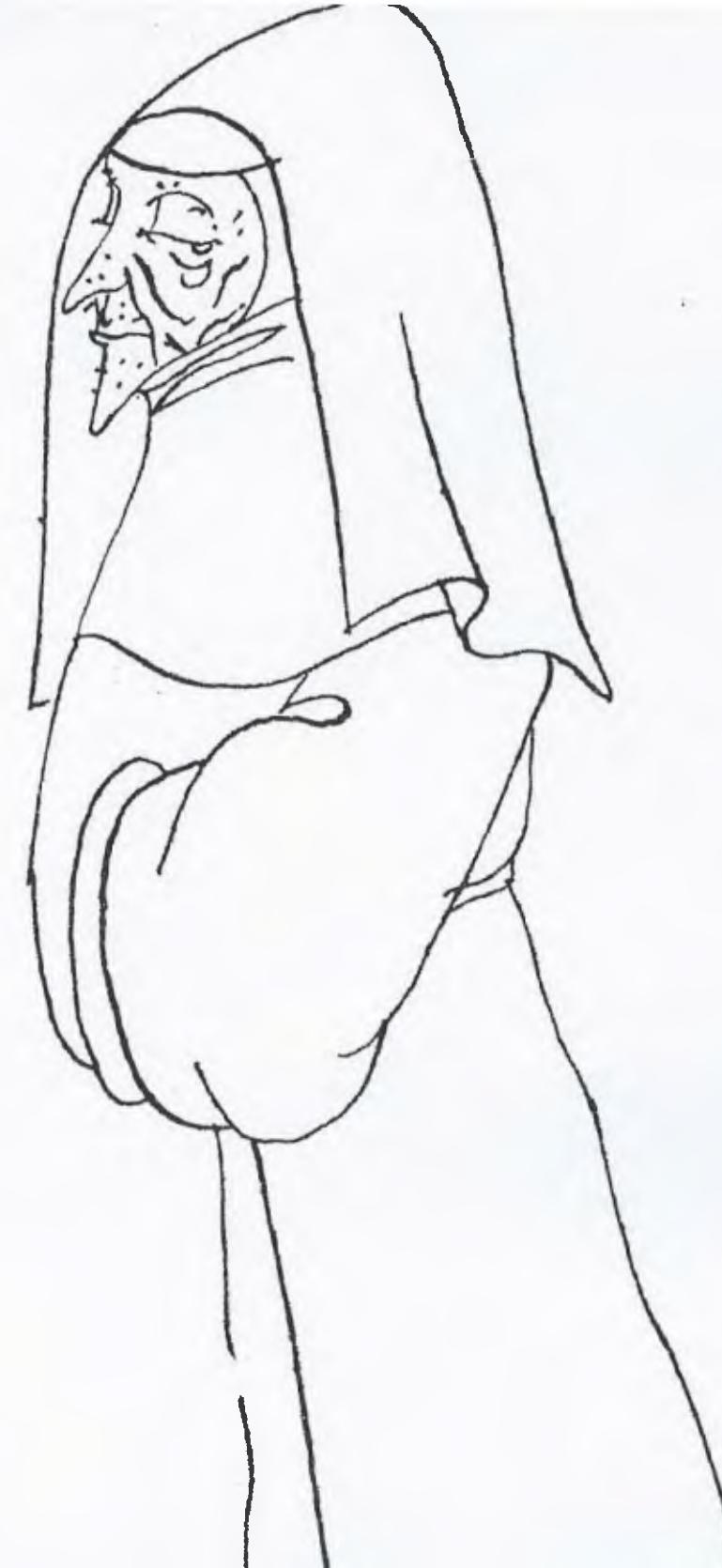
Ale několik jeptišek namítlo: „Třeba umí jen tohle a pak je po cestě unavená. Musíme ji šetřit, napoprve toho bylo dost.“

„Ne, ne,“ odporovala představená, „skvěle se doprovází, má překrásný hlas a nepustím ji, dokud nám ještě něco nezazpívá.“

Opravdu nemám zlý hlas, spíš přesný, něžný a ohebný než silný a s velkým rozpětím. Poznámky jeptišek mě trochu popudily a odpověděla jsem představené, že sestry to už nebaví.

„Ale mě to baví!“

Čekala jsem takovou odpověď. Zazpívala jsem rozmarnou písničku a jeptišky tleskaly, chválily mě, hladily, objímaly a prosily, abych ještě zpívala. Byly to

falešnice, všechno dělaly jen, aby se zavděčily představené, a kdyby mohly, asi by mi všechny bez výjimky vyřvaly hlas z hrdla a zpřerážely prsty. Ty, které snad v životě neslyšely hudbu, mluvily o mém zpěvu slovy stejně směšnými jako pohrdavými, ale představená je zarazila.

„Mlčte, hraje a zpívá jako anděl a bude sem chodit každý den; *kdysi jsem trochu hrávala na clavicembalo*, chci, aby mě pocvičila.“

„Ach, velebná matko,“ odpověděla jsem, „kdo jednou hrál, jistě nezapomněl všechno.“

„Zkusím to, udělej mi místo...“

Preludovala a její hra byla podivná, neuspořádaná, útržkovitá jako její myšlenky; ale přes všechny nedostatky jsem hned poznala, že má mnohem lehčí ruku než já. Řekla jsem jí to, protože jsem ráda, když mám příležitost někoho upřímně pochválit, je to tak příjemné. Jeptišky se vytratily jedna po druhé, už jsem tam zůstala skoro sama a mluvily jsme s představenou o hudbě. Ona seděla, já stála; uchopila mě za ruce, tiskla mi je a řekla: „Nejenže dobře hraje, má taky ty nejhezčí prstíky; podívejte se, sestro Terezie...“ Sestra Terezie sklopila oči, zajíkala se a červenala. Ať jsem měla prsty hezké nebo ne, ať už si toho představená všimla právem, co bylo té sestře po tom? Představená mě objala kolem pasu a tvrdila, že mám rozkošnou postavu. Přitáhla mě k sobě, posadila si mě na klín, zvedla mi rukama hlavu a vybídla mě, abych se na ni dívala; líbily se jí mé oči, má ústa, mé tváře, má plet. Mlčela jsem, klopila oči a nechala jsem se hladit jako hlupačka. Sestra Terezie byla roztržitá, neklidná, přecházela sem a tam, bezmyšlenkovitě brala věci do

ruký a zas je odkládala, nevěděla co počít, dívala se oknem, zdálo se jí, že někdo klepe na dveře; a představená jí řekla :

„Sestro Terezie, jestli se nudiš, můžeš odejít.“

„Velebná matko, nenuďm se.“

„Musím se toho dítěte vyptat na spoustu věcí.“

„To věřím.“

„Chci vědět o všem, co se jí přihodilo. Jak bych mohla napravit křivdy, které vytrpěla, kdybych je neznala? Chci, aby mi všechno dopodrobna pověděla. Vím, že mi to bude rvát srdce a že budu plakat, ale aťsi: sestro Zuzano, kdy mi všechno povíte?“

„Velebná matko, kdykoli poručíte.“

„Tak třeba hned, je-li ještě čas. Kolik je hodin...?“

„Velebná matko, pět hodin,“ odpověděla sestra Terezie. „Budou zvonit na nešpory.“

„Ať přece jen začne.“

„Ale velebná matko, slíbila jste mi chvíliku útěchy před nešporami. Trapí mě zlé myšlenky a chtěla bych se své mamince svěřit, půjdu-li bez útěchy na bohoslužbu, budu roztržitá a nebudu se moci modlit.“

„Ne, ne,“ řekla představená, „blázniš s těmi svými myšlenkami. Vím dobře, oč jde; promluvíme si o tom zítra.“

„Ach, drahá matko, hned, prosím vás, hned,“ naříkala sestra Terezie, vrhla se představené k nohám a vzlykala.

„Velebná matko,“ řekla jsem a povstala jsem, neboť jsem jí celou tu dobu seděla na klíně, „vyplňte sestře její prosbu, nenechte ji déle trpět. Teď odejdu, jindy se najde dost času, abych mohla ukončit váš zájem. A sestra Terezie nebude už neklidná, když ji vyslechnete...“

Vykročila jsem ke dveřím, ale za jednu ruku mě držela představená a druhé se zmocnila sestra Terezie, líbala ji a plakala.

„Sestro Terezie,“ obrátila se na ni představená, „obtěžuješ mě svým naléháním. Už jsem ti říkala, že si to nepřejí a že mě to ruší a já se rušit nedám.“

„Vím, vím, ale neumím ovládat své city, chtěla bych, ale neumím...“

Mezitím jsem odešla a nechala jsem mladou sestru o samotě s představenou. V kostele mi nedalo, abych se na ni nepodívala: byla skleslá a smutná. Naše oči se několikrát setkaly; zdálo se mi, že uhýbá mému pohledu. Představená klidně podřimovala na svém sedadle.

Bohoslužby se odbyly v mžiku: kostel zřejmě nebyl místem, kde pobývaly řeholnice nejraději. Vylétly ven a štěbetaly přitom jako hejno ptáků, když se jim otevře klec. Sestry pobíhaly po chodbách, navštěvovaly se v celách, smály se a hlasitě mluvily. Představená se zavřela do své cely a sestra Terezie se zastavila na prahu svých dveří a sledovala mě, jako by chtěla vědět, co budu dělat. Když jsem zašla do své cely, slyšela jsem po chvilce, jak se její dveře opatrně zavřely. Napadlo mě, že ta dívka na mne žárlí a že má strach, aby si teď představená neoblíbila mě. Několik dní jsem ji pozorovala a mé podezření se potvrdilo; byla podrážděná, dětinsky vyděšená, slídila za mnou krok za krokem, vždycky se octla mezi mnou a představenou a přerušovala naše rozmluvy, snižovala mé vlastnosti a zdůrazňovala mé nedostatky. A ještě víc jsem to poznala na její bledosti, na její utrápené tváři, na jejím pláči. Trpěla na těle i na duchu, šla jsem proto za ní a ptala se:

„Drahá přítelkyně, co je vám?“

Neodpověděla, má návštěva ji překvapila a přivedla do rozpaku; nevěděla, co říci ani jak se chovat.

„Nejste ke mně upřímná, řekněte mi pravdu: bojíte se, abych vás neoloupila o náklonnost naší matky, abych vás nevypudila z jejího srdce. Upokojte se, to není v mé povaze: kdybych snad mohla mít na matku představenou nějaký vliv....“

„Zmůžete u ní všechno, má vás ráda. Ted se k vám chová právě tak, jako kdysi ke mně.“

„Tak budte ujištěna, že využiji svého vlivu jen ve vás prospěch.“

„A copak to záleží na vás?“

„A proč ne?“

Místo odpovědi mi padla kolem krku a řekla s povzdechem:

„Není to vaše vina, vím to dobře a pořád si to říkám; ale slibte mi...“

„Co vám mám slíbit?“

„Že...“

„Mluvte, udělám všecko, co budu moci.“

Váhala, zakryla si rukama oči, pak řekla hlasem tak tichým, že jsem ji sotva slyšela:

„Že se s ní budete vídat co nejméně...“

Ta prosba se mi zdála tak podivná, že jsem namítl:

„A co vám na tom záleží, vídám-li ji často nebo zřídka? Mně nevadí, když vy ji navštěvujete často, já mám na to – myslím – stejné právo. Ale slibují vám – a to je důležité –, že vám u ní nebudu škodit, ani vám, ani nikomu jinému.“

Pustila mě, vrhla se na postel a bolestně povzdechla:

„Jsem ztracená!“

„Ztracená! A proč? Ale to si o mně musíte myslet to nejhorší!“

V tu chvíli vstoupila představená. Hledala mě v mé cele, pak po klášteře, ale marně; nenapadlo ji, že bych mohla být u sestry Terezie. Když jí to řekly sestry, které poslala, aby mě našly, okamžitě přišla. Měla trochu zmatený výraz i pohled, ale ona málokdy bývala klidná! Terezie seděla tiše na posteli, já stála. Promluvila jsem první:

„Velebná matko, odpusťte mi, že jsem sem vstoupila bez vašeho svolení.“

„Měla jste mě raději o ně požádat,“ odpověděla.

„Bylo mi líto sestry Terezie, viděla jsem, že se trápí.“

„A proč?“

„Mám vám to říci? A proč ne? Vždyť to ctí povahu sestry Terezie a dokazuje to, jak vás miluje. Velebná matko, chováte se ke mně tak laskavě, že se drahá sestra znepokojila a bojí se, že mě máte raději než ji. Ta žárlivost, tak bezelstná, tak pochopitelná a pro vás, drahá matko, tak lichotivá, začala mou sestru krutě pronásledovat. Přišla jsem proto, abych ji upokojila.“

Představená mě vyslechla, pohlédla přísně a tvrdě na sestru Terezii a řekla:

„Sestro Terezie, měla jsem vás ráda a mám vás ráda dosud, nemohu si na vás stěžovat ani vy na mne, ale nestrpím, abyste si dělala takové výjimečné nároky. Potlačte je, nechcete-li úplně udusit mou náklonnost, a vzpomeňte si na osud sestry Agáty... To je ta velká, snědá dívka, která sedí v kostele proti mně,“ řekla mi na vysvětlenou. (Byla jsem v klášteře sotva několik dní a neznala jsem ještě ani všechny sestry podle jména.) „Měla jsem ji ráda,“ pokračovala představená, „pak

k nám vstoupila sestra Terezie a já si oblíbila ji. Agáta měla právě takový strach a chovala se stejně potřeštěně: varovala jsem ji. Nepolepšila se a musela jsem sáhnout k přísným opatřením, musela jsem ji potrestat, ačkoliv se to příčí mé povaze. Všechny řeholnice vám řeknou, že mám dobré srdce a že trestám, jen když je to opravdu nutné... Dítě,“ obrátila se k sestře Terezii, „už jsem vám řekla, že mě nesmíte obtěžovat. Znáte mě a radím vám, abyste mě nedráždila.“ Opřela se rukou o mé rameno a dodala: „Pojďte, Zuzano, vyprovodte mě.“

Vyšly jsme. Sestra Terezie chtěla jít za námi, ale představená pootočila nedbale hlavu přes mé rameno a panovačně jí rozkázala:

„Vraťte se do své cely a nechodte ven, dokud vám to nedovolím.“

Poslechla, bouchla za sebou dveřmi a začala něco nahlas blábolit. Představená se při jejím křiku zachvěla, ačkoliv ta slova nedávala smysl. Viděla jsem, jak se zlobí, a řekla jsem:

„Drahá matko, máte-li mě trochu ráda, odpusťte sestře Terezii; ztratila hlavu a neví, co říká ani co dělá.“

„A co mi za to dáte, odpustím-li jí?“ tázala se.

„Ach, drahá matko, kéž bych měla něco, co by se vám mohlo líbit nebo vás potěsit.“

Sklopila oči, začervenalala se a povzdechla skoro milostně. Pak se o mne nenuceně opřela, jako by ji přepadla slabost a řekla: „Nastavte mi čelo, ať je políbím...“ Od té doby, když některá jeptiška něco provedla, vždycky jsem se za ni přimluvila a věděla jsem, že jí získám odpuštění nějakým nevinným polaskáním: byl to polibek na čelo, na krk, na oči nebo na tváře,

na ústa či na ruce, na prsa nebo na ramena, ale nejčastěji na ústa; představená říkala, že mám svěží dech, bílé zuby a mladé červené rty.

Musela bych být opravdu krásná, kdybych si měla zasloužit aspoň něco z její chvály: podle jejích slov jsem měla čelo bílé, hladké a krásně klenuté, oči jiskrné, tváře růžové a jemné, ruce malé a buclaté, ťadra pevná a nádherného tvaru, paže kouzelně zaoblené, krk výjimečně krásný a dokonalý, bůhví co všechno mi napovídala, prostě žádná ze sester nebyla taková jako já. Něco pravdy na tom všem bylo, zasloužila jsem si obdiv, ale ne tak přemrštěný. Když si mě někdy od hlavy k patě prohlížela se zalíbením, jaké jsem nikdy u jiné ženy neviděla, prohlašovala: „To je veliké štěstí, že ji Bůh povolal do kláštera. Kdyby žila ve společnosti, ztratila by s touhle tváří tolik mužů, kolik by jich spatřila, a sebe by ztratila s nimi. Co Bůh činí, dobře činí.“

Došly jsme mezitím k její cele. Chtěla jsem se s ní rozloučit, ale vzala mě za ruku a řekla:

„Už je pozdě na to, abyste mi vyprávěla o svém životě u Marie Panny a v Longchamp; ale pojďte dál, trochu mě pocvičíte na clavicembalu.“

Vstoupila jsem za ní a ona se svou vrozenou živostí rychle otevřela clavicembalo, přichystala noty a přisunula židli. Usedla jsem. Napadlo jí, že by mi mohla být zima; stáhla s jedné židle polštář, položila jej přede mne, sklonila se, vzala mé nohy a položila je na něj. Přehrála jsem několik skladeb Couperinových, Rameauových a Scarlattiových. Ona zatím nadzvedla cíp mé roušky, položila mi ruku na nahé rameno a špičky prstů se dotýkala ťader. Vzdychala, jako by měla

sevřené hrdlo, a nemohla popadnout dech. Její ruka zpočátku silně tiskla mé rameno, potom na něm volně spočívala, jako bez síly, bez života; a její hlava klesla na mou. Ta potřeštěná žena byla skutečně nesmírně citlivá a prožívala hudbu neobyčejně silně; neznám nikoho, na koho by působila tak zvláštním způsobem.

Bavily jsem se prostě a příjemně, když se najednou dveře prudce rozlétly. Ulekla jsem se a představená taky: byla to ta bláznivá Terezie, šaty měla v nepořádku, oči nepříčetné. Měřila si nás obě zkoumavým pohledem, rty se jí chvěly, nemohla slovo promluvit. Po chvíli se poněkud vzpamatovala a vrhla se představené k nohám. Připojila jsem svou prosbu k její a dosáhla jsem, že jí bylo opět odpuštěno; ale představená rozhodně řekla, že je to naposledy, aspoň za provinění podobného druhu. Odešly jsme společně.

„Drahá sestro,“ řekla jsem jí cestou do cely, „mějte se na pozoru, rozzlobíte představenou. Neopustím vás, ale můj vliv vám nebude už nic platný, a mrzelo by mě, kdybych už nemohla nic udělat pro vás ani pro ostatní. Ale co vás tak znepokojuje?“

Neodpověděla.

„Proč se mne bojíte?“

Mlčela dál.

„Copak nás naše matka nemůže mít obě ráda?“

„Ne, ne,“ odvětila prudce, „to je vyloučeno! Brzy se jí zprotivím a umru žalem. Proč jste sem přišla? Nebudete tu dlouho šťastná, určitě ne; a já budu nešťastná navždycky.“

„Vím, že je to velké neštěstí ztratit přízeň představené“, řekla jsem jí, „ale ještě horší je, sám se o to přičinit; nemáte si co vyčítat.“

„Ach, kéž by to byla pravda!“

„Jestliže jste pochybila, napravte to tím, že budete trpělivě snášet trest.“

„To nedokážu, to nedokážu; a co mě má ona co trestat?“

„Ona! Sestro Terezie, ona! Jak můžete tak mluvit o představené? To není pěkné, ovládněte se! Jsem přesvědčena, že tohle je větší poklesek než všechny ty, které si vyčítáte.“

„Kéž by Bůh dal,“ povzdechla, „kéž by Bůh dal.“

Rozešly jsme se do cel; ona se jistě soužila a já se zamyslela nad podivnými představami těchto žen.

Takhle to dopadá s tím, kdo žije v ústraní. Člověk se narodil, aby žil mezi lidmi; odlučte ho od lidí, vzdalte ho života a jeho mysl přijde na scestí, zmatou se mu pojmy a v srdci se mu nahromadí plno nesmyslných citů, v duši se mu rozbují výstřední myšlenky jako hloží na pusté zemi. Nechte člověka v lese a zdivočí; v klášteře, kde nesvoboda je spojena s otroctvím, je to ještě horší. Z lesa se člověk může dostat, z kláštera ne; v lese je svobodný, v klášteře je otrokem. Snad je třeba větší duševní síly, má-li člověk vzdorovat samotě než bídě; bída člověka ponižuje, odloučenost ho mravně ničí. Je lepší žít v ponížení než v šílenství? To si netroufám rozhodnout; ale je nutné vyhnout se jednomu i druhému.

Představená byla ke mně den ode dne něžnější. Bud sem byla já u ní v cele, nebo ona u mne; s každou hloupostí jsem hned musela k lékaři, osvobozovala mě od bohoslužeb, posílala mě brzo spát nebo mi nedovolila vstávat k ranním modlitbám. V kostele, v refektáři, na procházkách, vždycky našla příležitost, jak mi

dát najevo své přátelství. Když jsme v kostele došly k nějakému verší hovořícímu o vroucím a něžném citu, zapívala mi jej nebo se na mne dívala, zpívala-li jej některá jiná. V refektáři mi posílala vždycky něco z lahůdek, které jí předkládaly. Při procházkách mě objímalala kolem pasu, říkala mi něžná a láskyplná slova; dělila se se mnou o každý dárek, který dostala: o čokoládu, cukru, kávu, likéry, tabák, prádlo, kapesníky, o všechno. Ze své cely dala odnést rytiny, různé drobné předměty, nábytek a plno příjemných, pohodlných věcí a vyzdobila jimi mou celu. Jen jsem byla chvíli pryč, už jsem našla po svém návratu nějaký dárek. Když jsem jí pak děkovala, měla z toho nevýslovnou radost; objímalala mě, hladila mě, přitáhla si mne na klín, svěřovala se mi s nejdůvěrnějšími klášterními záležitostmi a tvrdila, že budu-li ji mít ráda, prožije tu život mnohem šťastněji, než kdyby byla ve světské společnosti. Pak se zarazila, hleděla na mne roznězeněma očima a ptala se mne: „Sestro Zuzano, máte mě ráda?“

„Jak bych vás mohla nemít ráda? To bych musela být velká nevděčnice.“

„To ano.“

„Jste ke mně tak dobrá.“

„To proto, že se mi tak líbíte.“

Při těchto slovech sklopila oči; jednou rukou mě pevněji objala, druhou mi tiskla koleno, táhla mě k sobě, už jsem měla tvář až u její a ona vzdychala, zvrátila se na lenošce, chvěla se. Vypadalo to, jako by se mi chtěla s něčím svěřit a neměla odvahu, plakala a naříkala:

„Ach sestro Zuzano, nemáte mě ráda!“

„Já že vás nemám ráda, drahá matko!“

„Ne.“

„Co mám dělat, abych vám to dokázala?“

„To byste musela uhodnout.“

„Přemýšlím a nic mě nenapadá.“

Zatím si odhrnula roušku s krku a položila mou ruku na svá prsa; mlčela a já taky; zdálo se, že prožívá největší slast. Vybídla mě, abych ji líbala na čelo, na tváře, na oči, i na rty; učinila jsem tak a nemyslím, že by v tom bylo něco zlého. Její rozkoš se stupňovala; a protože jsem jí chtěla dopřát co nejvíce toho nevinného štěstí, znova jsem jí líbala čelo, tváře, oči a rty. Její ruka, jež ležela na mém kolenu, bloudila ted po mých šatech od nohou až k pasu a tiskla mě. Zajíkavým, přidušeným a tichým hlasem mě prosila, abych ji ještě líbala a já poslechla. Pak najednou, nevím jestli radostí nebo bolestí, hrozně zbledla, oči se jí zavřely, celé tělo se prudce napjalo, rty se jí sevřely a zvlhly lehounkou pěnou a vzdechla, jako by umírala. Vyskočila jsem, myslela jsem, že jí je špatně, chtěla jsem vyběhnout, přivolat pomoc. Pootevřela oči a řekla zemleným hlasem: „Dělátko, to nic není! Co to děláte! Pojďte sem...“ Hloupě jsem na ni hleděla a nevěděla jsem, co počít. Zas otevřela oči, ale už nemohla vůbec mluvit; pokynula mi, abych si jí sedla na klín. Nevím proč, ale bylo mi úzko, chvěla jsem se, srdce mi bušilo, sotva jsem dýchala, byla jsem zmatená, sklíčená, rozrušená, měla jsem strach; zdálo se mi, že omdlím a síly mě opouštěly, a přece ony pocity nebyly nepříjemné. Přistoupila jsem k ní, kývla, abych si jí sedla na klín; usedla jsem; byla jako mrtvá a já jako bych měla smrt na dosah. Zůstaly jsme obě dost dlouho v tom podivném stavu. Kdyby nenadále vstoupila

některá jeptiška, jistě by se hodně vyděsila; musela by si myslet, bud že se nám udělalo špatně nebo že jsme usnuly. Pomalu se ta dobrá představená – není možné být tak citlivý a nebýt dobrý – začala vzpamatovalovat. Stále ještě byla zvrácená do křesla, stále měla zavřené oči, ale tvář jí ožila nejkrásnějšími barvami: uchopila mě za ruku a pokryla ji polibky. Neotevřela oči, ale něžně se usmála.

„Měla jste velkou bolest?“ ptala jsem se.

„Ne.“

„Já myslala.“

„Ach, mé neviňátko, mé drahé neviňátko, jste tak rozkošná!“

Vzptímila se na židli, těsně mě k sobě přivinula, políbila mě na tváře a ptala se:

„Kolik je vám let?“

„Bude mi dvacet.“

„To není možné.“

„Velebná matko, je to pravda.“

„Musím znát celý váš život; budete mi o něm vyprávět?“

„Ano, drahá matko.“

„Povíte mi všechno?“

„Všechno.“

„Ale mohl by někdo přijít; pojďme ke clavicembalu: trochu si zacvičíme.“

Usedly jsme, ale nevím čím to, ruce se mi třásly a noty se mi míhaly před očima a nemohla jsem hrát. Řekla jsem to představené; rozesmála se, sedla si na mé místo, ale s ní to bylo ještě horší; sotva mohla pozvednout ruce.

„Vidím, dítě,“ řekla, „že nejsi schopna mi přehrá-

vat, ani já se učit. Jsem trochu unavená, musím si odpočinout, sbohem. Ale zítra se už rozhodně musím dovědět všechno, co se přihodilo téhle drahé dušičce; sbohem...“

Jindy mě doprovázela až ke dveřím, sledovala mě očima po chodbě až k mé cele, rukama mi posílala polibky a zašla, teprve když se za mnou zavřely dveře. Tentokrát stěží vstala a dovlekla se ke křeslu u svého lůžka. Sedla si tam, sklonila hlavu na polštář, rukou mi poslala polibek a oči se jí zavřely; odešla jsem.

Moje cela byla nedaleko cely sestry Terezie; měla otevřené dveře, čekala na mne a zastavila mne:

„Ach, Zuzano, jdete od naší matky?“

„Ano,“ odpověděla jsem.

„Byla jste u ní dlouho?“

„Tak dlouho, jak si přála,“

„Podivně plníte svůj slib!“

„Nic jsem vám neslibila.“

„Měla byste odvahu říci mi, co jste tam dělala?“

Ačkoliv mi mé svědomí nic nevyčítalo, přiznávám se vám, pane markýzi, že mě ta otázka zmátlá. Všimla si toho a naléhala.

„Drahá sestro,“ odpověděla jsem jí, „mně byste snad nevěřila; ale uvěříte naší drahé matce a požádám ji, aby vám to pověděla.“

„Moje drahá Zuzano,“ odvětila živě, „prosím vás, jen to nedělejte. Nechcete přece, abych byla nešťastná, tohle by mi představená nikdy neodpustila; neznáte ji, jak dovede být něžná, stejně tak dovede být krutá. Bůh ví, co by se se mnou stalo. Slibte mi, že jí nic neřeknete.“

„Přejete si to?“

„Prosím vás o to na kolenou. Jsem zoufalá, vidím dobré, že se musím podřídit a podřídím se. Jen mi slibte, že jí nic neřeknete.“

Pomohla jsem jí vstát a dala jsem jí své slovo; právem se na mne mohla spolehnout. Rozešly jsme se do cel.

Když jsem zůstala sama, podivně jsem se zasnila; chtěla jsem se modlit a nemohla jsem; snažila jsem se něčím zaměstnat, začala jsem jednu práci a odložila ji pro druhou, a i tu jsem nechala; ruce se mi samy stavovaly a byla jsem jako bez duše: neznala jsem takový stav. Oči se mi zavíraly a trochu jsem zdřímla, ačkoliv mezi dnem nikdy nespím. Když jsem procitla, uvažovala jsem, co se událo mezi představenou a mnou, probírala jsem každou podrobnost a zdálo se mi, že musím na něco přijít... ale ne, byly to jen bláhovosti a nesmysly, které jsem nemohla připustit. Nakonec jsem usoudila, že je asi nemocná; pak mě napadlo, že je ta nemoc nakažlivá a že ji sestra Terezie dostala a já ji dostanu taky.

Na druhý den po ranních bohoslužbách mi představená řekla:

„Zuzano, doufám, že se dnes dovím všechno o vašem životě; pojďte...“

Šla jsem. Usadila mě do křesla vedle svého lůžka a sama si sedla na židli trochu nižší. Převyšovala jsem ji, protože jsem větší a protože jsem seděla výš. Opírala se loktem o postel a byla tak blízko, že jsme se dotýkaly koleny. Po chvíli ticha jsem začala:

„Jsem sice mladá, ale hodně jsem vytrpěla; brzy tomu bude dvacet let, co jsem na světě a dvacet let trpím. Nevím, budu-li vám moci říci všechno a budete-

li mít odvahu mě vyslechnout: soužení doma u rodičů, soužení v klášteře Marie Panny, soužení v Longchamp, soužení všude; drahá matko, odkud mám začít?“

„Od začátku.“

„Ale,“ namítl jsem, „bude to hodně dlouhé a hodně smutné, nechtěla bych vám tak dlouho působit bolest.“

„Ničeho se neboj, ráda si popláču: pro citlivou duši jsou slzy požitkem. Ty jistě taky ráda pláčeš, budu ti stírat slzy a ty mně a třeba budeme při vyprávění o tvých bolestech šťastné; kdo ví, jak daleko až může naše rozenění jít...?“ Při posledních slovech si mě celou prohlédla očima už zvlhlýma, vzala mě za ruce a přisedla ještě blíž.

„Vyprávěj, mé dítě,“ řekla, „už teď jsem dojatá; snad ještě nikdy v životě jsem necítila tolik soucitu a něhy.“

Začala jsem tedy vyprávět přibližně to, co jsem napsala vám. Nedovedete si představit, jak to na představenou působilo, jak vzdychala, plakala, jak ji pohoršila krutost mých rodičů i hrozných sester u Marie Panny a v Longchamp. Nerada bych, aby je potkalo třeba jen málo z toho, co jím přála, mrzelo by mne, kdyby měl mou vinou spadnout jediný vlas s hlavy mého největšího nepřítele. Chvílemi mě přerušovala, vstala, přešla místností a zas usedla. Nebo spínala ruce, zvedala oči k nebi a pak skryla hlavu vém klině. Když jsem jí popisovala, jak jsem byla v kobce, jak mě zažehnávaly a jak jsem se musela kát, skoro křičela. Skončila jsem své vyprávění a ona zůstala chvíli s tělem skloněným na postel, s obličejem zabořeným do příkrývky a s rukama nataženýma za hlavou.

„Drahá matko,“ řekla jsem, „odpušťte mi, že jsem

vám způsobila takovou bolest; varovala jsem vás, ale sama jste chtěla...“

„Ta zlá, odporná stvoření!“ zvolala. „Taková nelidskost se najde jen v klášteře. Když se zloba spojí s věčnou roztrpčeností, nikdo neví, kde se zastaví. Já na štěstí jsem něžná, mám ráda všechny své jeptišky a ony přejaly něco z mé povahy, některé víc, jiné méně, a všechny se mezi sebou mají rády. Ale jak mohlo tak slabé zdraví vydržet tolik utrpení? Je div, že se ty křehké údy nepolámaly, že se celé to něžné tělo neroznemohlo, že třpyt těch očí nepohasl v slzách! Ty ukrutnice svázaly tyhle paže provazy...!“ A vzala mě za ruce a líbala je. „Chtěly utopit v slzách tyhle oči...!“ A políbila je. „Přinutit tato ústa k nářku a sténání...!“ A políbila je. „Kalit tu rozkošnou a čistou tvář útrapami a smutkem...!“ A políbila ji. „Dát zvadnout těmto růžovým tvářičkám...!“ A hladila je a líbala. „Zohavit tu hlavu! Rvát jí vlasy! Zavalit to čelo starostmi...!“ A líbala mi hlavu, čelo i vlasy. „Odvážit se vložit na tento krk provaz a rozdírat tato ramena důtkami...!“ Shrhnula mi roušku s hlavy a s krku, rozepnula mi nahore šaty. Vlasy se mi rozpustily na ramena, prsa jsem měla napůl odhalená a ona mi zasypávala polibky krk, holá ramena a nahá řadra.

Viděla jsem na její neklidné řeči, na chvění jejího těla, na jejích zmatených pohybech a roztěkaných očích, že se bliží další záchvat nemoci. Tiskla svá kolena k mým, horoucně mě objímala a dychtivě svírala pažemi. Nevím proč, ale bylo mi najednou úzko, chvěla jsem se a div jsem ncomdlela: potvrdilo se mé podezření a cítila jsem, že její nemoc je nakažlivá.

„Drahá matko,“ řekla jsem, „podívejte, jak mám šaty v nepořádku. Kdyby někdo přišel...“

„Zůstaň, zůstaň tak,“ odpověděla zajíkavým hlasem; „nikdo nepřijde...“

Snažila jsem se vstát, odtrhnout se od ní.

„Drahá matko, dejte pozor, zas se blíží záchvat. Dovolte, abych odešla...“

Chtěla jsem pryč, rozhodně jsem chtěla, ale nemohla jsem. Tělo jsem měla jak bez vlády, kolena pode mnou podklesávala. Já stála, ona seděla a tálala mě k sobě; bála jsem se, abych na ni nepadla a neporanila ji. Usedla jsem na kraj postele.

„Drahá matko, nevím proč, ale je mi nevolno.“

„Mně taky,“ odpověděla; „ale odpočí si chvilku, to přejde, nic to není...“

Představená se uklidnila a já taky. Obě jsme byly malátné, já měla hlavu skloněnou na polštář a ona opírala svou o má kolena, čelo položené na mé ruce. Chvíli jsme tak zůstaly. Nevím, nač myslela ona, já nemyslela na nic, nemohla jsem, tak jsem byla slabá. Představená promluvila první:

„Zuzano, myslím, podle toho, co jste mi vyprávěla, že jste měla svou první představenou velmi ráda?!"

„Ano, velmi ráda.“

„Neměla vás raději než já, ale vy jí ano... Nic neodpovídáte.“

„Byla jsem nešťastná a ona mírnila mou bolest.“

„Ale proč máte takový odpor ke klášternímu životu, Zuzano? Neřekla jste mi všechno.“

„Řekla, drahá matko.“

„Jste hezká, snad ani sama nevíte jak, ale rozhodně vám to už někdo řekl.“

„Ano, řekl.“

„A ten, kdo vám to řekl, vám nebyl nepříjemný?“

„Ne.“

„A zamilovala jste se do něho?“

„Kdepak.“

„Cože, vaše srdce ještě nepromluvilo?“

„Ne.“

„Snad nějaká tajná vášeň, kterou vaši rodiče neschvalovali, vzbudila ve vás odpor ke klášteru? Svěřte se mi, jsem shovívavá.“

„Nemám se vám s čím svěřit, drahá matko.“

„Ale proč tedy cítíte takovou nechuť ke klášternímu životu?“

„Protože nenávidím klášter, nenávidím řeholi a její povinnosti, nenávidím život v odloučení a nesvobodě; nepatřím sem.“

„Ale proč si to myslíte?“

„Protože mě trápí nuda, nudím se.“

„I tady?“

„Ano, drahá matko, i tady, přestože jste ke mně tak neskonale dobrá.“

„Ale máte nějaké touhy, nějaké přání?“

„Žádné.“

„Věřím vám; řekla bych, že máte vyrovnanou povahu.“

„Dost vyrovnanou.“

„Dokonce chladnou.“

„Nevím.“

„Znáte svět?“

„Málo.“

„Jaké tedy může mít pro vás kouzlo?“

„Sama nevím, ale nějaké přece jen musí mít.“

„Je vám líto svobody?“

„Ano, svobody a možná ještě mnoha jiných věcí.“

„A jaké jsou ty jiné věci? Moje drahá, řekněte mi upřímně: chtěla byste být vdaná?“

„Určitě raději než žít v klášteře, to jistě.“

„A proč?“

„Nevím.“

„Nevíte? Ale povězte mi, jak na vás působí přítomnost mužů?“

„Nijak; jestliže duchaplně a dobře mluví, ráda je poslouchám; mají-li krásnou tvář, všimnu si toho.“

„A vaše srdce je klidné?“

„Až dosud ano.“

„A když se vám planoucím zrakem zadívali do očí, nepocítila jste nic?“

„Někdy rozpaky, a tak jsem sklopila oči.“

„A nevzrušilo vás to?“

„Ne.“

„A vaše smysly vám nic neříkaly?“

„Neznám řeč smyslů.“

„Ale přesto ji mají.“

„Možná.“

„A vy ji neznáte?“

„Vůbec ne.“

„Ach, dítě, je to řeč velmi sladká; nechtěla byste se jí naučit?“

„Ne, drahá matko, k čemu?“

„Rozptýlilo by to vaši nudu.“

„Možná spíš zvýšilo... A pak, jak mohou smysly mluvit, není-li ke komu?“

„Když člověk mluví, mluví vždycky k někomu;“

je to jistě lepší než se bavit sama, i když ani to není bez půvabu.“

„Tomu já nerozumím.“

„Kdybys chtěla, mé dítě, trochu bych ti to objasnila.“

„Ne, drahá matko, ne. Raději zůstanu nevědomá než se dovědět něco, co by mi způsobilo další trápení. Nemám žádné touhy a nechci pátrat po žádných, které bych nemohla ukončit.“

„A proč bys nemohla?“

„A jak bych mohla?“

„Jako já.“

„Jako vy! Ale vždyť v klášteře není žádný muž!“

„Jsem tu já, drahá přítelkyně, jste tu vy.“

„Ale co znamenám já pro vás a co vy pro mne?“

„Ach, ty neviňátko!“

„Ano, drahá matko, jsem nevinná a raději bych zmřela, než ztratila nevinnost.“

Nevím, proč jí byla má poslední slova tak nepříjemná, ale výraz její tváře se náhle změnil, zvážněla, zasmušila se, přestala mi tisknout koleno a odtáhla ruku; sklopila oči.

„Drahá matko, co jsem udělala? Řekla jsem snad něco, co vás urazilo? Promiňte mi. Mluvím s vámi tak upřímně, jak jste si přála, nevážím svá slova, a i kdybych je vážila, nemluvila bych jinak, spíš hůř. Věci, o kterých tu hovoříme, jsou mi tak cizí! Odpusťte mi.“

Ovinula jsem jí paže kolem krku a položila jí hlavu na rameno. Prudce mě objala a vřele stiskla. Chvíli jsme tak zůstaly; pak mi řekla zas něžně a laskavě:

„Zuzano, spíte dobře?“

„Velmi dobře,“ odpověděla jsem, „zvlášť poslední dobou.“

„Usínáte hned?“

„Obvykle ano.“

„Ale když hned neusnete, nač myslíte?“

„Na to, co bylo, nebo na to, co přijde; bud se modlím, nebo pláчу.“

„A co ráno, když se časně probudíte?“

„Vstanu.“

„Hned?“

„Hned.“

„Nemáte tedy ráda snění!?“

„Ne.“

„Ani se netěšíte z příjemného tepla v lůžku?“

„Ne.“

„Nikdy...?“

Zarazila se na okamžik a věděla proč. To, nač se mně chtěla ptát, nebylo správné a i já bych snad lépe udělala, kdybych mlčela; ale rozhodla jsem se nic netajit.

„Nikdy jste nebyla v pokušení zálibně se na sebe podívat, jak jste hezká?“

„Ne, drahá matko. Nevím, jsem-li tak hezká, jak říkáte; a kdybych i byla, člověk je hezký pro jiné a ne pro sebe.“

„Nikdy vás nenapadlo pohludit si ta krásná prsa, ta stehna, to břicho, celé to pevné a bílé tělo?“

„Ach to ne, to je hřích! Kdybych se měla něčeho takového dopustit, jak bych se z toho mohla vyznat při zpovědi...?“

Nevím, o čem jsme ještě mluvily, ale představenou odvolaly do hovorny. Zdálo se mi, že je jí to vyrušení nepříjemné a že by si se mnou raději dál povídala, ačkoliv na takový hovor byla škoda času.

Nikdy se jeptiškám nežilo v klášteře tak dobře, jako

od té doby, co jsem přišla. Představená už nebyla náladová, uklidnila se a snad to bylo mou zásluhou. Na mou počest dokonce povolila několik dnů volna a to, čemu se v klášteře říká slavnosti. V těch dnech je jídlo trochu lepší, bohoslužby kratší a celý den je prázdro. Ale ten šťastný čas pominul jak pro ostatní, tak pro mne.

Po rozhovoru, který jsem vám popsala, následovalo bezpočet podobných a o těch už pomlčím.

Představená začala být neklidná, zasmušilá, hubla a špatně spala. V noci, když všechno spalo a všude bylo ticho, vstala, chvíli bloudila po chodbách, pak přišla k mé cele. Mám lehký spánek a zdálo se mi, že ji poznávám. Zastavila se. Asi se opřela čelem o dveře a dělala dost hluku; kdybych nebyla vzhůru, jistě by mě to probudilo. Byla jsem zticha; zdálo se mi, že slyším nářek a vzdechy: zachvěla jsem se, ale odhodlaně jsem řekla *Ave*. Neodpověděla, ale potichu odešla. Za chvíli se vrátila a znova začala naříkat a vzdychat. Opět jsem řekla *Ave* a ona odešla po druhé. Uklidnila jsem se a usnula. Zatím co já spala, vešla ke mně, usedla k mé posteli, rozhrnula závěsy, malým světlem mi svítila do obličeje a dívala se, jak spím. Myslím si to podle toho, jak se skláněla, když jsem otevřela oči; byla to skutečně představená.

Prudce jsem se nadzvedla. Ulekla se a řekla:

„Zuzano, upokojte se, to jsem já...“

Položila jsem hlavu zpátky na polštář a ptala jsem se:

„Drahá matko, co tu děláte teď v noci? Proč jste sem přišla? Proč nespíte?“

„Nemohu spát,“ odpověděla; „ještě dlouho nebudu moci spát. Souží mě zlé sny; sotva zavřu oči, vidím vás, jak trpíte; zdá se mi, že jste v rukou těch nelidských

jeptišek, vlasy vám visí do obličeje, nohy máte zkrvavené, v ruce pochodeň a provaz na krku a jeptišky vás týrají. Třesu se, jektám zuby, studený pot mě polévá, chci vám jít na pomoc, křičím, přitom se probudím a nemohu už usnout. I dnes v noci se mi to stalo a došla jsem strach, aby to nebylo znamení z nebe, že se mé přítelkyni přihodilo neštěstí. Vstala jsem, došla až k vaším dveřím a poslouchám. Připadalo mi, že nespíte, promluvila jste a já odešla; znova jsem se vrátila a vy jste opět promluvila a já odešla. Přišla jsem po třetí, to jste už spala, vstoupila jsem. Už jsem tu chvíli, ale bála jsem se vás probudit: váhala jsem nejprve, mám-li rozhrnout záclony; chtěla jsem odejít a nerušit vás, ale neodolala jsem přání spatřit svou drahou Zuzanu. Dívala jsem se na vás: jste krásná i ve spaní!“

„A vy jste tak dobrá, drahá matko!“

„Prostydla jsem tu, ale vím, že mému drahému dítěti nic nehrozí, a tak snad usnu. Podejte mi ruku.“

Podala jsem jí ji.

„Jak klidně vám bije srdce! Jak pravidelně! Nic vás nevzruší.“

„Mám dost klidné spaní.“

„Jak jste šťastná!“

„Drahá matko, prochladnete ještě víc.“

„Máte pravdu; sbohem, krásná přítelkyně, sbohem, už jdu.“

Ale neodcházela, dívala se na mne a dvě velké slzy jí skanuly po tvářích.

„Drahá matko, co je vám? Vždyť pláčete! Proč jen jsem vám říkala o svém utrpení...!“

Ihned zavřela dveře, zhasla svíčku a vrhla se ke mně. Ležela na přikrývce vedle mne, její tvář se tiskla k mé

a její slzy mi smáčely tváře. Vzdychala a žalostivým přerývaným hlasem řekla:

„Drahá přítelkyně, slitujte se nad mnou!“

„Drahá matko, co je vám?“ ptala jsem se. „Je vám špatně? Jak vám mohu pomoci?“

„Chvěju se, mrazí mne a strašlivá zima mnou lomcuje.“

„Chcete, abych vstala a pustila vás do své postele?“

„Ne,“ řekla, „nemusíte vstávat, jen trochu odhrňte přikrývku, abych mohla blíž k vám, abych se zahřála, abych se utěšila.“

„Ale, drahá matko, to je zakázané. Co by tomu řekly ostatní? I pro mnohem menší přestupek jsou jeptišky přísně trestány. V klášteře Marie Panny šla jedna jeptiška v noci navštívit svou dobrou přítelkyni a nedovedete si představit, jak zle se to vykládalo. Zpovědník se mne několikrát ptal, jestli nechtěla některá řeholnice jít ke mně spát, a nabádal mě, abych to nedovolila. Řekla jsem mu i o vašem laskání; mně se zdá úplně nevinné, ale on smýšlí docela jinak. Nevím, jak jsem mohla zapomenout na jeho příkazy, už jsem vám chtěla o nich několikrát říci.“

„Moje drahá,“ odpověděla, „všechno kolem spí, nikdo o tom nebude vědět. Tady odměňuji a trestám já; ať si zpovědník říká co chce, nevidím v tom nic zlého, když jeptiška vezme k sobě přítelkyni, kterou přepadl nepokoj, která se probudila, a v noci se přišla přes všechnu zimu podívat, nehrozí-li něco jejímu miláčkovi. Zuzano, doma jste nikdy nespala se sestrou na jedné posteli?“

„Ne, nikdy.“

„A kdyby vás o to sestra žádala, rozmyšlela byste se?“

Kdyby k vám přišla vyděšená a prokřehlá, byla byste jí poslala pryč?“

„Asi ne.“

„A nejsem já vaši drahou matkou?“

„Ovšemže ano; ale tohle je zakázané.“

„Moje drahá, ostatním to zakazuji, ale vám to dovoluji a prosím vás o to. Jen na chvílku, co se zahřeju. Podejte mi ruku... Vidíte, sáhněte si, celá se třesu, mrazí mne, jsem studená jako led...“

Byla to pravda.

„Drahá matko, ještě se z toho rozstříleněte. Počkejte, posunu se ke kraji a lehněte si na zahřáté místo.“

Odsunula jsem se ke kraji, nadzvedla přikrývku a ona ulehla na mé místo. Bylo jí tak zle! Chvěla se po celém těle, chtěla něco říci, pohnout se, ale nemohla, jen tiše zašeptala: „Zuzano, moje drahá, pojďte trochu blíž...“ Natáhla ruce, byla jsem k ní otočená zády; objala mě oběma rukama, jemně mě k sobě přitiskla a řekla:

„Jsem tak studená, že se bojím vás dotknout.“

„Jen se nebojte, drahá matko.“

Hned mi položila jednu ruku na prsa a druhou kolem pasu; její nohy ležely u mých a třela jsem jí je chodidly, abych je zahřála.

„Vidíte, nohy mám už skoro teplé, protože je nic nedělím od vašich,“ řekla mi.

„Ale proč byste se tak nemohla ohřát celá?“ ptala jsem se.

„Jistě, nebude-li vám to vadit.“

Otočila jsem se, ona si vytáhla košili a já už to chtěla udělat taky, když najednou někdo dvakrát prudce zabusil na dveře. Ulekly jsme se a uskočily každá na jednu

stranu postele, posloucháme a slyšíme, jak někdo odchází po špičkách do blízké cely.

„Ach, to je sestra Terezie,“ řekla jsem; „asi vás viděla jít ke mně a jistě poslouchala a slyšela, co jsme si povídaly; co jen řekne...?“

Byla jsem hrůzou polomrtvá.

„Ano, byla to ona,“ odpověděla představená podrážděným hlasem; „určitě to byla ona, ale ta si bude svou opovážlivost dlouho pamatovat.“

„Drahá matko, neubližujte jí,“ prosila jsem.

„Zuzano, sbohem, dobrou noc,“ odvětila; „lehňete si zas, hezky spěte, odpouštím vám ranní modlitby. Jdu teď promluvit s tím drzým děvčetem. Podejte mi ruku...“

Natáhla jsem k ní ruku přes postel; vyhrnula mi rukáv, vzdechla a líbala mi paži po celé délce, od špiček prstů až k rameni; a odešla se slovy, že ta nestoudnice, která se opovážila ji rušit, dostane na pamětnou. Hned jsem se posunula ke dveřím na druhý konec postele a poslouchala jsem: vešla k sestře Terezii. Měla jsem v úmyslu vstát a zasáhnout, kdyby snad došlo k příliš prudké scéně. Ale byla jsem tak rozčilená, bylo mi tak těžko, že jsem radši zůstala ležet, i když jsem nespala. Pomysla jsem si, že teď si bude o mně celý klášter povídат, že si tu prostou příhodu budou vykládat co nejhůř, že to tady bude ještě horší než v Longchamp, kde mě tak obviňovaly. O našem přestupku se doví generální vikář, představená bude sesazena a obě budeme přísně potrestány. Měla jsem nastražené uši, netrpělivě jsem čekala, kdy představená odejde od sestry Terezie; bylo asi těžké tu věc urovnat, protože tam strávila skoro celou noc. Bylo mi jí tolik líto! Měla na sobě jen košili, nic přes ni, a třásla se zlostí a chladem.

Ráno jsem měla chuť využít jejího svolení a zůstat ležet; ale napadlo mne, že to nesmím udělat. Rychle jsem se oblékla a byla jsem v kostele první. Ani představená, ani sestra Terezie na bohoslužbu nepřišla; potěšilo mě to, protože bych ani nevěděla, jak se tvářit na sestru Terezii; a pak to, že nemusela na ranní, znamenalo, že jí představená odpustila a že mohu být klidná. Nemýlila jsem se.

Jen bohoslužby skončily, dala si mě představená zavolat. Šla jsem k ní; ještě ležela, vypadala unaveně.

„Trápila jsem se celou noc a nespala jsem,“ řekla. „Terezie ztratila rozum, a kdyby se to mělo opakovat, musím ji dát zavřít.“

„Drahá matko, budte tak hodná a nedělejte to,“ prosila jsem.

„Záleží na tom, jak se bude chovat. Slíbila, že se polepší; uvidíme. A jak je vám, milá Zuzano?“

„Dobře, drahá matko.“

„Spala jste trochu?“

„Velmi málo.“

„Slyšela jsem, že jste byla v kostele; proč jste nezůstala hezky v postýlce?“

„Nebyla bych se tam cítila dobře; a pak jsem si myslela, že bude lépe...“

„Ne, docela dobře jste mohla zůstat ležet. Ale mám chuť si zdřímnout a radím vám, abyste si šla taky lehnout, ledaže byste se natáhla tady vedle mne.“

„Děkuji vám mnohokrát, drahá matko, ale jsem zvyklá spát sama a tady bych neusnula.“

„Jděte tedy. Dnes nepůjdu na oběd do refektáře: budu jíst tady a možná že zůstanu celý den ležet. Přijďte odpoledne, pozvala jsem ještě několik sester.“

„Sestru Terezii taky?“ ptala jsem se.

„Ne,“ odpověděla.

„To jsem ráda.“

„A proč?“

„Nevím, ale nerada bych se s ní setkala.“

„Upokojte se, mé dítě; ručím vám za to, že má větší hrůzu z vás než vy z ní.“

Odešla jsem si odpočinout do cely. Odpoledne byla u představené velká společnost, starší jeptišky odešly po krátké návštěvě a ty nejmladší a nejhezčí zůstaly. Máte rád malířství, pane markýzi, a ujišťuji vás, že to byl opravdu rozkošný obrázek. Představte si rozlehlou místnost s deseti až dvanácti ženami, z nichž té nejmladší bylo asi patnáct a nejstarší ne víc než třiaadvacet; představené bylo ke čtyřiceti, ležela podepřená v lůžku, byla bílá, svěží, kyprá, i podbradek jí slušel, paže měla plné a jako vysoustruhované, prsty jako vřetýnka se samými dolíčky; její černé, velké, živé a něžné oči byly jako vždy trochu přivřené, jako by jejen s námahou otvírala; její rty byly rudé jako růže, zuby bílé jako mléko, tváře hladké; hezkou hlavu měla zabořenou do hlubokého, měkkého polštáře, paže volně položené po stranách a pod lokty malé polštářky, aby se mohla opřít. Seděla jsem nečinně na kraji jejího lůžka; jiná sestra v křesle měla na klíně malý vyšívací rám; další u oken paličkovaly krajky; některé seděly na zemi na polštářích, které stáhly se židlí, a šily, vyšívaly, ažurovaly nebo předly na malém kolovrátku. Některé byly plavovlasé, jiné snědé; každá byla jiná a všechny hezké. Jejich povahy se lišily tak jako jejich tváře, některé byly klidné, jiné živé, mnohé vážné, melancholické nebo smutné. Nebylo těžké poznat, které jsou přítel-

kyně, které si jsou lhostejné a které nepřátelské. Přítelkyně seděly vedle sebe nebo proti sobě a při práci si povídaly, radily si, pokradmu se na sebe dívaly, tiskly si prsty pod zámkou, že si podávají špendlík, jehlu nebo nůžky. Představená po nich přebíhala pohledem; jedně vytka lenivost, druhé přílišnou horlivost, jedna se jí zdála lhostejná, druhá smutná; dala si ukázat jejich práce, chválila nebo haněla; jiné upravila roušku na hlavě... „Závoj je moc vpředu... Rouška příliš zakrývá obličej a nejsou vidět tváře... Tyhle záhyby musí škrtit...“ A pro každou měla malou výtku nebo polaskání.

Spokojeně jsme se bavily, pak jsem zaslechla, že někdo tiše zaťukal. Vstala jsem, ale představená mi řekla:

„Zuzano, vratte se brzy.“

„Ano, drahá matko.“

„Přijďte jistě, musím vám říci něco důležitého.“

„Vrátím se.“

Byla to ta ubohá Terezie. Chvíli jsme stály proti sobě mlčky, pak jsem se jí ptala;

„Drahá sestro, hledala jste snad mne?“

„Ano.“

„A co mohu pro vás udělat?“

„Svěřím se vám. Naše drahá matka se na mne zlobí; myslela jsem si, že mi odpustila, a měla jsem pro to důvod; ale jste všechny u ní, jen já ne, a nesmím ani vycházet.“

„A byla byste ráda mezi námi?“

„Ano.“

„A chcete, abych vám vyprosila dovolení?“

„Ano.“

„Počkejte, má drahá, zkusím to.“

„Skutečně byste se za mne přimluvila?“

„Ovšem, proč bych vám to slibovala, kdybych to nechtěla udělat?“

„Ach, odpouštím jí,“ řekla a něžně na mne pohlédla, „odpouštím jí, že si vás tak zamilovala, jste ztělesněná krása, máte nejvznešenější duši a nejkrásnější tělo.“

Byla jsem ráda, že jí mohu prokázat tu malou službu a vrátila jsem se dovnitř. Na mé místo u lůžka představené si zatím sedla jiná jeptiška, skláněla se k ní, loktem se jí opírala o nohy a ukazovala jí svou ruční práci; představená měla oči skoro zavřené, odpovídala jen jednoslabičně a ani na ni nepohlédla. Stála jsem vedle postele a ještě mě neviděla. Ale brzy se vzpamatovala ze své chvílkové roztěkanosti. Jeptiška mi zas uvolnila mé místo; lehounce jsem se naklonila k představené zabořené do narovnaných polštářů, nemluvila jsem, ale dívala jsem se na ni prosebným pohledem.

„Tak co je?“ ptala se. „Řekněte, co chcete? Vám nemohu nic odmítnout.“

„Sestra Terezie...“

„Rozumím. Jsem s ní velmi nespokojená; ale Zuzana se za ni přimlouvá, a proto jí odpustím; řekněte jí, že může jít dál.“

Běžela jsem. Ubohá sestřička čekala za dveřmi; vybídla jsem ji, aby vstoupila. Vešla se sklopenýma očima, celá se chvěla; dlouhý kus mušelínu připevněný na předtisku vyklouzl jí z rukou hned při prvních krocích. Zvedla jsem jej, sestru jsem vzala pod paží a vedla ji k představené. Padla před ní na kolena, líbala jí ruku, vzdychala a plakala; pak vzala mou ruku, spojila ji s rukou představené a obě je políbila. Představená jí pokynula, aby si někam sedla; poslechla. Podávala se svačina. Představená vstala; nesedla si s námi, ale procházela se

kolem stolu. Jednu pohladila po hlavě, něžně jí zvrátila hlavu a políbila ji na čelo, jiné odhrnula roušku, položila jí ruku na šíji a zůstala opřená o její křeslo; třetí se něžně dotkla nebo jí přitiskla ruku na rty; lahůdky, které nám přinesly, jen ochutnala a rozdávala je kolem. Chvíli tak přecházela, pak stanula proti mně a zadívala se na mne něžným a láskyplným pohledem; ostatní jeptišky, hlavně sestra Terezie, měly oči sklopené, jako by se bály, aby ji nerušily nebo jí nepřekážely. Po sváčině jsem usedla ke clavicembalu; doprovázala jsem dvě sestry, které sice neměly školený hlas, ale zpívaly správně a dobře. Potom jsem zpívala já a sama se doprovázela. Představená seděla za clavicembalem, dojatě na mne hleděla a s rozkoší mi naslouchala; ostatní bud stály kolem, nebo se zas daly do práce. Příjemné odpoledne končilo; rozcházely jsme se.

Chtěla jsem odejít s ostatními, ale představená mě zadržela:

„Kolik je hodin?“ ptala se.

„Bude šest.“

„Za chvíliku přijde několik mých důvěrníků. Přemýšlela jsem o vašem odchodu z Longchamp a radila se s nimi; mají na tu věc stejný názor jako já a chceme vám něco navrhnut. Určitě se nám to podaří; klášter tím získá trochu peněz a vy si zpříjemníte život.“

V šest hodin přišly důvěrnice; v klášterech panuje důvěra jen ke starí a k sešlosti věkem. Povstala jsem a ony usedly. Představená se ptala:

„Sestro Zuzano, je pravda, že za věno, které jste nám přinesla, vděčíte dobročinnosti pana Manouriho?“

„Ano, drahá matko.“

„Nemýlím-li se, pak tedy zůtalo vaše první věno sestrám v Longchamp?“

„Ano, drahá matko.“

„Nic vám nevrátily?“

„Ne, velebná matko.“

„Nic vám nevyplácejí?“

„Ne, velebná matko.“

„To je nespravedlivé a to jsem taky sdělila našim důvěrnicím. Soudíme, že máte právo se odvolat a žádat, bud aby bylo vaše věno převedeno na náš klášter, nebo aby vám vyplácely rentu. že pan Manouri ze soucitu složil za vás druhé věno, nijak nesouvisí s tím, co jsou vám sestry z Longchamp dlužny; nedal vám tu částku proto, aby se sestry v Longchamp obohatily.“

„To jistě ne; ale myslím, že by bylo nejlepší mu napsat.“

„Ano; ale odpoví-li nám tak, jak doufáme, pak vám chceme navrhnut toto: povedeme vaším jménem, avšak na naše útraty proces proti klášteru v Longchamp; soudní výlohy nebudou velké, protože pan Manouri pravděpodobně neodmítne ujmout se tohoto případu. Vyhrajeme-li, rozdělí se klášter s vámi na půl buď o kapitál, nebo o rentu. Co o tom soudíte, drahá sestro? Neodpovídáte, jste zamyslená.“

„Sestry v Longchamp mi hodně ublížily a nerada bych, aby si myslely, že se chci teď mstít.“

„Nejde o pomstu, ale o to, aby vám vrátily, co jsou vám dlužny.“

„Nerada bych znova vzbudila pozornost veřejnosti!“

„Projde to bez potíží, o vás se skoro nebude mluvit. Uvažte, že náš klášter je chudý a Longchamp bohatý. Nám prokážete dobrodružství, aspoň pokud budete na živu; nepřejeme si to ovšem jen proto, abyste dlouho žila, ale že vás máme všechny rády...“

„Kdo by ji neměl rád? Je to ztělesněná dokonalost,“ připojil se sbor důvěrnic.

„Mohu brzy zemřít a nová představená by vám nemusela být tak nakloněna: ach, to určitě ne. Můžete se rozstonat nebo můžete zatoužit po něčem hezkém a pak jsou peníze přijemné, můžeme si něco dopřát nebo si zavázat ostatní.“

„Drahé matky,“ odvětila jsem, „jste-li tak laskavé a zabýváte se těmito plány, pak jsou jistě závažné; ale jsou tu ještě jiné okolnosti, které mi leží na srdci více. Kvůli vám však přemohu všechnu nechut. Velebná matko, o jedno vás prosím: nic nepodnikejte, dokud se v mé přítomnosti neporadíte s panem Manourim.“

„To je rozumné. Chcete mu sama napsat?“

„Jak si přejete, velebná matko.“

„Napište mu hned, abychom se k tomu nemusely znova vracet; nemám tyhle záležitosti ráda, nesmírně mě nudí.“

Daly mi pero, inkoust a papír a já na místě napsala panu Manourimu, aby byl tak laskav a přijel do Arpajonu, jak jen bude mít chvíli čas, neboť znova potřebuji jeho pomoc a radu v důležité věci atd. Rada důvěrnic si dopis přečetla, schválila ho a odeslala.

Pan Manouri přijel za několik dní. Představená mu vyložila svůj záměr, on s ní bez váhání souhlasil; mou útlocitnost pokládali oba za směšnou; usnesli se, že hned nazítří zažalují klášter v Longchamp. Stalo se tak a mé jméno bylo vláčeno v soudních spisech, v obhajobách i na přelíčení a spojováno se lživými podrobnostmi, s nechutnými výmysly a hanebnostmi, se vším, co

mohlo vzbudit nechuť soudců a odpor veřejnosti. Ach, pane markýzi, copak smějí lidé zákona tak bezohledně napadat čest jiných? Pro ně spravedlnost neplatí? Kdybych byla tušila, kolik nepříjemností mi způsobí ta záležitost, věřte mi, nikdy bych k ní nesvolila. Moji odpůrči zaslali pomlouvačné spisy o mně i několika jeptiškám z našeho kláštera a ty se mne chodily vyptávat na podrobnosti hrozných skutků, na nichž nebyl ani stín pravdy. Čím jsem vypadala udiveněji, tím víc mě pokládaly za vinnou. Poněvadž jsem nic nevysvětlovala, k ničemu se nepřiznávala a všechno popírala, myslely si, že je všechno pravda; usmívaly se strojeně a mluvily urážlivě, nad mou nevinností jen krčily rameny. Plakala jsem, byla jsem zoufalá.

Ale ani neštěstí nechodzi nikdy samo. Blížila se doba zpovědi. Hned z počátku když se se mou představená začala laskat, vyznala jsem se z toho a zpovědník mi výslově přikázal, že se to nesmí opakovat. Ale jak odeprít něco té, na níž ve všem závisíme, a zvlášť nevidíme-li v tom samy nic zlého?

Ten zpovědník bude hrát významnou úlohu v mé dalším osudu, a proto myslím, že je třeba, abych se vám o něm podrobnější zmínila.

Je to františkán a jmenuje se páter Lemoine; bude mu asi pětačtyřicet let. Má podivuhodně krásnou tvář: něžnou, jasnou, otevřenou, usměvavou a vlídnou, když na to nemyslí; ale když si uvědomí svůj výraz, zachmuří čelo, svraští obočí, sklopí oči a začne se tvářit přísně. Neznám dva lidi tak rozdílné, jako páter Lemoine u oltáře a páter Lemoine v hovorně, ať je tam sám nebo ve společnosti. Ostatně všichni lidé žijící v klášteře jsou

takoví; i já jsem se několikrát přistihla, že jsem se cestou k hovorně náhle zastavila, upravila si závoj a pásku kolem čela, dala očím i rtům jiný výraz, jinak jsem držela ruce a jinak jsem i šla; nasadila jsem si masku zdrželivého a skromného chování, která vydržela více méně dlouho, podle toho s kým jsem mluvila. Páter Lemoine je vysoký, urostlý, veselý a velmi příjemný, když na to nemyslí; je skvělý řečník, ve svém rádu platí za významného theologa a ve společnosti za velkého kazatele; mluví skvěle. Má velké vědomosti i v oborech cizích řeholnímu stavu: rozumí hudbě a má krásný hlas, studoval dějiny a jazyky a je promovaný na Sorbonně. Ačkoliv není starý, dosáhl nejvyšších hodností. Je bezelstný a nemá ctižádost; jeho spolubratři jej mají rádi. Žádal o místo představeného kláštera v Étampes, protože je tam klid a mohl by se tam nerušeně věnovat svým studiím. Pro ženský klášter je velmi důležité, jakého má zpovědníka: jeptišky musí být vedeny vynikajícím a moudrým mužem. Klášter udělal všechno, aby mu byl páter Lemoine přidělen aspoň jako mimořádný představený.

V předvečer velkých svátků posílaly pro něj jeptišky vůz. A když ho čekaly, celý klášter byl vzhůru nohama; těšily se na něj, zavíraly se v celách, zevrubně zpytovaly svědomí a každá se chystala zabrat pátera Lemoina co nejdéle pro sebe.

Nastal večer před svatodušními svátky. Čekaly ho. Byla jsem tak neklidná, že to znepokojovalo i představenou. Neskrývala jsem jí, čeho se bojím, a to ji, myslím, vyděsilo ještě víc než mne, ale snažila se to zatajit. O páteru Lemoinovi prohlásila, že je směšný, smála se mým obavám a ptala se mne, může-li páter Lemoine

posoudit nevinnost mých i jejích citů spíš než naše svědomí. Mám snad nějaké výčitky? Odpověděla jsem, že ne.

„Pak vám zakazuji jako vaše představená, které jste povinna poslušnosti, mluvit s ním o podobných hloupostech. A nemáte-li co jiného na svědomí, ani ke zpovědi nechodte.“

Mezitím páter Lemoine přijel. Chystala jsem se ke zpovědi, ty nedočkavější ho už zatím obklopily. Když měla přijít řada na mne, přistoupila ke mně představená, odvedla mě stranou:

„Zuzano, uvažovala jsem o tom, co jste mi řekla; vratěte se hned do cely, nechci, abyste šla dnes ke zpovědi.“

„A proč, drahá matko?“ ptala jsem se. „Zítra je velký svátek, celý klášter půjde ke svatému přijímání: co by si ostatní pomyslely, kdybych já jediná nepřistoupila ke stolu Páně?“

„Nezáleží na tom, co si budou myslit, ale ke zpovědi nepůjdete.“

„Velebná matko,“ pokračovala jsem, „máte-li mne opravdu ráda, nechtějte to po mně; snažně vás o to prosím.“

„Ne, nejde to, způsobila byste mi mrzutosti a nerada bych se s tím člověkem přela.“

„Ne, drahá matko, budu se mít na pozoru!“

„Slibte mi tedy... Ale je to zbytečné. Přijdte zítra ráno ke mně a vyzpovídáte se mně: nedopustila jste se hříchu, který bych vám já nemohla odpustit, a dát vám rozhřešení; a půjdete s ostatními ke svatému přijímání. A už jděte do cely.“

Šla jsem, ale byla jsem smutná, zamyslená a neklidná

a nevěděla jsem, jak se rozhodnout, mám-li jít za pátem Lemoinem, třebaže to představená zakázala nebo se spokojit s jejím rozhřešením, či zříci se svátosti, ať už se o tom bude říkat cokoli. Náhle vstoupila představená, už byla u zpovědi a páter Lemoine se jí ptal, proč mě neviděl, nejsem-li nemocná. Nevím, co mu řekla, ale čekal mě ve zpovědnici.

„Jděte tedy, když to musí být, ale slibte mi, že budete mlčet.“ Když viděla, že váhám, naléhala dál: „Ty hloupá,“ domlouvala mi, „neviděla jsi nic zlého v tom, co děláme, tak proč by se o tom mělo mluvit?“

„Ale co je na tom zlého, když to řeknu?“ namítla jsem.

„Nic, ale ten člověk v tom bude třeba vidět kdoví co. Slibte mi proto...“

Ještě jsem váhala, ale přesto jsem slíbila, že nic neřeknu, nebude-li se mne tázat, a šla jsem.

Vyzpovídala jsem se a zmlkla jsem; ale zpovědník se mne ptal a já mu nic nezatajila. Kladl mi spoustu podivných otázek, kterým nerozumím ani teď, když si na ně vzpomínám. Ke mně mluvil laskavě, ale o představené se vyjadřoval slovy, při nichž jsem se chvěla: nazval ji nehodnou, prostopášnou, špatnou jeptiškou, nebezpečnou ženou, zkaženou duší; a pod trestem smrtelného hříchu mi nakázal, že s ní nesmím nikdy zůstat o samotě ani trpět její laskání.

„Ale otče,“ odvětila jsem, „je to moje představená; může ke mně kdykoli přijít nebo mě zavolat k sobě.“

„Vím, vím a trápí mě to. Drahé dítě, Bůh budiž pochválen, že vás až dosud chránil! Neodvažuj se s vámi mluvit jasněji z obavy, abych se nestal spoluviníkem vaší nehodné představené, abych jedovatým dechem, který by proti mé vůli vyšel z mých úst, nezničil něžný

květ, jenž se jen zvláštní ochranou prozřetelnosti může uchovat svěží a neposkvrněný až do vašich let. Ale přikazují vám, abyste se střežila představené, abyste rázně odmítala její lichotky, abyste k ní nikdy nevstoupila sama a nikdy ji nevpustila do své cely, hlavně ne v noci; abyste vstala z postele, kdyby k vám přesto vešla; abyste vyšla na chodbu, volala o pomoc, bude-li to třeba, abyste běžela třeba neoblečená k oltářním stupňům a kříčela na celý klášter. Zkrátka abyste udělala všechno, co vám káže láska k Bohu, strach ze hříchu, váš řeholní stav i touha po věčné spásce, jako by se před vámi objevil sám dábel a pronásledoval vás. Ano, mé dítě, dábel, bohužel v této podobě vám musím ukázat vaši představenou; ona klesla do propasti nejtěžších hříchů a pokouší se tam stáhnout i vás. A snad by se jí to bylo už podařilo, kdyby právě vaše nevinnost ji nevyděsila a nezarazila.“ Pozvedl oči k nebi a zvolal: „Pane Bože, bdi nad tímto dítětem... Opakujte po mně: *Satana, vade retro, apage, Satana.* Bude-li se vás ta neštastnice ptát, řekněte jí všechno, opakujte jí má slova; povězte jí, že by bylo lepší, kdyby se byla nenašla nebo kdyby se vrhla sama do pekla a skončila násilnou smrtí.“

„Ale, důstojný otče,“ namítl jsem, „vždyť právě byla u vás u zpovědi.“

Neodpověděl; zhluboka vzdechl, opřel se rukama o stěnu zpovědnice a položil na ně hlavu, jako by ho bolest zmáhala; chvíli se nehýbal. Ničemu jsem netozuměla, kolena se mi chvěla a cítila jsem neklid a rozčilení. Bylo mi jako poutníku, který kráčí ve tmě nad propastí, o níž neví, a jen slyší zezdola ze všech stran hlasys: „Je po tobě veta!“ Kněz pak na mne pohlédl klidně, ale dojatě, a ptal se:

„Máte pevné zdraví?“

„Ano, důstojný otče.“

„Neuškodí vám příliš, když nebudete jednu noc spát?“

„Ne, důstojnosti.“

„Tak bděte dnešní noc,“ řekl; „hned po svačině jděte do kostela, poklekněte před oltářem a zůstaňte celou noc na modlitbách. Netušíte, jaké nebezpečí vám hrozilo: děkuje Pánu za jeho milostivou ochranu. A zítra přistupte k svatému přijímání s ostatními řeholnicemi. Jako jediné pokání vám ukládám vyhýbat se představené a prchat před jejími jedovatými něžnostmi. Jděte, připojím své modlitby k vašim. Budu o vás mít teď velkou starost. Vím dobře, jaké následky bude mít pro vás moje rada, ale jsem povinen vám ji dát, jsem tím povinen vám i sobě. Bůh je naším Pánem a musíme střežit jeho přikázání.“

Pamatuji si, pane markýzi, jen velmi nepřesně, co všechno mi řekl. Jeho řeč, jak jsem vám ji já vypsala, nemá nic společného s hrozným dojmem, jímž na mne působila; to proto, že mé vyprávění je roztříštěné, nesouvislé, že v něm chybí plno věcí, které jsem si nezapamatovala, protože jsem si pod nimi nedovedla nic představit a protože jsem neviděla a dosud nevidím nic důležitého právě v tom, čeho se nejvíce hrozil. Na příklad co bylo tak divného na příhodě u clavicembala. Vždyť na některé lidi působí hudba opravdu mocně. I mně se prý při některých melodiích a modulacích tvář úplně mění; tehdy jsem byla u vytržení, skoro jsem nevěděla, co se se mnou děje, ale nejsem proto méně nevinná. Proč by se to nemohlo stát i mé představené, která rozhodně je i přes všechnu svou potřeštěnost a nevynovenost jednou z nejcitlivějších žen? Nemohla vyslechnout

nějakou dojemnější příhodu, aby se nerozplakala; když jsem jí vyprávěla o svém životě, byla až k politování. Zpovědník div že nepokládal za hřich i její soucit, a pak ta příhoda v noci, očekával její rozuzlení se smrtelnou hrůzou... Ten muž byl rozhodně příliš přísný.

Ať tomu bylo jakkoli, plnila jsem přesně, co mi přikázal; jistě musel předvídat bezprostřední následky. Rovnou ze zpovědnice jsem šla k oltáři, padla jsem na kolena a hluboko jsem sklonila hlavu; zůstala jsem tam až do večeře. Představená už měla strach, co se mnou je, a dala mě zavolat; řekly jí, že jsem na modlitbách. Několikrát se sama objevila ve dveřích kostela, ale dělala jsem, že ji nevidím. Zvonilo se k večeři; šla jsem do refektáře, rychle jsem se najedla a hned se zas vrátila do kostela; nešla jsem s ostatními na večerní procházku, a když byl čas ke spaní, zůstala jsem dál klečet. Představená věděla, kde jsem. Noc už hodně pokročila a v klášteře bylo úplně ticho, když sešla za mnou dolů. Zas se mi zjevila představa, v jaké mi jí zpovědník ukázal; chvěla jsem se, neodvážila jsem se na ni pohlédnout ze strachu, že spatřím ohyzdnou hlavu s plameny kolem.
„*Satana, vade retro, apage, Satana,*“ říkala jsem si v duchu.
„*Pane, zachraň mě, zapud' toho dábla.*“

Poklekla, chvíli se modlila a pak řekla:

„*Zuzano, co tu děláte?*“

„*Vidíte, velebná matko.*“

„*Víte, kolik je hodin?*“

„*Ano, velebná matko.*“

„*Proč jste po večerním zvonění nešla do své cely?*“

„*Protože se připravují na zítřejší slavný den.*“

„*To tu chcete zůstat celou noc?*“

„*Ano, velebná matko.*“

„A kdo vám to dovolil?“

„*Zpovědník mi to nařídil.*“

„*Zpovědník nemá co nařizovat proti klášternímu řádu; přikazuji vám, abyste šla spat.*“

„*Velebná matko, uložil mi to jako pokání.*“

„*Odčiníte to jinak.*“

„*Nemohu si vybírat.*“

„*Tak dítě, pojďme; v noci by vám tu v kostele bylo chladno; budete se modlit v cele.*“

Chtěla mě vzít za ruku, ale já rychle uskočila.

„*Utíkáte přede mnou?*“

„*Ano, velebná matko, utíkám.*“

Uklidněna posvátností onoho místa, boží přítomnosti a nevinností svého srdce, odvážila jsem se na ni pohlédnout; ale sotva jsem ji spatřila, vykřikla jsem, začala jsem běhat po kostele jako smyslů zbavená a křičela jsem: „*Odstup, Satane...!*“

Nehonila mě, zůstala stát, pomalu ke mně vztahovala ruce a řekla jímovým a něžným hlasem: „*Co je vám? Proč jste tak vyděšená? Neutíkejte. Nejsem Satan, ale vaše představená a přítelkyně.*“

Zastavila jsem se, znova jsem k ní otočila hlavu a všimla si, že mě polekala zvláštní náhoda, kterou si moje obraznost dokreslila: představená stála tak, že kostelní lampa jí osvětlovala jen obličej a špičky prstů, všechno ostatní bylo ve stínu a proto vypadala tak podivně. Trochu jsem se vzpamatovala a sedla si do lavice. Představená už chtěla usednout na vedlejší sedadlo, ale já vstala a sedla si o řadu níž. Stěhovala jsem se tak z jedné řady do druhé a ona za mnou, až v poslední jsem se zastavila a úpěnlivě ji prosila, aby mezi námi nechala aspoň jedno místo volné.

„Budiž,“ odpověděla.

Usedly jsme, jedno sedadlo nás oddělovalo a představená se hned ptala:

„Povězte mi, Zuzano, proč vás moje blízkost tak děsí.“

„Drahá matko,“ odpověděla jsem, „odpuštěte mi, já za to nemohu, zavinil to páter Lemoine. Vyličil mi nejhroznějšími barvami vaši něhu i vaše laskání, ačkoliv já v nich neviděla nic zlého. Poručil mi, abych se vám vyhýbala, abych k vám už nikdy sama nevkročila, abych utekla z cely, kdybyste přišla za mnou; říká, že jste Satan. Tolik mi toho napovídala.“

„Tak jste tedy přece mluvila?“

„Ne, drahá matko; ale musela jsem odpovídat na jeho otázky.“

„Připadám vám tedy odporná?“

„Ne, drahá matko, vždycky vás budu mít ráda, vážím si vaši náklonnosti a prosím vás o ni; ale poslechnu svého zpovědníka.“

„Tak už mě nebudete chodit navštěvovat?“

„Ne, drahá matko.“

„Už nebudete přijímat mé návštěvy?!“

„Ne, drahá matko.“

„Už se nebudete se mnou objímat?“

„Bude mi to hodně zatežko, protože mám mazlení ráda, ale musí to být: slíbila jsem to svému zpovědníkovi a odpřisáhla jsem to před oltářem. Kdybyste věděla, co on v tom vidí! Je to zbožný a osvícený člověk; proč by mi ukazoval nebezpečí tam, kde žádné není? Proč by odvracel srdce řeholnice od představené? Ale snad vidí v našem nevinném počinání sémě zkaženosti, které ve vás už vzklíčilo a které by se mohlo ujmout

i u mne. Přiznám se vám, že vzpomenu-li si na to, co jsem někdy pocítila... Proč jsem, drahá matko, byla vždy neklidná a zasněná, když jsem přišla od vás? Proč jsem nemohla ani pracovat, ani se modlit? Proč nějaký čas cítím zvláštní zemalenost? Proč se mně, která ve dne nikdy nespávala, zavíraly oči? Myslela jsem, že je to nějaká nakažlivá nemoc, která mě už taky přepadla; ale páter Lemoine na to pohlíží docela jinak.“

„A jak?“

„Pokládá to za nejtěžší hřich. O vás si myslí, že jste ztracená a mně prý ztracení hrozí.“

„Ten vás páter Lemoine má nesmyslné představy,“ odpověděla; „není to po prvé, co mě takhle napadl. Stačí, abych k některé jeptišce přilnula něžným přátelstvím a hned ji začne strašit; tu ubohou Terezii skoro připravil o rozum. Už mě to začíná zlobit, zbavím se toho člověka; beztak jsou s ním obtíže, bydlí deset mil odtud, když ho člověk potřebuje, není tu: ale o tom si promluvíme jindy. Nechcete jít nahoru?“

„Ne, drahá matko, prosím vás o dovolení, abych směla strávit noc tady. Je to moje povinnost, a kdybych ji nesplnila, neodvážila bych se zítra s ostatními přistoupit ke stolu Páně. A vy, drahá matko, půjdete ke svatému přijímání?“

„Ovšem.“

„Copak vám páter Lemoine neřekl nic?“

„Ne.“

„Ale jak je to možné?“

„Neměl k tomu příležitost. Ke zpovědi chodíme se vyznat jen z hřichů a nevidím žádný hřich v tom, že miluji tak půvabné dítě, jako je Zuzana. Dopustila-li jsem se něčeho, pak jen toho, že jsem vám věnovala

láska, kterou bych měla stejnou měrou rozdělit mezi všechny řeholnice v klášteře; ale to nezávisí na mně, nemohu nevidět přednosti tam, kde jsou, a nevážit si jich. Kéž mi to Bůh odpustí; a nechápu, jak váš páter Lemoine může vidět mé věčné zatracení v přirozené náklonnosti, které se může člověk sotva ubránit. Snažím se ze všech sil, aby všechny jeptišky byly šťastné, ale některých si vážím a mám je raději, protože jsou přijemnější a víc hodné úcty. To je celý můj hřích, Zuzano; zdá se vám hodně velký?“

„Ne, drahá matko.“

„Tak dítě, ještě se pomodlíme a půjdeme nahoru.“

Znova jsem ji úpěnlivě prosila, aby mi dovolila strávit noc v kostele; svolila s podmírkou, že se to víckrát nestane, a odešla.

Přemýšlela jsem o jejích slovech, prosila jsem Boha, aby mě osvítil; všechno jsem uvážila a nakonec jsem usoudila, že i když jde o osoby téhož pohlaví, může být cosi neslušného v tom, jak si projevují své přátelství. Přísný páter Lemoine asi věci přehnal, ale jeho rada vyhýbat se přílišné důvěrnosti představené je dobrá a slíbila jsem si, že se jí budu řídit.

Klečela jsem v kostele ještě ráno, když jeptišky přišly do kostela; všechny jsme přistoupily ke stolu Páně s představenou v čele. To mě úplně přesvědčilo o její nevině, ale neodvrátilo mě to od mého předsevzetí, zvlášť protože moje náklonnost k ní nebyla ani zdaleka tak silná. Srovnávala jsem ji v duchu se svou první představenou: jaký to byl rozdíl! Nevyrovnanala se jí ani ve zbožnosti, ani v moudrosti, ani v důstojnosti, ani v horoucnosti, ani v duchaplnosti či vyrovnanosti.

Během několika málo dnů se přihodily dvě významné

události: vyhrála jsem proces a řeholnice z Longchamp musely platit klášteru Saint-Eutrope, kde jsem byla, rentu úměrnou mému věnu; a druhou závažnou věcí bylo, že jsme dostaly nového zpovědníka. Sama představená mi to oznámila.

Ale přesto jsem k ní chodila už jen v doprovodu a ona sama ke mně taky nepřišla. Vyhledávala mě neustále, ale já se jí vyhýbala; věděla to a vyčítala mi to. Nevím, co se dělo v její duši, ale muselo to být něco zvláštního. V noci chodila po chodbách sem tam, hlavně kolem mé cely; slyšela jsem ji chodit kolem, zastavovat se u mých dveří, naříkat a vzdychat; chvěla jsem se a bořila hlavu do podušky. Sledovala mě na každém kroku: když jsem šla se schodů, stála už dole, a když jsem se vracela, čekala mě nahoře. Jednou mě zastavila, začala si mě bez slova prohlížet, slzy se jí říznuly z očí, pak se najednou sesmekla k zemi, sevřela mi oběma rukama kolena a řekla: „Ukrutnice, vezmi si můj život, ale nevyhýbej se mi; nemohu bez tebe žít...“ Zzelelo se mi jí, oči měla vyhaslé, byla vyhublá a bledá. Byla to moje představená a ležela u mých nohou a hlavu tiskla k mým kolenům! Podala jsem jí ruku; horoucně ji uchopila, políbila ji a zas se na mne zadívala; pomohla jsem jí vstát. Vrávorala, stěží se držela na nohou; zavedla jsem ji k její cele. Když jsem otevřela dveře, vzala mě za ruku a bez slova, se sklopenýma očima mě tálala dovnitř.

„Ne, drahá matko,“ řekla jsem, „ne, splním, co jsem si slíbila, a je to lepší pro vás i pro mne; čím víc milujete mě, tím méně milujete Boha, jemuž jste povinna vši svou láskou.“

„A to mi říkáte vy?“

Zatím jsem se snažila vyprostit svou ruku.

„Nechcete tedy jít dál?“

„Ne, drahá matko, ne.“

„Nechcete, Zuzano? Netušíte, co tím můžete způsobit: bude to moje smrt...“

Poslední slova ve mně vzbudila pocit přesně opačný, než měla; vytrhla jsem jí ruku a běžela jsem pryč. Otočila se, chvílkou se za mnou dívala, pak vešla do své cely, dveře nechala otevřené a začala hlasitě naříkat. Slyšela jsem ten nářek, rval mi srdce. Váhala jsem, mám-li odejít nebo se vrátit; ale hnala mě odtamtud jakási nechuť, i když jsem měla s představenou soucit a litovala ji. Zavřela jsem se v cele, ale to mě neuklidnilo; nevěděla jsem, čím se zaměstnat; chvíli jsem roztržitě a nepokojně přecházela sem a tam, vyšla jsem ven a zase se vrátila; konečně jsem zaklepala na dveře své sousedky Terezie. Bavila se se svou přítelkyní, jinou mladou jeptiškou. „Drahá sestro,“ řekla jsem, „promiňte, že vás ruším, ale věnujte mi chvíliku, musím vám něco říci...“ Šla se mnou do mé cely. „Nevím, co je naší matce představené,“ řekla jsem, „ale hrozně naříká; snad by ji potěšilo, kdybyste k ní šla...“ Ani mi neodpověděla, o přítelkyni se už nestarala, zavřela dveře a běžela k představené.

Ale představené se dařilo den ode dne hůř; byla teď zasmušilá a vážná. Veselí, které zavládlo v klášteře po mém příchodu, rázem ustalo; řeholní řád se teď zachovával co nejpřísněji; bohoslužby se konaly s náležitou důstojností; do hovorny nesměl takřka nikdo z cizích lidí; jeptiškám bylo zakázáno se navštěvovat; náboženská cvičení se plnila s úzkostlivou svědomitostí; žádné schůzky u představené, žádné svačiny; sebemenší prohřešky se přísně trestaly; jeptišky mě ještě někdy prosi-

ly, abych se za ně přimluvila, ale já rozhodně odmítla. Příčina té změny nezůstala nikomu utajena; starší sestry se proto nezlobily, mladé byly nešťastné a nenáviděly mě; já však měla klidné svědomí a nic jsem si nedělala z jejich rozmrzelosti a z jejich výcitek.

Litovala jsem představenou, ale nemohla jsem jí pomoc. Její zasmušilost se brzy změnila v chorobnou nábožnost, která se vystupňovala až k pomatenosti. Dostala bych se příliš daleko, kdybych chtěla podrobňati popisovat, jak se střídaly její stavvy; chci vám jen říci, že z počátku mě bud vyhledávala, nebo se mi zas vyhýbala; brzy se mnou i s ostatními jednala s obvyklou laskavostí, brzy bez důvodu přešla k nejkrajnější přísnosti; tu nás svolala, ale hned zas nás poslala pryč; dala nám volno a vzápětí rozkaz odvolala; přikázala, aby se šlo do kostela, ale než jsme tam došly, zazněl zvonek na znamení, že máme zůstat v celách. Náš život se změnil ve věčný neklid a celý den zněly protichůdné rozkazy: zůstat v celách, jít ven; vzít si breviář, odložit jej; jít dolů, vrátit se, stáhnout si závoj, odhrnout si jej. Naše noci byly skoro stejně neklidné jako naše dny.

Několik jeptišek přišlo za mnou, chtěly mě přesvědčit, že kdybych byla k představené laskavější a vlivnější, zas by se vrátil starý pořádek, tím myslely dřívější nepořádek. Odpověděla jsem jím smutně: „Je mi vás líto, ale řekněte mi jasně, co mám udělat...“ Některé sklopily oči a beze slova se odvrátily, jiné mi dávaly rady, které se nedaly sloučit s radami mého zpovědníka, tím myslím dřívějšího zpovědníka, protože jeho nástupce jsme ještě nespříštily.

Představená už v noci nechodila ven, celé týdny ji nebylo vidět ani při náboženských cvičeních, ani v kos-

tele, ani v refektáři nebo o přestávkách; zůstávala zavřená ve své cele. Jindy zas bloudila po chodbách, sešla sama do kostela, nebo klepala na dveře cel a říkala žalostivým hlasem: „Sestro ta a ta, modlete se za mne!“ Říkalo se, že se připravuje na generální zpověď.

Když jsem jednou přišla první do kostela, spatřila jsem na háčku u mříže lístek se slovy: „Drahé sestry, modlete se za zbloudilou řeholnicí, která hledá cestu zpět k Bohu...“ Měla jsem chuť ten papír strhnout, ale přece jsem ho nechala viset. Za několik dní se tam objevil druhý: „Drahé sestry, proste Boha o slitování s řeholnicí, jež zbloudila, ale kaje se ze svých hříchů...“ Brzy zas tam byla výzva: „Drahé sestry, proste Boha, aby zachránil řeholnicí, která ztratila víru v božské milosrdenství...“

Všechny ty výzvy, na nichž bylo tak jasně vidět rozvrácenosť té trpící duše, mě hluboce zarmucovaly. Před jedním takovým lístkem jsem se zamyslela; uvažovala jsem, jaké zbloudění si ta žena asi tolík vyčítá, proč má takovou úzkost, jaký hřich asi spáchala. Slova zpovědníkova mi opět přicházela na mysl, pátrala jsem po jejich smyslu, ale nic jsem nechápala a jen jsem hleděla na ten list papíru. Několik jeptišek stálo opodál; pozorovaly mě a něco si povídaly, a nemýlím-li se, hleděly na mne, jako by mi hrozilo stejné trápení.

Ubohá představená chodila už jen se spuštěným závojem; o klášterní záležitosti se nestarala a s nikým nemluvila. Směl k ní jen nás nový zpovědník a s ním hovořívala dlouho. Byl to mladý benediktin. Nevím, jestli on jí uložil, aby se tolík trýznila: postila se třikrát

týdně, bičovala se a při bohoslužbách seděla stranou. Do kostela se chodilo kolem jejích dveří; vídaly jsme ji tam na kolenou s tváří u země a vstala teprve, když jsme všechny přešly. V noci chodila dolů v košili a bosa; potkala-li náhodou Terezii nebo mě, otočila se a přitiskla obličeji ke zdi. Jednou když jsem vyšla z celý, našla jsem ji na kolenou, s rukama rozpřaženýma a s tváří na zemi. „Jen jděte, jděte,“ řekla, „šlápněte na mne, nic jiného si nezasloužím.“

Její nemoc se vlekla měsíce; všechny jeptišky tím trpěly a nenáviděly mě jako příčinu svého trápení. Nechci znova líčit život jeptišky, která je v klášteře neoblibena, už o něm víte dost. Zas ve mně vzplanula nechuť k duchovnímu stavu. Svěřila jsem se se svým odporem i se svými těžkostmi novému zpovědníku. Jmenuje se don Morel a je to prudký, asi čtyřicetiletý muž. Vyslechl mě pozorně a s účastí. Chtěl, abych mu vyprávěla podrobně o svém životě, o svých rodičích, o svých zálibách, o své povaze, o klášterech, které jsem poznala i o všem, co se přihodilo mezi představenou a mnou. Nic jsem mu nezatajila. Nezdálo se mi, že by ho chování představené ke mně tak pohoršilo jako pátera Lemoina. Zmínil se o tom jen několika slovy; pokládal to za odbytu věc a mnohem víc jej zajímal můj odpor k duchovnímu stavu. Čím otevřeněji jsem s ním mluvila, tím víc mi důvěřoval; já se mu zpovídala a on se mi svěřoval, a co mi vyprávěl o vlastních bolestech, odpovídalo úplně mým zkušenostem. I on byl proti své vůli zavřen do kláštera a snášel ten život se stejnou nechutí a byl stejně k politování jako já.

„Ale, drahá sestro,“ řekl, „co můžeme dělat?“

Zbývá nám jediná cesta: upravit si život co nejsnesitelněji.“ A dal mi moudré rady, jimiž se sám řídil. „Ani pak se člověk nevyhne smutku,“ dodal, „avšak snáší jej s větším odhodláním. V duchovním stavu je člověk šťasten, jen vezme-li na sebe svůj kříž; čím je těžší, tím je zásluha větší, tím lehčejí se snáší utrpení; je to záměna pozemského štěstí za nebeské, které si zajišťujeme tím, že se dobrovolně zříkáme prvního. Čím víc lidé v klášterech trpí, tím větších bolestí si žádají a tuto prosbu Bůh vždycky vyplní. Jestliže však vy i já trpíme stejně jako ostatní, nečeká nás stejná odměna jako je, protože nám bohužel chybí to jediné, co dává cenu utrpení: odevzdanost do vůle boží. Jak vám mám tuto ctnost vnuknout, když ji sám nemám? A bez ní nám hrozí, že budeme v budoucím životě ztraceni, třebaže jsme byli v tomto životě neštastni. Činíme stále pokání a přitom se zatracujeme tak jistě jako jiní ve víru rozkoší; my se odkříkáme, oni užívají, a přece na nás čekají stejná muka. Život kněze nebo řeholnice, kteří necítí náklonnost ke svému stavu, je hrozný! A to je právě náš krutý osud. Nic na něm nemůžeme změnit, jsme spoutáni okovy, které budeme stále setřásat, ale bez naděje, že se jich zbavíme; a tak nezbývá, drahá sestro, než je vléci. Sbohem, zas vás někdy navštívím.“

Přišel za několik dní; setkala jsem se s ním v hovorně a mohla jsem si ho lépe prohlédnout. Vyprávěli jsme si dopodrobna o svých životech, podivuhodně se sobě podobaly, neboť on zažil doma i v klášteře skoro totéž pronásledování jako já. Neuvědomila jsem si, že líčením své nechuti k duchovnímu stavu sotva může zmírnit mou nechuť, ale přece tomu tak bylo a myslím,

že to, co jsem mu říkala já, působilo na něho stejně. Podobnost našich povah zdůraznila ještě podobnost našich osudů a čím častěji jsme se vídali, tím víc jsme k sobě lnuli. Jeho zážitky se podobaly mým, jeho názory se shodovaly s mými, jeho myšlenky byly mými myšlenkami.

Když jsme se dosyta vymluvili o sobě, mluvili jsme taky o jiných, hlavně o představené. Protože byl jejím zpovědníkem, vyjadřoval se velmi zdrželivě, ale přesto jsem vyrozuměla z jeho slov, že její nynější stav je přechodný, že se sebou marně bojuje a že zbývají jen dvě cesty: buď se nutně vrátí ke svým bývalým sklonům, nebo přijde o rozum. Měla jsem chuť vyptat se ho na víc, jistě by mi mohl objasnit různé otázky, kterým jsem nerozuměla, ale neodvažovala jsem se; zeptala jsem se jen, zná-li pátera Lemoina.

„Ano, znám ho,“ odpověděl, „je to nesmírně zasloužilý muž.“

„Byl naším zpovědníkem a najednou ho odvolali.“

„Ano.“

„Nemohl byste mi říci proč?“

„Nerad bych, aby se o tom mluvilo.“

„Na mou mlčelivost se můžete spolehnout.“

„Stěžovali si na něho u arcibiskupa.“

„A co mu mohli vytýkat?“

„Že bydlí příliš daleko; že není v klášteře, když je třeba; že má příliš přísné mravní názory; že je podezřelý z novotářství; že vnáší do kláštera rozkol a popichuje jeptišky proti představené.“

„A odkud to víte?“

„Od něho.“

„Vídáte se s ním?“

„Ano, občas; několikrát mi o vás vyprávěl.“

„A co, smím-li se ptát?“

„Říkal, že jste opravdu k politování a že nechápe, jak jste mohla vydržet tolik utrpení. Ačkoliv s vámi mluvil jen jednou nebo dvakrát, nevěří, že byste mohla uvyknout klášternímu životu a myslí si...“

Najednou se zarazil.

„Co si myslí?“ ptala jsem se.

„To je zvlášť důvěrná věc a nemám právo o ní mluvit...“ odvětil don Morel.

Nenaléhala jsem, jen jsem dodala:

„To páter Lemoine mi přikázal, abych se vyhýbala představené.“

„A udělal dobře.“

„A proč?“

„Sestro,“ odpověděl vážným hlasem, „říďte se jeho radami, ale nikdy nepátrejte po důvodech.“

„Ale zdá se mi, že bych se spíš mohla vyhnout nebezpečí, kdybych je znala.“

„Nebo taky naopak.“

„Pak máte o mně velmi špatné mínění.“

„O vaší mravnosti a o vaší nevinnosti jsem přesvědčen; ale věřte, že někdy je lépe nevědět, co člověku hrozí. Právě vaše nevinnost vás chránila před vaší představenou; kdybyste byla poučenější, nebyla by vás ušetřila.“

„Nerozumím vám.“

„Tím lépe!“

„Ale co je na tom nebezpečného, když se laská a mazlí žena se ženou?“

Don Morel mlčel.

„Nejsem taková, jako když jsem sem vstoupila?“

Don Morel mlčel.

„Nebyla bych i dál taková? Co je na tom zlého, mají-li se dvě ženy rády, říkají-li si to a dokazují? Je to tak sladké!“

„Ano,“ řekl don Morel a pohlédl na mne; dokud jsem mluvila, měl oči sklopené.

„Stává se to v klášterech často? Ubohá představená, je na tom tak zle!“

„Je na tom zle a bojím se, aby jí nebylo ještě hůř. Nehodila se pro duchovní stav a tak to dříve nebo později dopadne s tím, kdo musí přemáhat své přirozené sklony: to násilí je přivádí k nepřirozeným projevům, které jsou tím prudší, že jsou zvrácené; je to jakýsi druh šílenství.“

„Je šílená?“

„Ano a bude ještě víc.“

„A to myslíte, že je osud všech, kteří se věnují stavu, k němuž se nehodí?“

„Ne všech; mnozí dříve umřou; jiní mají poddajnější povahu a časem se přizpůsobí; někoho zas udržuje naděje.“

„A jakou naději může mít jeptiška?“

„Jakou? Předně tu, že bude soudně zrušen její slib.“

„A když už tuhle nemá?“

„Pak zbývá naděje, že jednoho dne najde vrata otevřená, že se lidé vzpamatují a nebudou zahrabávat do hrobů mladá, živá stvoření, že řehole budou zrušeny, že v klášteře vypukne požár a že zdi kolem se sesují, že někdo jeptišky zachrání. Všechny tyto myšlenky jim víří hlavou, jsou jejich nadějí. Když se jeptiška prochází v zahradě, v duchu měří výšku zdi, v cele roztržitě a mimovolně lomcuje mřížemi v okně,

a vede-li okno na ulici, dívá se dolů. Jde-li někdo kolem, srdce jeptišky se rozbuší a očekává vytouženého zachránce. Při každém zvuku, který pronikne do kláštera, začne znova doufat; spoléhá na nemoc, která ji snad přivede do blízkosti muže nebo do lázní.“

„Ano, ano!“ zvolala jsem. „Čtete mi v srdci, dělala jsem si a dosud dělám takové iluse.“

„A zamyslíme-li se nad nimi, ztratíme je, neboť to blahodárné opojení, kterým srdce obluzuje rozum, se pak rozptýlí a člověk vidí celou svou ubohost, nenávidí sám sebe i jiné, pláče, naříká, křičí a zoufal by si. Tu se některé jeptišky vrhají k nohám představené a hledají u ní útěchu, jiné padají na tvář před oltářem nebo v cele a volají nebe ku pomoci, mnohé trhají na sobě šaty a rvou si vlasy, hledají studnu dost hlubokou, okna dost vysoko nebo smyčku, a někdy ji najdou. Některé se tak dlouho trápí, až otupějí, ty, které mají slabší, útlejší tělo, zdolá ochablost a u silnějších se projeví zuživost. Nejšťastnější jsou ty, v nichž zas oživnou utěšující iluse a ukolébají je až do hrobu; jejich život kolísá mezi nadějí a zoufalstvím.“

„A nejnešťastnější,“ dodala jsem s hlubokým povzdechem, „jsou ty, které prožívají postupně všechny tyto stavy... Ach, drahý otče, kéž byste mi to nebyl říkal...!“

„A proč?“

„Neznala jsem se a ted jsem se poznala, mé iluse už dlouho nevydrží. Ve chvílích...“

Chtěla jsem mluvit dál, ale vstoupilo několik jeptišek a připojilo se k hovoru. Některé si zpovědníka prohlížely, jiné mu naslouchaly tiše a se sklopenýma očima, několik jich mluvilo najednou a všechny byly okouz-

leny jeho moudrými odpověďmi. Já ustoupila do tichého koutku a hluboce jsem se zamyslela. Během hovoru, kdy se všechny snažily uplatnit a ukázat se duchovnímu v nejpříznivějším světle, zaslechli jsme blížit se někoho pomalým krokem, chvílemi se stavovat a vzduchat. Naslouchali jsme a kdosi tiše prohodil: „To je ona, naše představená.“ Umlkly jsme a sesedly k sobě. Byla to ona; vešla, závoj spuštěný až po páš, ruce zkřížené na prsou a hlavu skloněnou. Mne spatřila nejdřív; okamžitě vyprostila ruku zpod závoje a zakryla si jí oči, trochu se odvrátila a druhou rukou nám pokynula, abychom odešly. Zůstala sama s don Morelem.

Ted si o mně, pane markýzi, uděláte špatné mínění. Ale jestliže jsem se nestyděla to udělat, proč bych se měla červenat, když se k tomu přiznám? A pak nemohu vynechat ve svém vyprávění událost, která neprošla bez následků. Mám podivný způsob myšlení: když mluvím o věcech, které mohou podnítit vaši úctu nebo váš soucit, píši někdy dobře, jindy špatně, ale neobyčejně rychle a lehce; je mi veselo, slova se mi snadno vybavují, slzy mi tiše kanou z očí, zdá se mi, že jste tady, že se na vás dívám a vyprávím vám. Když se vám však musím ukázat v nepříznivém světle, těžko se soustředuji, namáhavě hledám výrazy, pero skřípe, písmo je těžké a vydržím psát dál jen proto, že si v duchu namlouvám, že ta místa třeba nebudec číst. Ted právě je jedno takové:

Když všechny sestry odešly, víte, co jsem udělala? Neuhodnete? Ne, na to jste příliš čestný. Po špičkách jsem se vrátila dolů a postavila se ke dveřím hovorný,

abych slyšela, o čem se tam mluví. To je špatnost, řeknete. – Ano, je to špatnost, sama jsem o tom ani chvíli nepochybovala, proto jsem byla tak neklidná, proto jsem se tak opatrně plížila, tolikrát se zastavila, proto mě hlas svědomí nutil na každém kroku, abych se vrátila. Přesto zvědavost byla silnější a já šla. A je-li ošklivé poslouchat rozhovor dvou lidí, kteří myslí, že jsou sami, není dvojnásob ošklivé svěřovat jej dalšímu? Mám odvahu to psát zas jen proto, že snad toto místo nebudec číst.

První slovo, jež jsem zaslechla po dost dlouhém mlčení, mnou otráslo. Představená řekla: „Otče, jsem prokleta...“

Nutila jsem se do klidu a naslouchala dál; rouška zakrývající mi dosud nebezpečí, které mi hrozilo, se začala trhat, ale tu mě někdo zavolal, a já musela jít; ale běda! vyslechla jsem toho až příliš. Byla to hrozná žena, pane markýzi, hrozná...!

Zde jsou paměti sestry Zuzany přerušeny; následuje jen řada kusých poznámek, které měly být později zpracovány. Jak vidíme z těch útržkovitých zápisů, představená zřejmě zešílela.

Představená se vyzpovídala a klášter prožil zas několik klidných dní. Jeptišky měly radost a chválily mě, že jsem se umoudřila; ale takovou chválu jsem pobouřeně odmítala.

Představená už přede mnou neprchala, dokonce se na mne dívala a zdálo se, že ji moje přítomnost už nerozrušuje. Snažila jsem se nedat jí najevo, jak je mi odporná od té doby, co jsem se ji zásluhou své neblahé zvědavosti naučila lépe znát.

Po nějakém čase začala být zamklá, odpovídala jed-

noslabičně, procházela se sama, odmítala jídlo; pak se roznemohla, dostala horečku a začala blouznit.

Ležela na posteli, zdálo se jí, že mě vidí, mluvila se mnou, volala mě, abych přistoupila bliž, nazývala mě nejněznějšími jmény. Když slyšela přejít někoho kolem dveří, křičela: „To je ona! Je to její krok, poznávám jej. Zavolejte ji... Ne, ne, nechte ji.“

Zvláštní je, že se nikdy nezmýlila, nikdy si mě nespletla s jinou jeptiškou.

Tu se hlasitě směje a vzápětí se rozpláče. Sestry, které ji ošetřovaly, často plakaly s ní.

Jindy ji zas napadlo: „Nebyla jsem ještě v kostele, nemodlila jsem se k Bohu... Chci vstát, chci se obléknout; ať mě obléknou...“ Když jí v tom sestry bránily, chtěla aspoň modlitební knihu. Otevřela ji, zalistovala v ní a listovala prstem dál, i když už byla na konci. Oči měla roztěkané a nepříčetné.

Jednou v noci sešla sama dolů do kostela; několik sester ji zpovzdáli hlídalo; klesla před oltářem, naříkala, vzlykala, modlila se nahlas; pak vyšla ven, ale rychle se zas vrátila do kostela a mumlala: „Jděte pro ni! Je to neposkvrněná duše! Nevinné stvoření! Kdyby se ona modlila se mnou...“ Obrátila se k prázdným lavicím a volala, jako by mluvila k celému klášteru: „Jděte pryč, všechny jděte pryč, jen ona ať tu zůstane se mnou. Nejste hodny přiblížit se k ní, vaše bezbožné hlasy by znesvětily její horoucí modlitbu. Jděte pryč, jděte pryč...“ Pak mě žádala, abych jí vyprosila boží slitování a odpuštění. Zdálo se jí, že vidí Boha, že nebe je zbrázděno blesky, jako by se chtělo otevřít a zničit ji, že k ní sestupují rozhněvaní andělé a Bůh na ni přísně hledí. Pobíhala po chrámě, ukrývala se v nejtemnějších

koutech, prosila Boha o milost, tiskla tvář k zemi. Konečně se trochu utišila, třásala se zimou, a když ji sestry odnášely do cely, vypadala jako mrtvá.

Druhý den o té hrozné noční scéně vůbec nevěděla. „Kde jsou sestry?“ ptala se. „Nikoho tu nevidím, zůstala jsem sama v klášteře, všechny mě opustily, i Terezie; a dobře udělala. Zuzana už tu není a tak mohu ven, nepotkám ji... Ach, kdybych ji potkala, ale už tu není, že? Viděte, že tu není...? Šťastný klášter, kde je teď ona! Poví všechno své nové představené; co si ta o mně bude myslet...? Terezie umřela? Slyšela jsem celou noc zvonit umíráček... Ubohá dívka! Je na věky zatracena a mou vinou, jen mou vinou! Jednou jí stanu tváří v tvář. Co jí řeknu? Co jí odpovím...? Běda jí! Běda mně!“

„Už se sestry vrátily?“ ptala se zas jindy. „Řekněte jím, že jsem těžce nemocná... Dejte mi polštář trochu výš... Povolte mi šněrování... Něco mě tlačí... Hlava mi hoří, sundejte mi čepec... Chci se umýt... Přineste mi vodu... víc, víc... ruce jsou čisté, ale skvrna na duši zůstala... Kdybych byla mrtvá, kdybych se byla nenařodila, aspoň bych ji nespatřila.“

Jednou ráno ji našly, jak bosa, v košili, s rozcuchanými vlasy a s pěnou u úst křičí a pobíhá po cele; rukama si ucpávala uši, oči měla zavřené a tělem se tiskla ze zdi...

„Nechodte k té propasti! Slyšíte ten křik? To je peklo, vidím, jak z jeho jícnu šlehají plameny a slyším divné hlasy, volají mě... Bože slituj se nade mnou...! Honem, utíkejte, zvoňte všemi zvony, svolejte celý klášter, řekněte jím, ať se za mne modlí, já se chci taky modlit... Ale vždyť teprve svítá, sestry ještě

spí... A já nezamhouřila oka; tak ráda bych spala a nemohu.“

„Matko představená, něco vás trápí, svěřte se mi, třeba se vám uléhčí,“ snažila se ji uklidnit jedna jeptiška.

„Sestro Agato, pojďte blíž... ještě blíž... ještě... Ať nás nikdo neslyší. Všechno vám povím, ale nikomu to neříkejte... Viděla jste ji?“

„Koho, velebná matko?“

„Ze se jí nikdo nemůže rovnat? Jak chodí! Jak je cudná, jak ušlechtilá, jak skromná...! Jděte k ní a řekněte jí... Ne, ne, nic jí neříkejte a nikam nechodte... Stejně byste k ní nemohla, andělé nebeští ji střeží, bdí nad ní. Kdybyste je spatřila, vyděsila byste se jako já. Zůstaňte tady... Ale kdybyste k ní šla, co byste jí řekla? Vymyslete si něco, co by ji nepobouřilo...“

„Ale, velebná matko, nechcete se poradit se svým zpovědníkem?“

„Ano, ovšem... Ne, ne, vím, co by mi řekl: už jsem to tolíkrát slyšela... Co bych mu měla ještě povídат...? Kéž bych ztratila paměť...! Kéž bych se mohla rozplynout v nicotě nebo se znova narodit...! Nevolejte zpovědníka. Radši mi čtěte o Kristově utrpení. Čtěte... Už se mi dýchá líp... Jen krůpěj jeho krve mě může očistit... Vidíte tu krvácející ránu v boku... Tam musím přidržet hlavu... Jeho krev padá na mne, ale nelpí na mně... Jsem ztracena...! Dejte pryč ten kříž... Ne, podejte mi ho...“

Podaly jí kříž, tiskla ho v náručí, vášnivě ho líbala a říkala:

„To jsou její oči, její ústa... Kdy jí zas uvidím? Sestro Agato, vyříďte jí, že ji miluji a že jsem nemocná, že umírám.“

Pouštěli jí žilou, dávali jí koupele, ale její nemoc jako by se léčením horšila. Netroufám si líčit vám, jak pohoršlivě si počinala a jaká necudná slova pronášela v pomatení. Neustále si sahala rukou na čelo, jako by chtěla odehnat nějaké dotérne myšlenky a představy. Bořila hlavu do podušek a obličeji si zakrývala přikrývkami. „To je pokušitel!“ plakala, „je to on! Jak divně vypadá! Vezměte svěcenou vodu a pokropťte mě... Dost, dost, už je pryč.“

Nakonec nezbývalo než ji zavřít; ale vězení nebylo dost dobře hlídané a jednou se jí podařilo uniknout. Roztrhala na sobě šaty, pobíhala nahá po chodbách, jen dva přetržené kousky provazu jí visely na zápěstí a kříčela: „Jsem vaše představená, všechny jste mi přísahaly poslušnost, a zatím jste mě uvězniły, bídnicel! To je odměna za mou dobroru! Ubližujete mi, protože jsem příliš dobrá; ale už nebudu... Hoří...! Pomoc! Vrah...! Zloděj...! Pomoc...! Pomoc, sestro Terezie... Pomoc, sestro Zuzano...“

Konečně ji chytily a odvedly ji zpátky do vězení. „Máte pravdu, ach máte pravdu,“ naříkala. „Sama vím, že jsem se zbáznila.“

Někdy si myslala, že je odsouzena k mučení, že kolem stojí ženy s provazem na krku nebo rukama svázanýma za zády, ženy s pochodní v ruce a že činí veřejné pokání. Kála se taky a zdálo se jí, že ji vedou na smrt, a říkala: „Já si svůj osud zasloužila, kék by toto utrpení bylo poslední, ale trpět celou věčnost, na věky v plamenech...!“

Říkám vám jen pravdu, pane markýzi, a ještě ne celou, protože bych se musela rdít, že jí poskvrňuji tyto listy.

Ještě několik měsíců žila v tom žalostném stavu, až konečně zemřela. Měla hroznou smrt, pane markýzi! Viděla jsem ten strašný obraz zoufalství a beznaděje v poslední hodině! Myslela, že je obklopena pekelnými duchy, kteří čekají na její duši! „Už jsou tady! Už jsou tady,“ naříkala. Šermovala křížem v rukou, jako by se jím chtěla bránit a vzývala Boha.

Brzy po ni zemřela sestra Terezie a dostaly jsme novou představenou, starou, nepříjemnou a pověrčivou ženu.

Namluvily jí, že jsem učarovala její předchůdkyni a ona tomu uvěřila. Moje utrpení začínalo nanovo. Nás nový zpovědník, kterého představení taky pronasledují, mě přemluvil, abych utekla z kláštera.

Můj útek byl připraven. Šla jsem do zahrady v noci mezi jedenáctou a dvanáctou hodinou. Zvenčí mi hodili provaz, uvázala jsem si jej kolem pasu, ale provaz se přetrhl a já spadla. Odřela jsem si nohy a pohmoždila záda. Druhý pokus taky nijak nedopadl, až třetí se podařil, dostala jsem se nahoru na zed' a seskočila. Ale byla jsem nemile překvapena! Místo poštovního vozu, který mě měl čekat, stála tam nějaká stará nájemná drožka. Jela jsem do Paříže s mladým benediktinem. Brzy jsem poznala z jeho drzého tónu a z jeho důvěřnosti, že nebyly dodrženy podmínky, které jsem si vymínila, a už jsem začala litovat, že nejsem v cele. Pochopila jsem, v jakém jsem hrozném postavení.

Zde bude vyličena scéna ve fiakru. Hrozná scéna! Hrozný člověk! Kříčela jsem, kočí mi přišel na pomoc. Rvačka mezi fiakristou a mnichem.

Přijíždím do Paříže. Vůz zastavil v zapadlé uličce

před úzkými vraty, která vedou do temného a špinavého průjezdu. Majitelka domu mi přišla naproti a uvedla mě do malého pokojíku v nejvyšším patře; byl tam sotva nejnutnější nábytek. Přišla mě navštívit žena, která bydlela v prvním poschodí. „Slečno, jste mladá, jistě se tu nudíte. Přijďte dolů ke mně, najdete tam dobrou společnost, pány i dámy. Všichni jsou mladí, i když ne tak půvabní jako vy. U mne je zábava všeho druhu, hraje se, zpívá, tančí. Jen hodně poplete tém pánum hlavy, naše dámy se nebudou zlobit ani žárlit. Pojďte, slečno...“ Byla to starší žena, vypadala doterně a mluvila úlisně.

Strávila jsem tam čtrnáct dní na pospas naléhání svého drzého únosce, uprostřed bouřlivých scén podezřelého domu a čekala jsem jen na příležitost k útěku.

Jednou se konečně naskytla; bylo už pozdě v noci a věřte mi, kdyby klášter nebyl tak daleko, byla bych se tam vrátila. Utíkala jsem a nevěděla kam. Muži mě oslovovali. Strašně jsem se bála; pak jsem únavou omdlela před dveřmi nějakého voskáře; procitla jsem na tvrdém lůžku; kolem stálo několik lidí. Ujali se mne, ptali se, kdo jsem. Nevím, co jsem odpověděla. Když jsem se vzpamatovala, uložili služce, aby mě doprovodila domů. Zavěsila jsem se do ní a vyšly jsme. Už jsme ušly hodný kus cesty, když se mne děvče zeptalo:

„Slečno, víte přece, kam jdeme?“

„Nevím, snad do nemocnice.“

„Do nemocnice! Copak nemáte domov?“

„Ne, nemám!“

„Co jste provedla, že vás vyhnali takhle v noci?“

Ale jsme u útulku sv. Kateřiny, třeba nám ještě otevřou. Ale nic se nebojte, na ulici vás nenechám, budete spát se mnou.“

Vrátila jsem se k voskáři. Služka se vyděsila, když spatřila mé nohy odřené pádem z klášterní zdi. Přespala jsem u ní. K večeru příštího dne jsem se vrátila ke sv. Kateřině; zůstala jsem tam tři dny; pak mi řekli, že budu musím jít do všeobecné nemocnice, nebo vzít první zaměstnání, které se naskytne.

Jak jsem se později dovděla, i u sv. Kateřiny mi hrozilo velké nebezpečí: tam si prý kuplířky a zhýralci vybírají své oběti. Ačkoliv jsem byla v bídě, ty hrubé svody se mi nezdály o nic lákavější. Prodala jsem své šaty a opatřila si jiné, které lépe odpovídaly mé chudobě.

Vstoupila jsem do služby k majitelce prádelny a jsem u ní dosud. Přijímám prádlo a žehlím je; je to těžká práce; mám špatné jídlo, špatný byt, špatnou postel, zato se mnou zacházejí lidsky. Paní je trochu prudká, ale jinak hodná; její muž je drožkář. Byla bych celkem spokojena se svým osudem, kdybych mohla dál v klidu tak žít.

Dověděla jsem se, že policie dopadla mého únosce a předala ho do rukou představených. Chudák, je politováníhodnější než já; jeho zločin vzbudil rozruch a v klášterech se nic netrestá tak krutě a nelítostně jako hřich, o kterém se dověděla veřejnost: kobka bude jeho obydlím až do konce života! A mne čeká týž osud, dostanou-li mě; ten mnich však tam bude žít déle.

Při pádu jsem se hodně uhodila do zad a mám čím dál tím větší bolesti. Má m oteklé nohy, nemohu chodit a při práci sedím. Ale až se uzdravím, bude to ještě

horší: nač se potom vymluvím, abych nemusela ven? A mezi lidmi mi hrozí takové nebezpečí! Štěstí že hned tak nebudu moci chodit. Moji příbuzní jistě nepochybují, že jsem v Paříži, a dělají všechno, aby mě našli. Chtěla jsem poprosit pana Manouriho, aby mě navštívil na mé půdičce a poradil mi; ale není už na živu.

Žiji v ustavičném strachu; sotva se ozve nějaký šramot v domě, na schodech nebo na ulici, přepadne mě úzkost, třesu se jako osika, kolena se pode mnou podlamují a práce mi padá z rukou. Celé noci nezamhouřím oka, a když přece někdy usnu, pak mluvím ze sna, volám a křičím. Je to div, že nejsem podezřelá lidem kolem.

O mém útěku se zřejmě všude mluví, to jsem ostatně čekala. Jedna z dívek v prádelně mi o tom včera vyprávěla a dodala k tomu tak nechutné podrobnosti a uprchlou jeptišku tak pohaněla, že mi bylo k zoufání. Na štěstí věšela právě prádlo otočena zády k lampě a nemohla vidět mé rozčilení. Ale paní si všimla, že pláču, a ptala se: „Marie, co je vám?“ – „Nic,“ odpověděla jsem. „Copak jste tak hloupá,“ dodala ještě, „že je vám líto nějaké prostopášné jeptišky, která ani nevěří v Boha a zblázní se do sprostého mnicha a uteče s ním z kláštera? To byste musela litovat každého. Nic nedělala, jedla a pila, modlila se a spala, měla se dobře, tak proč tam nezůstala? Kdyby tak musela třikrát čtyřikrát k řece s prádlem v tomhle počasí, pak by se jí určitě v klášteře líbilo...“ Namítla jsem, že každý zná jen vlastní trápení, ale měla jsem raději mlčet, aspoň by pradlena nedodala: „Dejte pokoj, je to daremnice a Bůh ji potrestá...“ Po jejích slovech jsem

se sklonila nad stůl; a tak jsem zůstala sedět, až mi paní řekla: „Ale Marie, nač myslíte? Spíte a práce stojí!“

Nikdy jsem neměla v sobě nic z klášterní mentality, to je vidět už z toho, co jsem podnikla; ale navykla jsem si v klášteře některým způsobům, které mechanicky opakuji. Na příklad když zazní zvon, pokřížuji se nebo pokleknu. Klepe někdo na dveře? Řeknu *Ave*. Ptají se mne na něco? Odpovídám vždycky ano nebo ne a dere se mi na rty drahá matko, drahá sestro. Vstoupí-li někdo cizí, zkřížím ruce na prsou a místo pozdravu se hluboko ukloním. Děvčata kolem se smějí a myslí si, že pro zábavu napodobují jeptišku; ale jak dlouho tomu budou ještě věřit? Prozradím se svými nerozvážnostmi a bude se mnou konec.

Pane markýzi, neotálejte, zachraňte mě. Řeknete asi: Povězte mi, co mám pro vás udělat? Nechci toho mnoho. Prála bych si místo komorné, hospodyně nebo obyčejné služebné někde daleko na venkově, kde bych mohla žít v klidu u slušných lidí, k nimž nechodí mnoho návštěv. Na platu nesejde, jen když budu v bezpečí a dostanu najíst. Ujišťuji vás, že budou se mnou spokojeni. V rodném domě jsem se naučila pracovat a v klášteře poslouchat; jsem mladá a mírná; až se mi zahojí nohy, stačím na všechnu práci. Umím prát, šít, příští vysívat. Než jsem přišla do kláštera, sama jsem si spravovala krajky a brzy bych se do toho zas vpravila. Dovedu se postavit ke každé práci a dělala bych všechno. Mám pěkný hlas, hudební nadání a umím natolik hrát na clavicembalo, abych mohla bavit paní domu, kdyby si to přála, a mohla bych i cvičit její děti. Ale bojím se, že tyto známky většího vzdělání by mě mohly prozradit. Kdybych musela umět česat, vzala bych si učitele, mám

vkus, a jistě bych to brzy dovedla. Pane, prosím vás o přijatelné zaměstnání nebo prostě o jakémoli zaměstnání; víc nepotřebuji a víc ani nežádám. Můžete řučit za mé chování; ačkoliv zdání mluví proti mně, jsem slušná; jsem i zbožná. Ach, pane, všemu mému utrpení by byl konec, ani lidí bych se už nemusela bát, kdyby mě byl sám Pán Bůh nezadržel; kolikrát jsem stála u té hluboké studny na konci klášterní zahrady! A nevrhla jsem se tam jen proto, že na to celý klášter čekal. Nevím, jaký osud mě čeká, ale kdybych se měla jednou vrátit do nějakého kláštera, neručím za nic; studny jsou všude. Pane, slitujte se nade mnou a nedopustěte, abyste si musel jednou něco vyčítat.

P. S. Jsem na smrt unavená, všechno mě děsí a spánek se mi vyhýbá. Přečetla jsem si s jasnější hlavou tyto zápisky, které jsem ve spěchu psala, a vidím, že jsem se vyličila tak nešfastná, jaká skutečně jsem, ale – třebaže jsem to neměla ani trochu v úmyslu – i mnohem půvabnější, než jsem. Je to snad proto, že muži jsou přístupnější obrazu našeho kouzla než našeho strádání? Zdá se nám snad snazší upoutat je než je dojmout? Znám muže příliš málo a sebe jsem tak nezkoumala, abych to mohla vědět. Ale kdyby markýz, muž prý zvlášť útulitný, měl dojem, že se neobracím k jeho dobrotivosti, ale že ho chci pokoušet, co by si o mně pomyslel? Ta představa mi nedá spát. Opravdu by mi křivdil, kdyby mi přičítal pud vlastní celému mému pohlaví. Jsem žena, snad bych se ráda líbila, nevím. Ale jen otevřeně a nezáladně.

DOVĚTEK

Z Grimmovy literární korespondence v roce 1770

Jeptiška pana de La Harpe probudila mé svědomí dřímající už deset let a připomněla mi hrozné spiknutí, jehož jsem byl duší spolu s D. Diderotem a dvěma třemi našimi důvěrnými přáteli, zločinci podobného rázu. Už je opravdu na čase vyzpovídat se z toho hříchu a žádat v této postní době, aby mi byl odpuštěn zároveň s mými jinými vinami a utopit to všechno v bezedné studni božího milosrdenství.

Rok 1760 se vyznačoval přemrštěnou elegancí pařížských zevlounů, nenadálou a velikou proslulostí Raimponeauovou a uvedením komedie *Filosofové*, která se na rozkaz shora objevila na jevišti Francouzské komedie. Z té krásné rapsodie zbylo dnes jen opovržení k jejímu autorovi jménem *Palissot*, které s ním žádný z jeho ochránců nesdílí; významné osobnosti podporující potají jeho podnik, na veřejnosti se proti němu ohrazují jako proti skutku poskvrňujícímu jejich čest. Zatím co ten skandál zaměstnával celou Paříž, jediný Diderot, jehož si ten uličnický francouzský Aristofanes vybral za svého Sokrata, se tím nezabýval. Ale co tedy dělal? Kéž by to byla věc nevinná! Důvěrné přátelství nás už léta pojilo s markýzem de Croismare, bývalým důstojníkem královského pluku a jedním z nejpríjemnějších mužů této země. Je asi ve Voltairově věku; a jako ten nesmrtelný muž, uchovává si mladistvého ducha plného půvabu, lehkosti a roztomilosti, jejichž ostří se nikdy neotupilo o mne. Lze říci, že je to jeden z těch příjemných mužů, jejichž prototyp a vzor

najdeme jen ve Francii, i když se s přívětivostí stejně jako s rozmrzelostí setkáme všude. Nemám na mysli laskavost jeho srdce, ušlechtilost jeho citů ani jeho přísnou a neoblomnou počestnost, pro něž je pan de Croismare svými přáteli stejně uctíván jako milován; jde tu jen o jeho ducha. Živá a veselá obrazotvornost, původní způsob myšlení, názory, které jsou pevné jen do jisté míry a které střídavě přijímá nebo zavrhuje, rozhodnost vždy mírněná půvabem, podivuhodná duševní čilost, která – protože není zaměstnán – ho vede v Paříži, kde je tolik možností, k nejrůznějším a nejprotichůdnějším zaneprázdněním, vytváří mu potřeby, jež si předtím nikdo nedovedl představit, a stejně nezvyklé prostředky, jak je ukojit a tím požitky, které nemají konce; to jsou některé stránky osobnosti pana de Croismare, zvaného přáteli nejrozmilejší markýz, jako abbé Galiani byl pro ně rozmilý abbé. Diderot, srovnávaje svou dobráckost s břitkostí markýze de Croismare, řekl mu jednou: *Vaše vtipkování je jako plamen hořícího lihu, je jemné, lehké, štíří se po mému rounu a nikdy je nespálí.*

Ten rozmilý markýz nás opustil počátkem roku 1759 a odjel na své normandské statky poblíž Caen. Slíbil, že se vrátí, jen co urovňá své záležitosti. Ale jeho pobyt na venkově se pomalu začal prodlužovat, přestěhoval tam své děti, zamiloval si místního faráře, vášnivě se pustil do zahradničení, a protože obraznost tak živá jako jeho se musela na něco upnout, ať na něco skutečného nebo pomyslného, začal být najednou velmi pobožný. Měl nás přesto pořád vřele rád; ale pravděpodobně bychom ho už nikdy v Paříži nespatřili, kdyby byl postupně neztratil oba syny. To neštěstí nám ho vrátilo asi před

čtyřmi lety po nepřítomnosti víc než osmileté. Jeho nábožnost se rozplynula tak jako v Paříži všechno a dnes je rozmilejší, než býval.

Když odjel, velmi se nám po něm stýskalo, a když už byl rok a čtvrt pryč, přemýšleli jsme, jak ho donutit, aby se vrátil do Paříže. Psal se rok 1760. Autor paměti, které jste četli, si vzpomněl, že krátce před Croismarovým odjezdem se ve společnosti mluvilo s velkým zájmem o mladé jeptišce z Longchamp, která soudněvymáhala zrušení svého slibu, k němuž ji donutili její rodiče. Náš markýz se s účastí staral o tu dívku zavřenou v klášteře, a třebaže ji nikdy neviděl a neznal její jméno, ani se nepřesvědčil, co je na tom všem pravdy, přimlouval se za ni u všech členů pařížského soudního dvora. Ale přestože se jí tak velkodušně ujal, sestra Zuzana Simoninová prohrála bohužel svůj proces a soud uznal její slib za platný. Diderota napadlo, že by mohl vzkřísit tuto příhodu v náš prospěch. Dělal, jako by se oné jeptišce podařilo uprchnout z kláštera, a jejím jménem napsal panu de Croismare, že ho žádá o přispění a ochranu. Doufali jsme, že markýz přijede nejbližším dostavníkem na pomoc své jeptišce, nebo jestli hned pozná, že jde o zlomyslný kousek a zhatí náš plán, budeme mít aspoň dlouho o čem vtipkovat. To znamenité šibalství se vyvinulo docela jinak, jak uvidíte z korespondence mezi panem Diderotem neboli jeptiškou a upřímným rozmilým markýzem de Croismare, který neměl ani potuchy o naší zradě; a tak nám ten proradný kousek zůstal dlouho na svědomí. Po večeři jsme se obvykle bavili sestavováním dopisů a váleli se smíchy nad slovy, která měla dojmout našeho milého markýze; a stejně jsme se smáli poctivým listům, jimiž na ně odpovídal

náš ušlechtilý a velkodušný přítel. Ale jak jsme zpozorovali, že osud nešťastné dívky začíná příliš poutat jejího útlocitného dobrodince, rozhodl Diderot, že jeptiška zemře, protože raději způsobi markýzi trochu zármutku, než aby zvětšil jeho bolest tím, že by ji nechal dál žít. Když se markýz vrátil do Paříže, vyznali jsme se mu z toho zlomyslného spiknutí; smál se, to víte, a neštěstí ubohé jeptišky ještě upevnilo přátelská pouta mezi těmi, kdo ji přežili. Diderotovi se o tom však nikdy nezmínil. A je jistě zvláštní, že zatím co tato mystifikace jitřila mysl našeho přítele v Normandii, jitřila i mysl Diderotovu. Domníval se, že by markýz nevzal do svého domu děvče, o němž by nic nevěděl, a začal psát podrobný životopis naší jeptišky.

Jednou když byl zaujat touto prací, navštívil ho náš společný přítel d'Alainville a viděl, že je celý zarmoucený a má slzy v očích. „Co je vám?“ ptal se ho d'Alainville; „proč jste tak smutný?“ – „Co mi je?“ opakoval Diderot. „Pláču nad příběhem, který si vyprávím.“ Je jisté, že kdyby byl ten příběh dokončil, udělal by z něj jeden z nejpravdivějších, nejjazjímovějších a nejdojemnějších románů. Není stránky, nad kterou by člověk nezaplakal, a přesto v něm není ani zmínky o lásce. Mohlo to být geniální dílo ukazující každým slovem sílu autorovy imaginace, dílo prospěšné celé společnosti, neboť je nejkrutější satirou, jaká byla o klášterech napsána; satirou o to nebezpečnější, že první část obsahuje jen chválu klášterů; mladá jeptiška byla zbožná jako anděl a uchovala si ve svém prostém a něžném srdci nejupřímnější úctu ke všemu, co ji naučili ctít. Ale tento román zůstal torsem a nikdy nebyl dopsán: je ztracen tak jako mnohé jiné práce toho výjimečného muže, který mohl

zanechat lidstvu dvacet nesmrtevných děl, kdyby byl šetrně hospodařil s časem a nemarnil jej s doternými lidmi, které všechny volám k poslednímu soudu, neboť jsou odpovědní před Bohem i před lidmi za zločin, který spoluzavinili.

Tato korespondence a naše lítost je tedy všechno, co zbývá z naší ubohé jeptišky. Pamatujte si, prosím, že všechny tyto dopisy i dopisy řeholnice byly vytvořeny synem Belialu a všechny dopisy jejího šlechetného ochránce jsou pravé a psal je s úplnou důvěrou. Nebylo snadné Diderota o tom přesvědčit, domníval se, že si ho markýz i jeho přátelé dobírají.

LÍSTEK

jeptišky panu markýzi de Croixmar, správci královské vojenské školy

Nešťastná žena, které pan markýz de Croixmar, když bydlel vedle královské hudební akademie, projevil svou přízeň, se dověděla, že se přestěhoval do blízkosti vojenské školy. Prosí o zprávu, může-li počítat s jeho laskavostí i teď, kdy je politování hodnější než tenkrát.

Račte poslat krátkou odpověď, záležitost velmi spěchá. Samozřejmě doručitel tohoto lístku neví o ničem.

ODPOVĚĎ

Jde o omyl; zmíněný pan de Croismare žije teď v Caen.

Lístek byl psán rukou dívky, která nám opisovala i ostatní dopisy. Veřejný poslíček jej donesl do vojenské školy a vyřídil nám ústní odpověď. Diderot pokládal

tento krok za nutný z několika důvodů. Předně bylo jasné, že si jeptiška plete ony dva bratrance a že ani neví, jak se správně píše jejich jméno; a pak se tímto způsobem zcela přirozeně doví, že její ochránce je v Caen. A mohlo by se i stát, že správce vojenské školy pošle lístek žertem bratranci a tím získá naše počestná doložka zdání naprosté hodnověrnosti. Správce, tak přijemného jako všichni členové jeho rodu, mrzela bratranceova nepřítomnost stejně jako nás; a doufali jsme, že jej získáme pro spiknutí. Když nám poslal vzkaz, jeptiška napsala do Caen.

Dopis jeptišky panu markýzi de Croismare v Caen

Vážený pane, nevím komu píši; ale jsem v takové tísní, že se na vás přesto obracím. Jestli mě neoklamali ve vojenské škole a jestli jste ten dobrotivý markýz, kterého hledám, pak děkuji Bohu; nejste-li jím, nevím, co si počnu. Ale uklidňuje mě vaše jméno; doufám, pane, že pomůžete nešťastné dívce, za kterou jste se vy nebo jiný pan de Croismare, onen z vojenské školy však ne, přimlouval, když se před dvěma lety pokoušela vysvobodit z doživotního věznění v klášteře, k němuž ji odsoudili její nelítostní rodiče. Ze zoufalství jsem byla nucena podniknout další krok, o němž jste asi slyšel: abych získala svobodu, kterou jsem očekávala od spravedlivých zákonů, nezbývala než tato cesta nebo nějaký ještě větší přečin.

Vážený pane, jestli jste byl kdy mým ochráncem, musí vás mé dnešní postavení dojmout a probudit ve vašem srdci trochu soucitu! Snad se vám bude zdát nevhodné, že se obracím na neznámého muže. Ach, pane,

kdybyste věděl, jak jsem opuštěná, kdybyste si dovedl jen trochu představit, jak nelidsky trestají v klášterech chyby, které vzbudí rozruch, omluvil byste mě! Máte citlivou duši a bál byste se, abyste si jednou nemusel vzpomenout na nevinné stvoření, které je do konce života zavřeno v kobce. Pomozte mi, pane, pomozte! Pomoc, kterou od vás očekávám, budete mi moci poskytotvat spíš na venkově než v Paříži. Prosím vás, abyste mi našel v Caen nebo jinde, buď sám či pomocí svých známých místo komorné, hospodyně nebo obyčejné služebné. Na platu mi nesejde, důležité je, abych mohla žít v ústraní u slušných lidí. Spokojím se s chlebem a vodou, jen budu-li chráněna před pronásledováním. Ujišťuji vás, že moji zaměstnavatelé budou se mnou spokojeni. V rodném domě jsem se naučila pracovat a v klášteře poslouchat. Jsem mladá, zdravá a mírné povahy. Až nabudu zase sil, stačím na všechny domácí práce. Umím prát, šít i vyšívat; než jsem vstoupila do kláštera, sama jsem si spravovala krajky a brzy bych se do toho zas vpravila. Dovedu se postavit ke každé práci a dělala bych všechno. Kdybych musela umět česat, taky bych se to naučila, protože mám vkus. Prosím vás o přijatelné zaměstnání, bude-li to možné, nebo prostě o jakékoli zaměstnání. Můžete ručit za mé chování; ačkoliv zdání mluví proti mně, jsem zbožná. V klášterní zahradě byla studna, do které jsem se často dívala, a všemu mému utrpení mohl být konec, kdyby mě byl Bůh nezadržel. Pane, kéž se nemusím vrátit to toho strašného kláštera! Splňte mou prosbu; učiníte dobrý skutek, na který budete celý život s uspokojením vzpomínat a který Bůh odmění na tomto i na onom světě. Uvažte hlavně, že žije v ustavičném strachu a že počítám minuty. Moji příbuzní

jistě nepochybují, že jsem v Paříži, a rozhodně dělají všechno, aby mě našli; nedopřejte jim k tomu času. Vzala jsem si s sebou všechny své šaty a prádlo. Živím se prací svých rukou a pomáhá mi laskavá paní, která bývala mou přítelkyní a které můžete adresovat svou odpověď. Jmenuje se paní Madinová a bydlí ve Versailles. Ta vzácná přítelkyně mi poskytne všechno, co budu potřebovat na cestu; až budu mít místo, postarám se o sebe a nebudu jí na obtíž. Vážený pane, uvidíte, že si svým chováním zasloužím vaši záštitu: ať bude vaše odpověď jakákoli, stěžovat si mohu jen na svůj osud.

Adresa paní Madinové: pavilon de Bourgogne, rue d'Anjou, Versailles.

Budte tak laskav a pošlete odpověď ve dvojitě obálce, na první napište její adresu a na druhou udělejte křížek.

Bože, jak ráda bych už měla váš list! Žije v ustavičné úzkosti.

Vaše nejpokornější a nejponíženější služebnice
Zuzana Simoninová.

Potřebovali jsme adresu pro odpovědi a vybrali jsme si jistou paní Madinovou, ženu bývalého důstojníka pěchoty, která opravdu žila ve Versailles. Neměla tušení o naší taškařině ani o dopisech, které jsme psali později jejím jménem a rukou jiného děvčete. Paní Madinová jen věděla, že jí budou chodit dopisy s razítkem z Caen a že mi je má odevzdat. Náhoda chtěla, aby se pan de Croismare po svém návratu do Paříže a asi osm let po našem hříšném kousku setkal s paní Madinovou u jedné naší známé, která věděla o spiknutí. Nastal nečekaný obrat; pan de Croismare chtěl znát podrobnosti o osudu neštastného děvčete, které ho tak zaujalo a o němž paní

Madinová nevěděla ani slovo. Tenkrát taky došlo k naší generální zpovědi a k odpuštění.

Odpověď markýze de Croismare

Slečno, váš dopis byl adresován tomu, koho hledáte. Nezklamala jste se v něm; můžete ihned přijet do Caen, vyhovuje-li vám místo společnice u mladé dívky.

Ať mi vaše paní přítelkyně oznámí, že mi posílá komornou, kterou mi vřele doporučuje, ať vychválí vaše vlastnosti, ale neuvádí nic přesného. Ať mi taky napiše, jaké jméno jste si zvolila, kterým vozem pojedete, a je-li to možné, kdy přijedete. Caenský dostavník odjízdí v pondělí časně ráno z Paříže, z ulice Saint-Denis, od Velkého jelena. Kdyby vás v Caen nikdo nečekal, obraťte se mým jménem na pana Gassiona, proti Královskému náměstí. Protože oba musíme přísně zachovávat inkognito, necht mivaše paní přítelkyně zašle zpět tento dopis, který sice není podepsán, ale na který se můžete úplně spolehnout. Ponechte si jenom pečeť, to bude poznávací znamení pro muže, na kterého se obrátíte.

Slečno, splňte přísně a rychle všechno, co vám v tomto dopise doporučuji; a protože musíte být zvlášť opatrna, nemějte při sobě ani dopisy, ani jiné doklady, které by mohly dokázat vaši totožnost: můžete si je dát pak snadno poslat. Spoléhejte a plně důvěřujte v náklonnost svého služebníka.

V..., nedaleko Caen, středa 6. února 1760.

Tento dopis byl adresován paní Madinové. Na druhé obálce byl křížek, jak bylo domluveno. Pečeť zobrazovala Amora držícího v jedné ruce pochodeň a ve druhé

dvě srdce s heslem, které se nedalo přečíst, protože pečeť se při otvírání dopisu poškodila. Bylo zcela přirozené, že mladá jeptiška, pro kterou byla láska neznámou věcí, pokládala Amora za obraz svého anděla strážce.

Odpověď řeholnice panu markýzi de Croismare

Vážený pane, obdržela jsem váš dopis. Byla jsem asi velmi nemocná, protože jsem hrozně slabá. Jestliže mě k sobě povolá Bůh, budu se modlit za vaši spásu; uzdravím-li se snad, učiním všechno, co jste mi poradil. Drahý a ctihoný pane, nikdy nezapomenu na vaši dobrotu.

Má vážená přítelkyně se má vrátit z Versailles a všechno vám poví.

Pečeť pečlivě uschovám. Je na ní vyražen anděl a tím andělem jste vy, můj anděl strážný.

Neděle, den Páně, v únoru.

Diderot nemohl přijít na schůzku spiklenců, a proto byla odpověď odeslána bez jeho souhlasu. Nebyl s ní spokojen a soudil, že odhalí naši zradu. Mýlil se a myslím, že neprávem pokládal odpověď za špatnou. Ale abychom mu byli po vúli, zapsali jsme do záznamů naší společné rady šibalství následující list, který však nebyl odeslán. Nemoc jsme si museli vymyslet, abychom mohli odkládat cestu do Caen.

VÝNATEK ZE ZÁZNAMŮ

Podle Diderota měla znít odpověď sestry Zuzany takto:

Vážený pane, děkuji vám za vaši laskavost; ale ničeho už není třeba, je se mnou konec. Zanedlouho stanu před milostivým Bohem; a tam si na vás vzpomenu. Radí se tu, mají-li mi po třetí pouštět žilou; ať dělají, co chtějí. Sbohem, drahý pane. Doufám, že na onom světě budu šťastnější; setkáme se tam.

Dopis paní Madinové markýzi de Croismare

Sedím u jejího lůžka a naléhá na mne, abych vám napsala. Byla už na prahu smrti; ale protože mě mé zaměstnání poutá k Versailles, nemohla jsem ji dřív přijít na pomoc. Věděla jsem, že je to s ní zlé a že je úplně sama, ale já opravdu nemohla. Zkusila moc, pane. Zranila se při pádu a tajila to. Najednou dostala vysokou horečku a tu se podařilo snížit jen pouštěním žilou. Myslím, že je mimo nebezpečí. Bojím se však, že bude dlouho trvat, než se zotaví, a že nebude moci odjet dřív než za měsíc nebo za šest neděl. Je už tak dost slabá a zeslábně ještě více. Snažte se tedy, pane, získat čas, abychom společnými silami zachránili nejnešťastnější a nejzajímavější bytost, jakou znám. Nedovedete si představit, jakou měla radost z vašeho lístku; dlouho plakala, zapsala si adresu pana Gassiona do modlitební knihy za obrázek sv. Zuzany a sama vám hned chtěla odpovědět, přestože je tak slabá. Prodělala právě těžkou krizi a nevím, co vám napsala, protože chudinka nebyla při smyslech. Promiňte, pane, že vám píši v takovém spěchu. Je mi jí líto, nejraději bych tu u ní zůstala, ale nemohu se zde zdržet více jak den. Přikládám dopis, který jste jí poslal, a další asi takový, jaký jste si přál. Nezmiňuji se v něm o jejím výjimečném hudebním na-

dání; neodpovídá postavení, které ted bude mít, a myslím, že se bude muset hudby úplně zříci, nebude-li se chtít prozradit. Jinak všechno, co o ní říkám, je pravda: pane, každá matka by musela být šťastna, kdyby měla takové dítě. Postarala jsem se samozřejmě především o to, aby byla v bezpečí, a nepustím ji, dokud nebude naprosto zdravá. Ale jak už jsem se vám zmínila, nebude to dřív než za měsíc nebo za šest týdnů, a to ještě nesmí nastat žádná komplikace. Vaši pečeť má schovanou v modlitební knize u hlav lůžka. Netroufala jsem si jí říci, že to není vaše pečeť; zlomila jsem ji, když jsem otvírala váš dopis a nahradila jsem ji svou; vedlo se jí tak zle, že jsem se neodvážovala poslat jí váš dopis, aniž bych věděla, jestli je vaše odpověď příznivá. Osměluji se vás prosit, abyste jí napsal pár slov, která by posílila její naději; je to její jediná spása a neručila bych za její život, kdyby ji měla ztratit. Budte tak laskav a popište mi trochu dům, kam přijde, budu jí o tom vyprávět, abych ji uklidnila. Neobávejte se o své dopisy, jako jsem vám vrátila první, vrátím vám i ostatní; a spolehněte se, že mám sama velký zájem na tom, abych neudělala nic nepředloženého. Budeme se řídit všemi vašimi radami. Sbohem, vážený pane. Ubohá neštastná dívka se za vás modlí, jak jen má trochu jasnější chvilku.

Očekávám vaši odpověď opět na adresu pavilon de Bourgogne, rue d'Anjou, Versailles.

16. února 1760.

Dopis paní Madinové, který si markýz de Croismare vyžádal

Vážený pane, dívka, kterou vám doporučuji, se jmenuje Zuzana Simoninová. Mám ji ráda jako vlastní

dítě: všechno, co vám o ní píši, je doslova pravda, neboť mé povaze je přehánění cizí. Je sirotek, nemá otce ani matku; pochází z urozené rodiny a dostala dobré výchování. Je obratná, čilá a umí všechny domácí práce. Mluví málo, ale vyjadřuje se dobře; pěkně píše. Kdyby dálka, u níž má sloužit, potřebovala předčitatelku, byla by s ní jistě spokojena, protože čte výborně. Je prostřední postavy, pěkně urostlá a má zajímavou tvář. Snad se vám bude zdát trochu mladá, je jí sotva devatenáct; ale chybí-li jí zkušenosť, které nabýváme věkem, bohatě ji vyvažuje bolestnými zkušenosťmi. Je velmi zdrželivá a má vlastní úsudek. Ručím za její slušné chování. Je zbožná, ale ne pobožnůstkařka. Je prostá, veselá, nenáladová. Mám dvě dcery, a kdyby zvláštní důvody nebránily slečně Simoninové žít v Paříži, nehledala bych pro nějinou vychovatelku, protože lepší bych určitě nenašla. Znám ji od dětství a měla jsem ji stále na očích. Odjede odtud slušně vybavena. Budu jí hradit cestu tam a třeba i zpět, kdyby ji snad nepřijali: to je to nejmenší, co pro ni mohu udělat. Žila dosud jen v Paříži, nedovede si představit venkov a má z toho strach: dalo mi hodně práce, než jsem ji uklidnila. Vážený pane, napište jí pár řádek o rodině, kam ji doporučujete, o domě, kde bude bydlet, a o povinnostech, které má zastávat; to ji upokojí mnohem víc než má slova. Nechci zneužívat vaši laskavosti, ale prosím vás o to. Ta ubohá dívka si nedůvěřuje, a proto se bojí: sama nezná svou cenu.

Je mi ctí být vaší oddanou a pokornou služebnicí.
Moreau – Madin.

Paříž 16. února 1760.

Dopis markýze de Croismare paní Madinové

Ctěná paní, před dvěma dny jsem obdržel váš dopis, v němž mi oznamujete, že se slečna Simoninová rozne-mohla. Lituji, že ji krutý osud tak pronásleduje, a mám starost o její zdraví. Budte tak dobrá a napište mi, jak se jí daří a také jak se míní rozhodnout, prostě odpověď na dopis, který jsem jí poslal. Spoléhám na vaši laskavost a jsem váš pokorný a oddaný služebník.

Caen 17. února 1760.

Další dopis markýze de Croismare paní Madinové

Strachoval jsem se o zdraví slečny Simoninové a váš dopis mě na štěstí uklidnil. Píšete, že je mimo nebezpečí a že žije v ústraní, kde jí nic nehrozí. Sám jí odpovídám a můžete jí i vy ubezpečit, že se na mé rozhodnutí nic nemění. Její dopis mě dojal; viděl jsem, že je v zoufá-lém postavení a usoudil jsem, že bude pro ni nejvýhod-nější, bude-li u mé dcery, která na neštěstí už nemá matku. To je, vážená paní, dům, který jsem pro ni vy-bral. Já nejspíš jí mohu uléhčit její těžký osud a nepro-zradit její tajemství; jinde by to bylo dost obtížné. Lituji ovšem, že si musí vydělávat tímto způsobem, a mrzí mě, že mi mé jméno nedovoluje jednat tak, jak bych chtěl; ale co dělat, člověk se musí podřídit záko-nům nutnosti. Bydlím dvě míle od města v hezkém kraji a žiji v ústraní se svou dcerou a se svým nejstarším synem; je to citlivý a zbožný hoch, přesto však mu nesvě-řím nic o slečně Simoninové. Služební jsou lidé mně léta oddaní a všichni žijeme velmi poklidně a svorně. Dodávám ještě, že můj návrh je pouze východiskem

z nouze: kdyby slečna našla něco lepšího, nechť se ne-poutá žádným závazkem, ale ujišťuji ji, že u mne vždy najde pomoc. Ať si tedy nedělá starosti a hlavně ať se brzy uzdraví. Těším se na její příjezd a měl bych rád zprávu o tom, jak se jí daří.

Vážená paní, jsem vaším nejpokornějším a neu-jictivěj-ším služebníkem.

Caen 21. února 1760.

Dopis markýze de Croismare sestře Zuzaně

Na obálce byl křížek.

Slečno, velmi mě zarmoutila zpráva o vaší nemoci a vřele s vámi cítím. Tak rád bych trochu zmírnil těžký osud, který vás pronásleduje. Upokojte se, uzdravte se a věřte, že ve všem můžete spoléhat na mou pomoc. Nestarejte se o nic jiného, než abyste se zotavila a aby vás nevypátrali. Kdybych vám mohl ještě jinak pomoci, rád bych to učinil; vaše smutné postavení mě trápi a přitom nemohu než naříkat nad tvrdou skutečností. Žena, u níž budete zaměstnána, je z lidí mně nejdraž-sích a budete mít co dělat hlavně se mnou. Budu dle možnosti hledět, abych vám uléhčil drobné těžkosti, které jsou nevyhnuteLNé ve vašem postavení. Důvěřujte mi a já budu ve všem spoléhat na vaši péči: toto ujištění vás musí upokojit i ukázat vám, jak o vás smýšlím a jak upřímně jsem, slečno, vaším nejpokornějším a nejoddanějším služebníkem.

Caen 21. února 1760.

Píši paní Madinové, která vám bude moci sdělit víc.

Dopis paní Madinové markýzi de Croismare

Vážený pane, naše drahá nemocná je už opravdu mimo nebezpečí: nemá horečku ani bolesti hlavy, rychle se zotavuje a jistě se úplně uzdraví. Rty má ještě trochu bledé, ale oči se jí už zas třpytí. Tváře se jí začínají zabarvovat, plet má svěží, ale je ještě trochu pohublá; od té doby, co je klidná, se všechno obrátilo k lepšímu. Teď, pane, tím víc poznala cenu vaší dobrotnosti a mluví o ní způsobem nejdojemnějším. Musím vám vyličit, co říkala, když jsem jí přinesla vaše dopisy. Vzala je třesoucí se rukou; při čtení se zadýchala a potom se mi vrhla s pláčem kolem krku: „Paní Madinová, Bůh mě neopustil; přeje si, abych byla nakonec přece jen šťastná. Ano, to Bůh mi vnukl nápad, abych se obrátila na toho dobrotného pána: kdo jiný by se nade mnou slítoval? Poděkujme mu za tuto první milost, aby nám uštědřil další.“ Usedla na lůžku a pomodlila se. Pak se vrátila k některým místům vašeho dopisu a řekla: „Svěřuje mi svou dceru. Ach, maminko, jistě bude něžná, dobrá a citlivá jako on.“ Zarazila se a starostlivě dodala: „Nemá už matku! Proč jen nemám víc zkušeností. Nic neumím, ale budu se snažit, ráno i večer si budu připomínat, zač vděčím jejímu otci: vděčností budu muset nahradit mnohé. Budu ještě dlouho nemocná? Kdy už budu smět jít? Už mě zraněné místo neboli, už ani trochu.“ Uvádím přesně její slova, protože myslím, že se vám budou líbit. V její řeči i v jejím počinání bylo tolik nevinnosti a snahy, že mě to dojalo. Tak bych si byla přála, abyste ji mohl vidět a slyšet. Ne, pane, buď se v lidech nevyznám, nebo dostanete pozoruhodnou bytost, která bude požehnáním pro váš

dům. To, co jste mi laskavě sdělil o sobě, o vaší slečně dceři a o vašem panu synovi, dokonale odpovídá jejím přáním. Trvá dále na tom, co vám navrhla v prvním dopise. Žádá jen jídlo a šaty a můžete ji vzít za slovo: nejsem sice bohatá, ale to ostatní je má starost. Mám tu dívku ráda, mé srdce ji přijalo za vlastní; a to málo, co jí mohu dát za svého života, bude dostávat i po mé smrti. Nemohu zamlčet, že slova *je to východisko z nouze a může si zvolit něco lepšího, naskytne-li se příležitost*, jí způsobila bolest; nemrzelo mě, že je tak útlocitná. Neopomenu poslat vám zprávy o jejím uzdravování. Ale pojala jsem ještě jeden plán a myslím, že by se mi mohl podařit, než se zotaví, a k tomu bych potřebovala pomoc některého vašeho přítele, jistě jich tu máte hodně. Musel by to být moudrý, mlčelivý a obratný muž, ne příliš vysoko postavený, který by však měl sám nebo prostřednictvím svých přátel styky s několika významnými osobnostmi, jež bych mu označila, a taky přístup ke dvoru, aniž by sám k němu patřil. Promyslila jsem všechno a usoudila, že bude lépe, když ho do tajemství nezasvětím; bude nám pomáhat, ale nebude vědět v čem: i kdyby se můj pokus nezdařil, mohli bychom toho využít a přesvědčit lidi, že naše přítelkyně je v cizině. Jestli znáte někoho, na koho bych se mohla obrátit, oznamte mi jeho adresu a napište mu, že paní Madinová ho příjde požádat o službu a že ho žádáte, aby jí v meziních možnosti pomohl. Nemáte-li žádného takového přítele, musíme ten pokus ozelet; ale přemýšlejte o tom, pane. Prosím vás, abyste se plně spolehl na zájem, který mám o tu nešťastnou dívku, a na jistou opatrnost, již jsem získala zkušeností. Radostí z vašeho minulého dopisu se jí trochu zvýšil tep, ale nic to nebude.

Zdravím vás co nejuctivěji a mám čest být vaší nejoddanější a nejpokornější služebnicí

Moreau – Madin.

Paříž 3. března 1760.

Úmysl paní Madinové, aby se obrátila na něktetého z přátel šlechetného ochránce sestry Zuzany, nám našeptal dábel a jeho pomocníci doufali, že tak obratně vnuknou příteli v Normandii nápad, aby ji poslal ke mně. Úspěch byl úplný, jak uvidíte z další korespondence.

Dopis sestry Zuzany markýzi de Croismare

Vážený pane, paní Madinová mi odevzdala oba vaše ctěné dopisy a sdělila mi také obsah dopisu, který jste poslal jí. Souhlasím, ovšemže souhlasím. Je to postavení stokrát lepší, než si zasluhuji, a ne stokrát, tisíckrát lepší. Znám málo svět, mám málo zkušeností a dobře vidím, co všechno mi chybí, abych mohla splnit úkol, který mi svěřujete; ale spoléhám na vaši shovívavost i na svou snahu a vděčnost. Mé povolání mě vychová a maminka Madinová říká, že to je lepší, než kdybych byla vychována pro určité povolání... Bože můj, tak bych si přála být už zdravá, vthnout se k nohám svého dobrodince a pomáhat jeho dceři ve všem, co bude v mé moci! Ale nebude to prý dřív jak za měsíc. Měsíc to je hodně dlouhá doba! Drahý pane, uchovejte mi svou přízeň. Mám takovou radost, ale nechtěj, abych psala, nedovolují mi číst, nutí mě ležet, dávají mi odvary, a to všechno pro mé dobro. Děj se vůle boží! Poslouchám je, ale nerada.

Pane, jsem s vděčným srdcem vaši nejpokornější a nejoddanější služebnice

Zuzana Simoninová.

Paříž 3. března 1760.

Dopis markýze de Croismare paní Madinové

Vážená paní, byl jsem několik dní trochu churav, a proto jsem vám nemohl dříve odpovědět a říci vám, jakou mám radost, že se slečna Simoninová zotavuje. Snad mi budete brzy moci oznámit, že je úplně zdráva; tolik bych si to přál. Lituji však, že nemohu přispět k uskutečnění plánu, kterým jí chcete pomoci; třeba jej neznám, jsem přesvědčen, že je dobrý, protože dovedete věci správně posoudit a neprosazovala byste nic nerozumného... Měl jsem v Paříži jen velmi málo styků, a to ještě s nevelkým počtem lidí stejně málo významných jako já. A takové známosti, jaké potřebujete, se lehko nenajdou. Snažně vás prosím, abyste byla tak laskavá a brzy mi sdělila, jak se daří slečně Simoninové, jejíž osud mi bude vždy ležet na srdci.

Mám čest být, vážená paní, vaším pokorným a oddaným služebníkem.

31. března 1760.

Odpověď paní Madinové markýzi de Croismare

Vážený pane, udělala jsem asi chybu, že jsem vám neřekla nic bližšího o svém záměru; a to jen proto, že jsem s tou věcí tolik spěchala. Napadlo mě tedy toto: předně musíte vědět, že kardinál z T... byl ochráncem rodiny. Jeho smrtí všichni hodně ztratili, hlavně moje

drahá Zuzana, tu znal od dětství. Starý kardinál měl rád hezké děti, její půvab ho okouzlil; a tak se jí ujal. Ale po jeho smrti se k ní jiní ochránci rodiny zachovali ohavně, jak už víte, a mysleli si, že se s nejmladší dcerou vyrovnají tím, že starší dcery provdají za dva své chránence. Jeden z nich má významné postavení v Albi, druhý příjem od nejvyššího berního soudu v Castries, tři míle od Montpellieru. Jsou to nelítostní lidé, ale úplně závislí na těch, kdo jim ta místa zprostředkovali. Myslela jsem si tedy, že kdyby měl někdo přístup k paní markýze de T..., která je prý soucitná a která dělala co mohla při procesu mého dítěte, a vylíčil jí smutné postavení mladé dívky vystavené všem nástrahám bídy v cizí vzdálené zemi, že bychom mohli tímto způsobem vymoci malou rentu na jejích švagrech, kteří si přivlastnili všechn majetek z jejího rodného domu a přitom je ani nenapadne, aby nám pomohli. Stojí opravdu za to, pane, abychom se oba nad tím zamyslili: uvažujte o tom. S takovou malou rentou, s tím, co já jí zajistila a co si získá díky vaší laskavosti, bude mít dost pro přítomnost a nemálo pro budoucnost a já nebudu mít takovou starost, až odjede. Ale neznám ani paní markýzu de T... ani tajemníka zesnulého kardinála, který je prý spisovatelem, ani nikoho z jejich okruhu; a Zuzana sama mi poradila, abych se obrátila na vás. Bohužel se nezotavuje tak, jak bych si přála. Měla poraněné ledviny, jak jsem vám myslím už psala: bolest přešla, ale pak se zas ozvala a bude se přechodně opakovat. Záchvat je provázen lehkým chvěním, ale tep není zvýšený; lékař kroutí hlavou a jeho výraz se mi nelíbí. Příští neděli půjde Zuzana na mši, je to její přání. Právě jsem jí poslala plášt s kapucí, může se do něho zabalit až po špičku

nosu a v temném kostelíku v této zapadlé čtvrti jí nehrozí nebezpečí. Toužebně očekává chvíli, kdy bude moci odjet, a jsem přesvědčena, že o nic nebude Boha tak vroucně prosit jako o to, aby už byla zdravá a aby jí její dobrodinec uchoval svou přízeň. Kdyby byla schopna odjet v době mezi velikonocemi a první nedělí po nich, včas bych vás upozornila. Budu moci prosazovat svůj záměr i po jejím odjezdu, najdu-li snad mezi svými známými někoho, kdo by měl důvěru paní de T... a lékaře A..., který má na ni velký vliv.

Jsem vám neskonale zavázána za ni i za sebe a potroučím se vám, vaše oddaná a ponížená služebnice

Moreau – Madin.

Versailles 25. března 1760.

P. S. Bojím se, aby vás neobtěžovala, a proto jsem ji nedovolila psát; to je jediný důvod, který na ni platí.

Dopis markýze de Croismare paní Madinové

Vážená paní, váš návrh, jak pomoci slečně Simoninové, se mi zdá chvályhodný a souhlasím s ním tím spíš, že si vřele přejí, aby vzhledem k neblahému osudu, který ji potkal, byla trochu hmotně zajištěna. Není vyloučeno, že by se některý můj přítel mohl za ni přimluvit u paní de T... či u doktora A... nebo u tajemníka zesnulého kardinála, ale k tomu je třeba času a opatrnosti. Jednak proto, aby tajemství nevyšlo najevo, a pak, musím si zajistit mlčelivost lidí, na které bych se myslím mohl obrátit. Budu na to pamatovat: zatím nezměnila-li slečna Simoninová své rozhodnutí a je-li už zdráva, nechť jí nic nebrání v odjezdu; návrhy, které jsem jí učinil, platí dál a budu se ze všech sil snažit uleh-

čit jí trpký osud. Stav mého jmění a nepříznivá doba mě nutí žít s dětmi na venku v ústraní a velmi skromně. Proto nebude slečna Simoninová potřebovat nákladné šaty ani jich nemusí mít mnoho; zde jí stačí obyčejné oblečení. Žijeme prostě a jednoduše a přál bych si, aby se jí tu líbilo a aby jí pobyt na venkově prospěl. Budte tak laskava, vážená paní, a oznamte mi, kdy přijede. Pro jistotu opakuji adresu: pan Gassion, proti Královskému náměstí, v Caen. Budu-li včas vědět, který den přijede, bude na ni někdo čekat, aby mohla bez zdržování přijet rovnou ke mně.

Vážená paní, zůstávám vaším nejoddanějším a nejponíženějším služebníkem.

31. března 1760.

Dopis paní Madinové markýzi de Croismare

Jestliže nezměnila své rozhodnutí, vážený pane? Můžete o tom pochybovat? Co lepšího by ji mohlo potkat než šťastné a klidné dny v blízkosti ušlechtilého člověka a v řádné rodině? Je tak šťastná, že jste si na ni vzpomněl! A kam by složila hlavu, kdyby neměla útulek, který jste jí tak velkodusně nabídl? To jsou její slova, pane; já je jen opakuji. O velikonocích chtěla zas jít na mši; radila jsem jí, aby nechodila, a taky to dopadlo špatně. Vrátila se s horečkou a od toho neštastného dne jí není dobře. Vážený pane, nedovolím jí odjet, dokud nebude úplně zdravá. Ted cítí horkost nad ledvinami, v místě, kam se uhodila při pádu; prohlédla jsem to místo, ale nic jsem tam neviděla. Předevčírem mi však říkal její lékař, když jsme spolu odcházeli, že se bojí, aby to nebyl počátek zánětu, a že musíme čekat, co se z toho vy-

vine. Přitom má chuť k jídlu, spí a nehubne. Jen chvílemi má tváře trochu červenější a oči se jí lesknou více než obvykle. A jsem znepokojena její netrpělivostí. Vstává, pokouší se chodit, ale jakmile se opře o bolavou stranu, vykřikne, až srdce usedá. Přesto neztrácím naději a využila jsem času, abych dala dohromady její malou výbavu.

Bude mít šaty z anglického lastingu, které může nosit až do konce léta a na zimu potom s podšívkou, pak bavlněné šaty, které nosí ted.

Několik bílých spodniček, dvě ode mne z jemného barchetu lemovaného mušelínem.

Dva stejné živůtky, které jsem dala udělat pro svou nejmladší dceru a které jí náhodou dobře padnou. To bude nosit v létě.

Patnáct košíl, některé batistové, jiné z mušelínu. Asi v polovině června jí pošlu plátno na šest dalších, které jsem dala bít do Senlis.

Několik šněrovaček, zástěr a šátků na krk.

Dva tucty kapesníků.

Několik nočních čepců.

Šest škrobených čepců na den a k tomu osm párů jednoduchých a tři páry dvojitých manžet.

Šest párů jemných bavlněných punčoch.

To je vše, co jí mohu dát. Donesla jsem jí to po svátcích a nedovedu vám vypovědět, s jakým dojetím to přijala. Jedno si prohlížela, druhé si zkoušela, brala mě za ruce a líbala mi je. Ale slzy jí vyhrkly, když spatřila životek mé dcery. „Ale proč pláčete?“ řekla jsem jí. „Copak jste nebyla vždycky jako moje?“ – „Máte pravdu,“ odpověděla. „Ted by se mi těžko umíralo, když mám štěstí na dosah. Maminko, copak ta horkost v boku

nepřestane? Co kdybych si na to něco přikládala?"
Jsem ráda, pane, že neodmítáte můj návrh a že snad najdete možnost, jak jej prosadit. Přenechávám všechno vaši péči; ale musím vás upozornit, že paní markýza de T... odjízdí na venkov a pan A... je nepřívětivý a ne-přístupný; tajemník, který se dvacet let ucházel o členství v akademii, je ted velmi pyšný, že už titul dostal, a vrací se do Bretagne, takže za tři čtyři měsíce budeme docela sami. Tady zájem o všechno tak rychle vyprchá; už se o nás téměř nemluví a zanedlouho se nebude mluvit vůbec.

Nemějte strach, že by ztratila adresu, kterou jste jí poslal. Ani jednou neotevře modlitební knihu, aby se na ni nepodívala; spíš zapomene vlastní jméno než jméno pana Gassiona. Ptala jsem se jí, nechce-li vám napsat. Odpověděla mi, že vám začala psát dlouhý list, kde vám svěřuje všechno, co by vám chtěla říci, jestliže se z milosti boží uzdraví a pojede k vám; ale má prý jakousi předtuchu, že vás nikdy nespatri. „Trvá to příliš dlouho, maminko, nebudu moci využít ani vaší, ani jeho laskavosti: bud pan markýz změní své rozhodnutí, nebo se já neuzdravím.“ „Co je to za bláhovost!“ rozmlouvala jsem jí to. „Víte, že budete-li mít takové chmurné myšlenky, stane se to, čeho se bojíte?“ – „Děj se vůle Páně,“ odpověděla jen. Prosila jsem ji, aby mi ukázala, co vám napsala, a ulekla jsem se; je to sva-zek, silný svazek. „Tak tohle vás ubíjí,“ řekla jsem jí rozzlobeně. „A co mám dělat?“ odpověděla. „Buď se trápím, nebo se nudím.“ – „A kdy jste to všechno naškrabala?“ – „Po chvílkách. Ať zůstanu na živu, nebo umru, chci, aby se vědělo, co všechno jsem vytřpěla.“ Zakázala jsem jí dál psát a její lékař taky. Pro-

sím vás, pane, abyste připojil váhu svého slova k mým prosbám; dívá se na vás jako na svého milovaného ochránce a jistě vás poslechne. Chápu ovšem, že jí čas pomalu ubíhá a že se musí něčím zaměstnávat; už jen proto, aby zas nepsala, aby nesnila a netruchlila, dala jsem jí poslat bubínek na vyšívání a navrhla jí, aby vám začala vyšívat vestu. Nápad se jí velmi zalíbil a hned se pustila do práce. Dej Bůh, aby neměla čas ji dodělat tady! Prosím vás, zmiňte se jí, aby nepsala a příliš ne-pracovala. Chtěla jsem se dnes večer vrátit do Versailles, ale nemám klid: ten počínající zánět se mi nechce líbit a ráda bych tu byla zítra, až přijde lékař. Já bohužel trochu věřím předtuchám nemocných: oni vědí, jak na tom jsou. Když můj manžel umíral, všichni lékaři mě ujišťovali, že se uzdraví; ale on tvrdil, že už se nevzpamatuje, a chudák měl pravdu. Zůstanu zde a dovolím si vám znova napsat: kdybych ji měla ztratit, myslím, že bych se s tím nikdy nesmířila. Pro vás, pane, je lepší, že jste ji nikdy nespatri. Ted ty nelidské jeptišky, kvůli nimž musela uprchnout, cítí, co ztratily; ale už je pozdě.

Poroučím se vám, pane, za ni i za sebe, co nejuctivěji a nejvděčněji a zůstávám vaší oddanou a poníženou služebnicí.

Paříž 13. dubna 1760.

Moreau – Madin.

Odpověď markýze de Croismare paní Madinové

Sdílím, vážená paní, vás neklid nad nemocí slečny Simoninové. Její nešťastný osud mě vždycky velmi dojímal; ale když jste mi vyličila její vlastnosti a její smýšlení, jsem jí tak nakloněn, jak jen mohu být. Nejenže

nemám ani trochu v úmyslu změnit něco na svém rozhodnutí, ale prosím vás, abyste jí opakovala to, co jsem vám sdělil ve svých dopisech a co ani čas nemůže změnit. Pokládal jsem za správné jí zatím nepsat, abych jí nezavdával příležitost zabývat se odpovědí. Není pochyby o tom, že každý druh zaneprázdnění jí v její nemoci škodí, a kdybych měl na ni vliv, využil bych ho, abych jí práci zakázal. Nejlepší bude, když se obrátím na vás, vážená paní, s prosbou, abyste jí řekla, co si v tomto ohledu myslím. Byl bych ovšem velmi rád, kdyby mi mohla napsat sama, ale nemohu připustit, aby mi pro slušnost odpověděla a oddálila tím své uzdravení. Pečujete o ni tak, vážená paní, že není třeba, abych vás ještě jednou prosil, abyste nad ní bděla i v tomto smyslu. Budte přesvědčena o mé upřímné náklonnosti k ní a o zvláštní úctě a vážnosti, kterou k vám chová vás nejoddanější a nejponíženější služebník.

25. dubna 1760.

P. S. Právě píše svému příteli, na kterého se budete moci obrátit. Jmenuje se Grimm, je tajemníkem kabinetu vévody orléanského a bydlí v ulici Neuve-de-Luxembourg, nedaleko ulice Saint-Honoré, v Paříži. Oznámím mu, že budete tak laskavá a zajdete k němu, a naznačím mu, že jsem vám nesmírně zavázán a že bych si velmi přál, aby vám projevil mou vděčnost. Obyčejně nevečeří doma.

Dopis paní Madinové markýzi de Croismare

Vážený pane, vytrpěla jsem muka od té doby, co jsem neměla čest vám psát! Nemohla jsem si vzít na svědomí, abyste sdílel se mnou mou úzkost, a snad mi prominete,

že jsem nevystavila vaši citlivou duši tak kruté zkoušce. Víte, jak mi byla drahá. A musela jsem se skoro čtrnáct dní dívat, jak schází a jak se v hrozných bolestech bliží konec. Myslím, že Bůh se slitoval nad ní i nad mnou. Chudinka ještě žije; ale nebude to trvat dlouho. Je na pokraji sil, už skoro nemluví, stěží otvírá oči. Zbývá jí jen její trpělivost, ta ji neopustila. Kdyby jí Bůh nedal milost, co by bylo s námi? Stále jsem doufala, že se uzdraví, ale pak naráz jsem ztratila naději. Na boku se jí udělal nádor a neobyčejně rychle rostl. Ani za nic nechtěla, aby jej otevřeli, a když se k tomu odhodlala, bylo pozdě. Cítí, že se blíží její poslední chvíle a posílá mě pryč; a doznám se vám, že jsem už neměla sílu se na ni dívat. Včera večer mezi desátou a jedenáctou dostala poslední pomazání. Sama o to žádala. Po tom smutném obřadu zůstala jsem sama u jejího lůžka. Slyšela mě vzduchat a hledala mou ruku, podala jsem jí ji; uchopila ji, přitiskla si ji ke rtům, přitáhla mě k sobě a řekla mi tak tiše, že jsem jí stěží rozuměla:

„Maminko, ještě jednu laskavost.“

„Co, dítě?“

„Požehnejte mi a odejděte.“ A dodala: „Pan markýz... nezapomeňte mu poděkovat.“

Ta slova budou její poslední. Přikázala jsem, co je třeba, a odešla jsem k přítelkyni, kde očekávám zprávu každou chvíli. Je hodina po půlnoci. Kdo ví, nemáme-li v nebi přítelkyni.

Vaše oddaná a ponížená služebnice

Moreau – Madin.

7. května.

Dopis paní Madinové markýzi de Croismare

To drahé dítě už nežije, jeho utrpení skončilo; a naše bude možná ještě dlouho trvat. Minulou středu mezi třetí a čtvrtou hodinou ranní odešla z tohoto světa na onen, který na nás všechny čeká. Protože žila životem bez viny, měla poslední chvíle klidné. Dovolte, abych vám poděkovala za upřímný zájem o její osud; to je jediná služba, kterou pro ni mohu ještě vykonat. Připojuji všechny dopisy, kterými jste nás poctil. Některé jsem měla schované a další jsem našla mezi papíry, které mi odevzdala několik dní před smrtí; řekla mi, že je v nich vypsán její život v domě rodičů a ve třech klášterech, kde byla, i co se s ní stalo po útěku z kláštera. Není pravděpodobné, že bych to mohla brzy číst: nemohu bez pocitu prudké bolesti vidět nic, co jí patřilo, ani z věcí, které jsem jí sama dala.

Kdybych vám mohla být, vážený pane, v něčem nápomocna, byla bych velmi poctěna, kdybyste si na mne vzpomněl.

Zůstávám, pane, s projevy největší uctivosti a vděčnosti, jimiž jsme povinni soucitným a dobrativým lidem, vaší nejoddanější a nejponíženější služebnicí.

Moreau – Madin.

10. května 1760.

Dopis markýze de Croismare paní Madinové

Vím, vážená paní, co znamená pro citlivé a laskavé srdce ztratit toho, k němuž jsme přílnuli, a šťastnou příležitost oblažit ho náklonností, které si tolik zasloužil, jak pro své neštěstí, tak pro vynikající vlastnosti, které

měla drahá slečna, nad jejíž smrtí dnes tak naříkáte. Sdílím, vážená paní, vaši bolest co nejupřímněji. Znala jste ji, a proto je její odchod pro vás tak těžký. Já neměl to štěstí, ale její utrpení mě živě dojalo a předem jsem se těšil, že budu moci něčím přispět k tomu, aby měla klidnější život. Ale jestliže byla boží vůle jiná a nebe si nepřálo, abych se dočkal toho vytouženého uspokojení, musím se podrobit; lhostejný ovšem být nemohu. Vaši útěchou je aspoň, že jste ji milovala nejušlechtilejším a velkodušným citem. Obdivoval jsem se mu a mou ctižádostí bylo napodobit vás. Zbývá mi jen vřelá touha, abych měl čest se s vámi seznámit a říci vám osobně, jak jsem byl uchvácen vaší velkorysosti a s jakou neobyčejnou úctou zůstávám, vážená paní, vaším nejponíženějším a nejoddanějším služebníkem.

18. května 1760.

P. S. Všechno, co se týká památky naší nebohé zesnulé, je mi nesmírně drahé; není to příliš opovážlivé prosit vás, abyste mi svěřila její zápisky? Snažně vás o to žádám, vážená paní; a mohu snad doufat, že mou prosbu vyplníte, neboť jste mi sama oznámila, že na ně mohu mít jakési právo. Brzy vám je opět vrátím stejně jako vaše dopisy, budete-li si přát. Budte tak laskavá a poslete mi její vzpomínky caenským dostavníkem, který vyjíždí každé pondělí od Velkého Jelena v ulici Saint-Denis v Paříži.

Tak končí příběh nešťastné sestry Zuzany Saulierové, zvané v této knize a korespondenci Simoninová. Škoda že její vzpomínky nebyly dopsány, mohla to být zajímavá četba. Konec konců markýz de Croismare vděčí proradnosti svých přátel za to, že mu dali příležitost

zachránit nešťastnou dívku, a to tak šlechetně, soucitně a prostě, jak je hodno jen jeho: jeho úloha v této korespondenci není z nejméně dojemných z celého románu.

Bude nám asi vyčteno, že jsme nelidsky uspíšili konec sestry Zuzany, ale bylo to nutné, neboť ze zámku Lasson jsme dostali upozornění, že se tam zařizuje byt pro slečnu de Croismare, kterou chtěl otec vzít z kláštera, kde byla od smrti své matky; dále, že se očekává příjezd komorné z Paříže, která má být zároveň vychovatelkou mladé slečny, a že pan de Croismare chce dát odstupné služebné, která dosud byla u dívky. Po tomto upozornění jsme neměli už na vybranou; ani mládí, ani krása, ani nevinnost sestry Zuzany, ani její jemná, citlivá a něžná duše, schopná dojmout i srdce nejméně soucitné, nemohly ji zachránit před nevyhnutevnou smrtí. Ale protože jsme všichni sdíleli city paní Madinové k té zajímavé dívce, žalost, kterou nám způsobila její smrt, nebyla menší než žalost jejího ctihodného ochránce.

Objeví-li se nějaké nesrovnalosti mezi korespondencí a pamětími, tak je to proto, že většina dopisů byla psána až po ukončení románu.

OTÁZKA SPISOVATELŮM

Pan Diderot trávil dopoledne psaním dobře stylisovaných, promyšlených, patetických a romaneskních dopisů a odpoledne je kazil tím, že škrtal na radu své ženy a svých spojenců v úskočnosti všechno, co v nich bylo pozoruhodného, neobyčejného, neodpovídajícího úplně prostoduchosti a naprosté pravděpodobnosti; a tak

kdyby někdo na ulici našel první dopisy, musel by říci: „Je to krásné, velmi krásné...“ A kdyby našel ty druhé, řekl by: „Je to velmi pravdivé...“ Které jsou dobré? Ty, které by snad vzbudily obdiv? Nebo ty, které by byly určitě pokládány za pravé?